

Vergadering van 10 Januari 1913 te 's-Gravenhage.

Discussie over: De invoering van den militie-plicht in
Nederlandsch-Indië door J. VAN DER WEIJDEN.

Voorzitter: Gepens. Luitenant-Generaal J. DE WAAL.

De VOORZITTER: Mijne Heeren! Bij het openen van deze vergadering, de eerste en tevens buitengewone in het voor ons zoo gewichtige jaar 1913, is het mij aangenaam, als Voorzitter van de Vereeniging, U het welkom toe te roepen in deze zaal. Tot mijn leedwezen moet ik er echter aan toevoegen, dat door ongesteldheid en drukke bezigheden verschillende leden van het Bestuur verhinderd zijn hier aanwezig te zijn, omdat ik deze gelegenheid tevens wenschte waar te nemen om ons nieuw bestuurslid, den Kapitein TONNET, welkom te heeten. Het is U bekend, dat in de vorige vergadering een groote strijd is gestreden, wie of het nieuwe bestuurslid zou zijn. De vergadering heeft gemeend hare keuze te moeten vestigen op den Kapitein TONNET, dien ik thans hartelijk welkom heet in ons midden, vertrouwende, dat hij gaarne zal medewerken om de belangen van onze Vereeniging in elk opzicht te behartigen en op die wijze het vertrouwen van de vergadering, in hem gesteld, niet zal beschamen.

Ik heb zoo even gezegd, dat deze vergadering eene buitengewone is. Zij is beled voor de discussie over hetgeen de Kapitein VAN DER WEIJDEN in de vorige vergadering heeft gezegd over een onderwerp, dat voor ons allen van groot belang is, n.l.: „De invoering van militieplicht in Nederlandsch-Indië”. Verschillende sprekers hebben zich reeds aangemeld. Dat is voor het Bestuur zeer aangenaam, omdat daaruit blijkt, dat het goed gedaan heeft daarvoor een afzonderlijken avond beschikbaar te stellen. Op dit oogenblik is mij bekend, dat de Kolonel VAN DEN BELT, de Kapitein BARETTA, de Overste PLUIM-MENTZ en de Kapitein KERN gaarne aan het debat zouden deel nemen. Ook had zich

opgegeven de Majoor DE VRIES, die echter tot zijn leedwezen verhinderd is hier tegenwoordig te zijn. Mochten nu soms meer personen zich geroepen gevoelen aan het debat deel te nemen, dan zou ik dat gaarne wenschen te vernemen, om te kunnen nagaan hoe veel tijd beschikbaar zal zijn voor de debaters. . . . Daar niemand zich aanmeldt, zijn er dus vier personen, die het woord zullen krijgen.

Ik geloof in het belang van de vergadering en in dat van het debat te handelen, wanneer ik ieder van hen hoogstens een half uur geef. Wellicht hebben enkelen van de debaters zich reeds daarop voorbereid en zelfs op een korteren tijd gerekend. Mocht dit zoo zijn, des te aangenamer zal het wezen voor ons en niet het minst voor den Heer VAN DER WEIJDEN zelf, die de debaters zal moeten bestrijden en zijne meeningen tegenover de hunne zal hebben te verdedigen. Maar ook, omdat wellicht door het debat andere leden zich gedrongen zullen achten alsnog een woord te zeggen.

Alvorens echter tot de besprekingen over te gaan, zou ik U willen verzoeken te behandelen het eerste punt van het convocatiebiljet, vermeldende de ballotage van candidaten. Onder de namen van de candidaten komt ook voor die van een persoon, die niet tot het militaire gedeelte van het Nederlandsche volk behoort, n.l. Dr. SOESMAN, een zenuwarts. Zooals ik reeds meer gezegd heb, verheugt het Bestuur zich zeer, wanneer ook dergelijke personen uit de burgerwereld zich aanmelden, om als lid der Vereeniging te worden aangenomen, omdat juist de band tusschen militairen en burgers zoo veel waard is en wij ook van burgerleden veel kunnen vernemen, vooral als zij als spreker in ons midden optreden.

Bij de ballotage is de hulp noodig van een paar Uwer en noodig ik derhalve de Heeren FÜRSTNER en LAMBOOIJ uit, om den Secretaris-Penningmeester behulpzaam te willen zijn.

Tot de stemming wordt overgegaan.

De Voorzitter: Mijne Heeren! Ik kan U mededeelen, dat de voorgestelde candidaten met algemeene stemmen zijn

aangenomen. Ik heet hen dus welkom als lid van deze Vereeniging. Het zijn de Heeren:

E. J. Geldorp, 1e Luitenant der Infanterie N.-I. Leger;
W. L. G. Jas, 1e Luitenant der Infanterie N.-I. Leger;
W. J. M. Linden, 1e Luitenant der Infanterie; G. T. Slothouber,
1e Luitenant der Artillerie N.-I. Leger; Dr. F. J. Soesman,
Zenuwarts; F. T. Steenmeijer, 1e Luitenant der Infanterie
N.-I. Leger, allen te 's-Gravenhage;

W. van der Hout, 1e Luitenant der Genie, te
Amsterdam;

B. van den Berg, 1e Luitenant der Infanterie; L. A. C.
Duuring, 1e Luitenant-Adjutant der Infanterie, beiden te
Vlissingen; en

N. J. H. M. van Middendorp, 2e Luitenant der Artillerie,
te IJmuiden.

Tevens dank ik de beide heeren, die hunne hulp verleend hebben, alsmede den Secretaris-Penningmeester, en geef ik nu het woord aan den Kolonel VAN DEN BELT.

De Heer VAN DEN BELT: Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren! Voor degenen, die kennis namen van mijne lezing van deze plaats, nog geen jaar geleden, over den stand van het aanvullingsvraagstuk bij het Indische leger, zal het niet vreemd zijn, dat ik thans als tegenstander van den Heer VAN DER WEIJDEN optreed, niet alleen om te betoogen, dat ik het met zijne denkbeelden niet eens ben, maar in hoofdzaak wel om die, zoo krachtig het mij mogelijk is, te bestrijden. Ik zie toch in de toepassing van sprekers denkbeelden een beslist gevaar voor het behoud van ons koloniaal bezit, als om dat bezit „gestreden” moet worden.

Nu geloof ik wel niet, dat het spoedig komen zal tot toepassing van zijne denkbeelden, waar wij, in *militaire* zaken, nu eenmaal geen „haast” kennen, maar, waar het den Heer VAN DER WEIJDEN ongetwijfeld gelukt is zijne overtuiging niet alleen met talent, maar ook smaakvol voor te dragen, de oplossing van het vraagstuk zeer eenvoudig schijnt en — dit vooral niet te vergeten — weinig kosten veroorzaakt, wat

wel tot de grootste verdiensten behoort, die eene vaderlandsche weermacht hebben kan, daar bestaat toch de kans, dat over de toepassing er van *gedacht* wordt, wat ten nadcele zou komen van eene m.i. betere oplossing van het weerbaarheidsvraagstuk in Indië, al ware het alleen maar door eene beslissing daaromtrent *thans* nog niet te kunnen nemen. Verplicht acht ik me dus het talentvol opgebouwde betoog van den Heer VAN DER WEIJDEN zoo volledig mogelijk uit te kleeden. Waar echter meerdere sprekers aan het woord wenschen te zijn, die, vermoedelijk zelfs, beter dan ik in staat zijn den Heer VAN DER WEIJDEN te bestrijden, zal ik me tot hoofdzaken beperken, ook al om te kunnen blijven binnen den tijd, dien de Voorzitter mij slechts kon toestaan.

De verdediging van een eilandenrijk als onzen Archipel moet in de eerste en voornaamste plaats gevoerd worden *op de wateren*, welke dat eilandenrijk omgeven; echter moet het aanschaffen, bemannen en onderhouden van eene *vloot*, die ons het *blijvend meesterschap* ter zee in de Indische wateren kan verzekeren, voor ons kleine land tot de absolute onmogelijkheden gerekend worden, waar het hier geldt de verdediging tegen groot-machten als *Engeland, Japan, Duitschland, Australië, Amerika* en anderen.

Aldus de Heer VAN DER WEIJDEN.

Ik vermeen daarbij het volgende te moeten opmerken.

Eene vloot, die een Staat het blijvend meesterschap ter zee verzekert, bezit, zoover ik weet, niemand, zelfs Engeland niet meer, nu dat rijk vrij wel zijne geheele maritieme macht vereenigd heeft in het moederland, om althans het meesterschap in de Noordzee te kunnen handhaven. En de vraag is nog of dat gelukken zal, nu de onderwater- en de luchtschepen ook een belangrijk deel van de vloot zijn en zullen gaan vormen.

Wat nu voorts de door spreker genoemde „grootmachten” betreft, *Australië* is met zijn 4 millioen inwoners nog lang geene grootmacht en aan veroveringen kan het nog absoluut niet denken, integendeel zelfs. Alle krachten moet het nog inspannen om baas te blijven in eigen huis en daar buiten te houden al degenen, die het liever niet ziet. En hierop alléén is zijne „defensieve” weermacht ingericht, die zich

bovendien nog in de allereerste ontwikkelingsphase bevindt. ¹⁾

Wat *Duitschland* betreft, ingesloten als zijne vloot feitelijk is in de Noordzee, kan dat land geene pogingen doen om Indië te gaan veroveren.

Blijven dus *Engeland*, de *V. Staten* en *Japan*. Is de *Engelsche* vloot, zooals ik reeds opmerkte, ook gebonden aan de Noordzee, althans zoo lang het *Duitschland* ter zee nog niet als „gelijk-berechtigd” beschouwt — en dat zal het nu niet zoo heel spoedig doen — de vloot der *V. Staten* is, zoo lang het Panama-kanaal nog niet gereed is, nu niet zoo heel sterk in den Grooten Oceaan.

Blijft dus *Japan* als zeemogendheid van den eersten rang, waartegen wij natuurlijk niet kunnen opwerken.

De vraag is echter gerechtigd of *Japan*, aannemende dat het onzen Archipel zou willen bezitten, daarvoor zijne geheele maritieme macht naar de Javazee zou kunnen en durven zenden. Naar mijne meening mag dat betwijfeld worden. Want al beschouwt de Heer VAN DER WEIJDEN een „bondgenootschap” als eene „mythe”, de praktijk wijst uit, dat gemeenschappelijk gevaar bondgenootschappen doet ontstaan. Behalve op den „Driebond” en op de „Entente” wijs ik nog op den „Balkanbond”, welke laatste de proef ongetwijfeld heeft doorstaan. De meening van den Heer VAN DER WEIJDEN, dat

het aanschaffen, bemannen en onderhouden van eene vloot, die ons het blijvend meesterschap in de Indische wateren kan verzekeren, voor ons kleine land tot de absolute onmogelijkheden gerekend moet worden,

krijgt nu eene geheel andere beteekenis. En in verband met hetgeen de dagbladen den laatsten tijd gemeld hebben omtrent vermoedelijke voorstellen der „defensiecommissie”, schijnt er kans te zijn op het beschikbaar komen van gelden, die

¹⁾ Het plan is eene Marine in 't leven te roepen, die — over 20 jaren — zal bestaan uit 8 gep. kruisers, 10 beschermde kruisers, 18 groote torp.-booten en 12 onderzeërs. Oogenblikkelijk zijn in aanbouw en mogelijk reeds gereed 1 gepantserde kruiser, 3 beschermde kruisers, 3 torpedo-booten. De grootste moeite kost het om het benodigde personeel bijeen te krijgen in verband met de hooge loonen, die daar te lande te verdienen zijn.

ons naast torpedo-booten en onderzeeërs ook eenige volgevechts-waardige schepen zouden kunnen bezorgen.

En in dat licht bezien, wordt de quaestie van de verdediging ter zee van ons koloniaal bezit wel eenigszins anders dan spreker ons voorstelde.

Maar, spreker zelf is ook niet afkeerig van eene flinke zeemacht, als blijken moge uit het volgende:

De versterking van de vloot en eene betere bevestiging van de vlootbasis zijn zeer zeker urgent, mits niet ten koste van het leger, dat bij de verdediging van Indië toch ten slotte den beslissenden strijd zal moeten voeren. Voorts, de tijd, die verloopt tusschen het uitbreken van den oorlog en het voeren van het eerste gevecht, moet benut worden tot voortdurende oefening (der militia) en die tijd zal langer duren naar mate onze vloot in de Indische wateren sterker is. Ten slotte, ons bestuur behoort in alle deelen van den Archipel krachtig werkzaam te blijven totdat de vijand ons dwingt deze plaats aan hem af te staan; in dien strijd vormt de vloot het onmisbare actieve element.

Alleen, spreker wenscht het leger geen man minder sterk dan het thans zou moeten zijn volgens de formatie, zoodat hij het bestaande tekort aan Europeanen — 1 Jan. 1912 reeds 2678 man en thans nog meer — beslist aangevuld wenscht te zien, wat hij op dit oogenblik slechts mogelijk acht door middel van eene militia uit de Europeesche ingezetenen van Java.

De formatiesterkte van het leger acht spreker een minimum bij de tweeledige taak, die het Indische leger immer te vervullen zal hebben, n.l. het optreden tegen den I. V. en tegen den B. V. Zelfs voor het behoud van de maritieme basis alléén, acht hij vermindering uitgesloten.

Nu is de Heer VAN DER WEIJDEN ontegenzegglijk in zijn recht, waar hij vermeent, dat van het leger geen man af kan en dat zelfs de door hem voorgespiegelde „versterking” er van noodzakelijk is, waar hij niet alleen Java, maar ook de Buiten-Bezittingen daarmede wil verdedigen, nu die, de laatste jaren, in economische ontwikkeling zoo zeer toenemen.

Versterking der Java-troepen door die op de B.B. mag onder geene voorwaarde geschieden nu met de ontwikkeling daarvan in de laatste jaren eindelijk een aanvang is gemaakt, ten koste van veel bloed, geld en inspanning.

Maar nu zou ik willen vragen, hoe stelt de Heer VAN DER WEIJDEN zich die verdediging dan toch wel voor en wat verwacht hij daarvan:

a. met slechts 10.000 soldaten en een paar duizend miliciens op Java, waar èn de bestuurszetel in *West-Java*, èn de maritieme basis in *Oost-Java*, èn het *reduit* in de Preanger bescherming vragen;

b. met eene nog zwakkere macht op de B.-B., die aan groote eilanden alléén, respectievelijk 22 (Borneo), 13 (Sumatra) en 4 (Celebes) maal grooter zijn dan Nederland, echter onvoldoende gemeenschapsmiddelen bezitten voor snelle troepenverplaatsing;

c. terwijl de machten, die in staat zijn hare troepen naar Indië te vervoeren — Engelsche leger in Voor-Indië ¹⁾ en Japan — niet alleen veel sterker zijn dan wij, maar die bovendien:

d. het moreele overwicht op ons hebben, zoowel als aanvaller, als om het feit, dat het Japansche leger twee gelukkig gevoerde oorlogen achter den rug heeft, en het Engelsch-Indische leger, wat zijne inlandsche soldaten betreft, uit militair-krachtiger rassen put dan ons mogelijk is.

En het overvoeren van 40 à 50.000 man is voor die machten geen bezwaar; voerde Japan toch 3 divisien — 36 bat. Infanterie, enz. — in eens over naar Mandsjoerije, welke schepen (80) 20/IV uit Japan vertrokken en waarvan de eersten ontladen werden op 5/V en de laatsten eerst 13/V. ²⁾

In dien tijd kan ook eene dergelijke macht in de Java-zee zijn, vooral nu onze vloot niet groot is, en ook niet sterk kan worden, waar het „leger” van den Heer VAN DER WEIJDEN nog meer gaat kosten dan nu reeds het geval is. Vermeent hij toch ook:

Eene sterke vloot en een sterk leger is voor de Indische schatkist eene onmogelijkheid.

Ook in zijn gedachtengang kan onze vloot slechts „zwak” zijn en dan geen weerstand van beteekenis bieden. Wel is

¹⁾ 225.000 man, waarvan $\frac{1}{3}$ Engelschen, benevens talrijke goed geoefende „weerbaarheidskorpsen” voor de handhaving der rust ter plaatse bij afwezigheid van den troep.

²⁾ VON MALTZAHN, „Der Seekrieg zwischen Ruszland und Japan”.

waar berekent de Heer VAN DER WEIJDEN de kosten der militia op slechts 2½ ton per jaar, maar, ook het kader en het aantal officieren van het staande leger moeten worden uitgebreid voor het leveren van de vereischte opleidingskrachten; waarschijnlijk zullen enkele kazernes moeten worden bijgebouwd enz., waarbij nog komen de kosten van het voorbereidend militair onderwijs¹⁾ en, niet te vergeten, de „onvoorziene” uitgaven.

De hoofdzaak voor mij is echter: welke waar — militia — krijgen we voor ons geld. De Heer VAN DER WEIJDEN vermeent:

Het spreekt wel van zelf, dat de oorlogswaarde van het militia-leger niet op één lijn te stellen zal zijn met die der geregeld geoefende troepen. Voorts ware het mogelijk een voldoende aantal vrijwilligers te krijgen, dan zou aan eene militia niet gedacht worden.

Zeer juist, maar mag ik dan wijzen op het groote gevaar van samenvoeging in één strijdmacht van twee zoo zeer ongelijksortige bestanddeelen, waar de Heer VAN DER WEIJDEN die strijdmacht wil gebruiken, zoodra de vijand bereikbaar is. Mij dunkt en de Russische methode in Mandsjoerije en de Turksche onlangs nog in den Balkan zijn afschrikwekkende voorbeelden. Beiden danken hunne nederlagen, deels aan het gebruiken van minderwaardige afdeelingen in voorste linie, terwijl de Japanners hun succes ook toeschrijven aan het vermijden van die klip, zoo lang hun dat mogelijk was.

Nu is het zeer begrijpelijk, dat de Heer VAN DER WEIJDEN onder den indruk van het bedenkelijk verschijnsel der nog steeds teruglopende werving, evenals trouwens wel een ieder, die voor het Indische leger voelt en begrijpt de ontzaglijk zware taak, die het te vervullen zal hebben tegen een B.V., naar middelen zoekt om daaraan te gemoet te komen, maar mij schijnt het door hem genoemde middel erger dan de kwaal.

Niet, dat ik iets heb tegen de invoering van eene militia op Java en ook elders in den Archipel en ook niet tegen de bijbehorende „weerbelaasting,” integendeel, maar, uitsluitend als bewaarder van rust en orde daár, waar het leger niet zijn kan, dus als eene verbeterde en sterkere schutterij.

¹⁾ Bladz. 125 pt c.

Waar ik ook vermeen, dat onze zwakke bataljons van het Indische leger eene zeer zware taak te vervullen zullen hebben tegen de Japansche bataljons zelfs bij eene gelijke sterkte aan eenheden, daar is, te velde niets te verwachten van eene Europeesche militie, zelfs al hadden ze *allen* hier te lande hunne opleiding gehad.

En bovendien, hoe zal het kader zijn bij die bataljons, waar zelfs het leger lijdt aan kadernood, zooals onlangs weer gebleken is bij de oproeping van 100 sergeanten van het leger hier te lande. Wel moest de kadernood dus hoog gestegen zijn.

Nog komt daarbij, dat er ook meer Artillerie, Cavalerie, mitrailleur-afdeelingen enz. enz. noodig zijn, in verhouding zelfs in verhoogde mate dan nu het geval is, omdat dit een equivalent voor „minderwaardige” Infanterie kan zijn, vooral eene *sterke* vermeerdering van Artillerie en mitrailleurs. Ik laat nu nog daar, dat de sterkte-verhouding tusschen Infanterie en de overige wapens oogenblikkelijk reeds, zeer ongunstig is.

En al zou het mogelijk zijn al het materiaal aan te schaffen, waar moeten de „mennekes” van daan komen, die ten slotte toch „waarde” moeten geven aan dat materiaal? Zelfs al waren ook die te vinden, dan nog kan er slechts sprake zijn van eene „geringe” macht, waarvan een deel „minderwaardig” blijft. En dat vooral niet te vergeten, de *vijand* onbepert meester op de Indische wateren, meester van de talrijke eilanden, die niet of zeer zwak bezet zijn, en zelfs van belangrijke deelen der groote eilanden, waar geene bezetting zijn *kan*.

Allerminst kan ik dus de meening van den Heer VAN DER WEIJDEN deelen, als hij zegt:

Uit een militair oogpunt beschouwd zijn de *voordeelen* groot, verbonden aan de invoering van eene militie. Bij mobilisatie toch zal het leger met een groot aantal Europeesche vrijwilligers worden „versterkt.”

„Vermeerderd” had m. i. beter den toestand weergegeven, want de vrijwilligers zijn dan nog absoluut geene soldaten, zooals wij die in Indië behoeven, als er sprake is van een

B. V. en evenmin de Inlanders, die de Heer VAN DER WEIJDEN dan zou willen aanschaffen in verband daarmee, bij toepassing van de bekende „vermengingsformule”, 1 Europeaan op 2 Inlanders (bladz. 114).

Want ieder, die bij ondervinding weet, hoe lang hot duurt eer een Javaansch recruit bruikbaar is tegenover den I. V. zelfs, zal met mij betwijfelen, dat de tijd, die verloopt tusschen „mobilisatie” en „de vijand aan den wal” niet groot kan zijn, waar wij geene vloot van belang in Indië hebben. En, den strijd aanbinden met minderwaardige troepen tegen een tegenstander als wij in Indië kunnen verwachten, leidt niet alleen tot een niet te verantwoorden bloedbad, ook het „kunnen” der overige troepen loopt dan ernstig gevaar.

Ook de andere voordeelen, die de Heer VAN DER WEIJDEN in het militie-systeem opmerkt, kan ik niet ontdekken.

Eindelijk zal er dan een *reserve* zijn in Indië; voorts, het is niet onwaarschijnlijk, dat miliciens na kennismaking met den militairen dienst, neiging zullen voelen als vrijwilliger over te gaan; nog, de opvoedende kracht, welke gezegd wordt van den militairen dienstplicht uit te gaan, zal in Ned.-Indië nog heilzamer werken dan elders...; ten slotte, ik verwacht van de instelling van den persoonlijken dienstplicht nog het groote voordeel, dat de positie der militairen zal worden gereleveerd...

Zeer spijt het me te moeten mededeelen, dat ik deze meeningen van den Heer VAN DER WEIJDEN allerminst kan deelen, en ze krachtig zou moeten weerleggen, indien „tijd” daarvoor beschikbaar ware. Mijne ervaring doet me tot geheel andere, zoo niet tegengestelde conclusiën komen.

Waar ik voorts geheel instem met de woorden van den Heer VAN DER WEIJDEN:

de instelling eener militie heeft alleen dan nut, wanneer zij leidt tot aanvulling van een deel der levende strijdkrachten, welke in eerste linie zullen hebben op te treden, z.a. onmiddellijk bij het verschijnen van den eventueelen aanvaller, dus bij de landing...

daar behoeft het weinig betoog, dat ik in zake het Indische militie-vraagstuk zeer ver van hem afsta.

Echter, ook *zijn* vertrouwen in de militie is niet zoo heel groot bij een optreden tegen den B. V.

De strijdkrachten te land, die wij in den tegenwoordigen toestand in het veld kunnen brengen — nog geen 10000 man — bij eene eventueele poging tot verovering van Java is beslist onvoldoende.

Vermeerdering van die macht met enkele duizenden „minder geoeffenden”, wil ik ze nu maar noemen, kan daarin toch weinig verandering brengen, waar onze tegenstander, voor onze verhoudingen althans, putten kan uit eene vrij wel „onuitputtelijke” bron.

Dat het op deze wijze ten slotte toch niet gaan zal, gelooft de Heer VAN DER WEIJDEN meen ik ook; immers zegt hij:

... dan kan de krachtsinspanning den vijand ten slotte wel zoo groot blijken, dat hij zich tevreden stelt met concessies, *hem door ons aangeboden*.

Feitelijk rekent de Heer VAN DER WEIJDEN er op, dat wij zoo veel weerstand zullen bieden, dat er voor ons nog wel iets overblijft, want, zegt hij voorts:

... immers ook de mate van geboden *weerstand* is van invloed op het *resultaat* van den oorlog.

Zeer zeker zijn dit geene woorden, die duiden op een verwacht wordend succes.

Ten slotte zou ik nog op één zaak, van belang m.i., de aandacht willen vestigen, die wel is waar slechts indirect verband houdt met de denkbeelden van den Heer VAN DER WEIJDEN, maar toch, naar ik vermeen, daarop invloed uitgeoefend heeft. Herhaaldelijk leest men in de militaire literatuur, dat na een eerste echec op nieuw tegenstand geboden zal worden, eerst aan de A-rivier bijv., daarna zoo noodig aan de B-pas, voorts nog op een top, achter een moeras en ten slotte in het reduit. De veldtocht in Mandsjoerije mag dat denkbeeld bij strategisch defensieve weermachten tot meerdere ontwikkeling hebben gebracht, m.i. ten onrechte echter, als zijnde in strijd met eene gezonde oorlogsopvatting, die haakt naar eene snelle beslissing, vooral van de zijde van den aanvaller, te meer, als die overmachtig is, wat in Mandsjoerije *niet* het geval was.

Bepalen we ons tot Java. Degene, die dat eiland wenschte te veroveren en daartoe kans ziet, komt met overmacht,

wat nu niet zoo heel moeilijk is, vooral niet in het stelsel VAN DER WEIJDEN, waarin aan troepen, niets van de B.B. wordt teruggehaald naar Java.

Het voordeeligt voor den verdediger schijnt 't me als hij den vijand kan aanvallen op diens moeilijkste oogenblik, dat is dus *tijdens* de landing.

Moeilijk is echter het landingspunt te raden, dan wel, indien het tijdig „ontdekt” wordt, daar bij tijds zoo sterk mogelijk te zijn, vooral omdat de afstanden op Java groot zijn en landingsmogelijkheid op Noord-, West-, en Oostkust op ruime schaal bestaat.

Is de vijand aan den wal, dan is voor hem het bekende „*activité et vitesse*” bij het opzoeken van de hoofdmacht van den tegenstander *het* beginsel, dat hem leiden moet en zal.

Het Indische leger heeft nu maar te zorgen zoo sterk mogelijk den tegenstander te ontmoeten en alles, tot den laatsten man, op het gevechtveld te vereenigen om althans de ongunstige sterkte-verhouding eenigszins in evenwicht te brengen.

In dien strijd *moet* de aanvaller trachten naar eene beslissing en ook de verdediger, m.i., want staat die met zijne gedachten reeds met een been achter de A-rivier, dan verwacht hij ook geen succes, dan *wil* hij tijdig het gevecht afbreken en speelt hij den tegenstander in de kaart.

En dien tegenstander mag men zich toch niet denken als „tevrede” met het behoud van het gevechtveld, waar hij komt om Indië.

Is de Commandant van het Indische leger niet vast-besloten tot den laatsten man in te zetten op dat gevechtveld, dan vrees ik, dat de partij verloren is voor zij begint. Het zoo sterk mogelijk zijn bij de eerste ontmoeting moet voor hem m.i. de leidende gedachte zijn.

En hiertegen zondigt de Heer VAN DER WEIJDEN ook door de oudste militie-lichtingen nog achter te houden. Of hij weinig vertrouwen heeft op hun „kunnen”, even als ik?

Het komt me voor, dat de Mandsjoerische krijgsgeschiedenis juist in dit opzicht zoo waardevolle lessen verschaft; eener-

zijds een generaal, die altijd spaarde voor eene volgende gelegenheid en die dan ook altijd weer geslagen werd, anderzijds bevelhebbers en onderaanvoerders, geloovende aan de mogelijkheid, dat het laatste bataljon en de laatste man de overwinning kunnen brengen, wat dan ook herhaaldelijk geschiedde.

In het Indische leger mag dat „sparen van krachten” zijne oorzaak hebben bij den strijd tegen den I. V., die de dure verplichting oplegt niemand in 's vijands handen achter te laten, tegenover een Europeeschen of daarmede gelijkstaanden tegenstander geldt dit beginsel *niet*.

Niet duidelijk is 't me daarom, dat de Heer VAN DER WEIJDEN de militia niet gebruikt tot aflossing van de actieve, volwaardige, troepen om die zoo sterk mogelijk op 't slagveld te kunnen brengen, waar 't m.i. gaan zal om Indië.

M. H. was het altijd mijne meening, dat Indië verdedigd *moet* en alleen met eenig succes verdedigd *kan* worden door eene „vloot”, waarbij het „leger”, volkomen geschikt voor handhaving van het gezag onder de bevolking, medewerkt — op Java in hoofdzaak — bij de verdediging der maritieme basis in de eerste plaats, waarmede dus rekening ware te houden bij de organisatie dier strijdmacht, de lezing van den Heer VAN DER WEIJDEN heeft deze vaste overtuiging allerminst aan het wankelen gebracht.

Wanneer nu bovendien waar mocht zijn, dat naast de door mij — wegens gebrek aan geld — gewenschte „torpedovloot” eenige volwaardige gevechtsschepen zouden kunnen worden aangeschaft, dan vermeen ik, mij geheel stellend op het standpunt van den Heer VAN DER WEIJDEN, dat, in zake de verdediging van een land, niets nadeeliger is dan het hinken op twee gedachten, dat niets meer in den weg staat, om resoluut en spoedig aan te sturen op eene predomineerende „vlootpolitiek” in Ned.-Indië, in welk geval wij praktisch ook niet meer behoeven te onderzoeken of nog juist is de alom bekende, reeds oude militaire stelling: „wie alles verdedigen wil, verdedigt niets”, eene stelling, die de Heer VAN DER WEIJDEN blijkbaar nog niet onderschrijft, waar hij èn Java èn de B. B. met een handvol menschen wil

verdedigen en bovendien nog de zee wil bevaren met eene miniatuur gevechtsvloot.

In verband met het voorgaande vermeen ik de aandacht van de Indische heeren te moeten vestigen op het uitstekende artikel van den Oud-Luitenant Kolonel van het Indische leger F. C. HERING, dat verschenen is in *De Gids* van 1912 — No. 12 — eene studie, die naar mijne meening verreweg de beste is, welke den laatsten tijd over de Indische defensie het licht zag — „De verdediging van Ned.-Indië. Een toekomstbeeld”. (I.-Vloot).

Meer dan voor de denkebeelden van den Heer VAN DER WEIJDEN voel ik voor die van den Heer HERING.

Ten slotte dank ik U, Mijnheer de Voorzitter, dat U mij in de gelegenheid steltet aan het debat te kunnen deelnemen, en daarvoor zoo ruim den tijd gaaft, en voorts den Heer VAN DER WEIJDEN voor het genoegen, dat hij mij verschafte bij de bestudeering van zijn ongetwijfeld belangrijken arbeid.

De VOORZITTER: Ik geef nu het woord aan den Heer BARETTA.

De Heer BARETTA: Mijnheer de Voorzitter! De Kolonel VAN DER BELT heeft zijn half uur niet geheel volgemaakt. Dit is voor mij een voordeel, want ik zal iets meer dan een half uur noodig hebben. Een vijf minuten zult U me wel willen toestaan.

De VOORZITTER: Als U maar denkt aan de andere heeren.

De Heer BARETTA: Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren! Zooals de Heer VAN DER WEIJDEN in den aanvang van zijne voordracht te recht opmerkte, is de vraag of het Indische leger al of niet voor zijne taak bij een oorlog tegen een B.V. berekend is, in de eerste plaats afhankelijk van de beginselen, welke men huldigt betreffende de verdediging van Nederlandsch-Indië.

Voor degenen, die staan aan de zijde van hen, die voor-

namelijk voor eene krachtige vloot pleiten en het leger alleen willen behouden, voor zoover het noodzakelijk is tot handhaving van het gezag, kan ik mij begrijpen, dat zij zich van de voorstellen van den geachten spreker kort afmaken en zeggen, dat *versterking* van het Indische leger niet noodig is en dus evenmin Europeesche of Inlandsche militie, aan welker invoering zoo vele bezwaren verbonden zijn.

De kosten, die toch noodzakelijk aan de invoering van dergelijke maatregelen verbonden zijn, achten zij beter besteed aan de vloot.

Van de zijde van de marine heeft men zich, toen het vraagstuk van de groote schepen op het tapijt kwam, zelfs op het *bestaande* leger geworpen, op de wanverhouding tusschen de uitgaven voor leger en vloot ten laste van de Indische begrooting gewezen, al ging die vergelijking ook mank, betoogd of beter beweerd, dat er wel 5000 man af kon enz., terwijl ook uit het afdeelingsverslag over het wetsontwerp tot verhooging van de Marine-begrooting voor 1912 ten behoeve van den bouw van een nieuw pantserschip blijkt, dat „sommige leden” de hoogere kosten van den bouw van pantserschepen willen vinden desnoods door eene bezuiniging van 10 millioen op de uitgaven voor het Indische leger.

Nu zouden wij gaarne geneigd zijn om met den schrijver in het November-nummer van het *I. M. T.* die „sommige leden” niet au sérieux te nemen, evenmin den schrijver in het *W. J.*, al was het alleen maar om de ronde sommen en getallen, die zij klakkeloos noemen, ware het niet, dat de mogelijkheid bestaat, dat men meent, dat artikelen in het *W. J.* van menschen komen, die het weten kunnen, en dat kamerleden, al zijn zij leeken, dan toch, als de gelden moeten worden toegestaan, eene stem in het kapittel hebben en den doorslag naar de eene of andere zijde kunnen geven.

Maar die kamerleden en de schrijver in het *W. J.*, een marineman, kunnen toch niet weten, wat eene bezuiniging van 10 millioen of 5000 man voor het Indische leger beteekent, afgescheiden nog van de vraag hoe veel schepen men daarvoor koopt, zelfs al denkt men aan eene leening. Als de Heer WESTERVELD ons alleen van Javanen wil ontlasten, komt

zijne bezuiniging neer op 8 bataljons of ongeveer $2\frac{1}{2}$ millioen. Zij weten toch niet of het leger wel in staat zal zijn het gezag in Indië te handhaven, wanneer het eene zoo belangrijke vermindering ondergaat.

Of denkt men, dat men er al is nu tijdelijk een toestand van rust op de B. B. is ingetreden? Heeft men dan nog niet voldoende geleerd geen hei te roepen voor men over de brug is?

Wij weten maar al te goed hoe veel moeite het ons kostte, aan de noodige validen te komen, toen op verschillende plaatsen in onzen Archipel te gelijk moest worden opgetreden (Lombok, Celebes); hoe tijdens ons optreden op Celebes, in Atjeh met halve kracht werd gestoomd en de naar Padang geëvacueerden, per eerstvolgende gelegenheid weer als geschikt terug kwamen.

Wettigt de politieke toestand op het oogenblik eene vermindering van het Indische leger, of hebben de heeren zich daarvan maar geene rekenschap gegeven? Is het raadzaam nu wij met moeilijkheden te kampen hebben met een ras, dat alleen op Java en Madoera vijfmaal zoo sterk vertegenwoordigd is als wij, aan verzwakking van het leger te denken?

Kan de vloot, zooals beweerd wordt, werkelijk een gedeelte van de taak van het leger overnemen bij de handhaving van ons gezag? Immers neen; de vloot kan tuchtigen; een systeem, waarvan wij gelukkig sinds jaren zijn afgestapt, omdat het tot niets leidt; kan eene landingsdivisie aan land zenden, die tijdelijk op korten afstand van de basis kan optreden, hardnekkig verzet meer binnenslands echter niet kan breken. Bovendien zal die landingsdivisie op de groote schepen nog meer dan tegenwoordig zijn samengesteld uit lieden, die men bij de bediening van de Artillerie niet kan missen, en wier verlies ten gevolge van ziekte enz. ons zeer duur te staan komt en de gevechtswaarde der slagschepen zal doen achteruitgaan.

Zijn wij dus van meening, dat zelfs voor de handhaving van ons gezag het leger volstrekt niet te sterk is, en wij staan daarin niet alleen, zooals blijkt uit hetgeen de Heer NYPELS hier vroeger zeide (bladz. 453 Af. IV 1912), voor de taak

die de voorstanders van eene sterke vloot het leger toedenken, is het naar onze meening niet sterk genoeg.

Dit laatste is ook ongeveer gezegd door den Heer VAN DER WEIJDEN (bladz. 71 l. a.). Wij zouden het hier niet op nieuw zeggen, wanneer wij niet meenden, dat de spreker dit in zijne voordracht niet genoeg heeft doen uitkomen. Bovendien kunnen wij maar ten deele medegaan met den vorm, waarin het gezegd werd.

De voorstanders van eene krachtige vloot zijn toch zeker ook voor krachtige verdediging van de maritieme basis. En het kan hun toch ook bekend zijn, dat, indien deze basis van de zeezijde behoorlijk verdedigd wordt, een doorgezette aanval van die zijde weinig kans op succes heeft en ook weinig te vreezen is, men er zich niet aan zal wagen en men van de landzijde zal aanvallen. Voor Soerabaja geldt dit à fortiori, waar wij in het *Marineblad* lezen, dat geene enkele natie in staat is het zonder tusschenbasis te blokkeeren.

Ook kan bekend ondersteld worden, dat op verschillende punten in de nabijheid van Soerabaja kan geland worden, zoomede, dat eene landing in het algemeen, zelfs al is de vloot nog intact, zeer goed mogelijk is.

Wat nu noodig is om Soerabaja voor bombardement van de landzijde te vrijwaren, waarbij men ook aan eene landing op Madoera moet denken, om een geland leger te ontmoet te treden en tot weder inschepen te noodzaken, zou het onderwerp van eene afzonderlijke voordracht kunnen vormen. De Heer DE GREVE gaf dit reeds in groote trekken aan.

Voor de 16 K.M. lange fortelinie achtte schrijver toenmaals 9000 man Infanterie noodig bij actieve en 6000 man bij passieve verdediging, d.w.z. voor het geval het veldleger buiten de vesting blijft ageeren en men dus slechts eene betrekkelijk geringe vijandelijke macht voor de vesting kan verwachten. Voor het voeren van eene actieve verdediging wordt verder het inrichten van een bruggenhoofd bij Porong noodig geacht; op een dergelijk offensief bruggenhoofd zou op Madoera gerekend moeten worden, wat schrijver nog niet eens doet.

Wij maken ons dus volstrekt niet ongerust, dat verdediging

van de maritieme basis, waarvan dan toch het bezit voor den vijand des te begeerlijker wordt, naar mate onze vloot in belangrijkheid toeneemt, en hem dus grooter krachtsinspanning waard is, zal leiden tot vermindering van de sterkte van ons leger; integendeel, versterking van de vloot zal op den duur leiden tot versterking van het leger, zeker als men gaat spreken van de verdediging van meerdere stations.

Evenmin vreezen wij, dat het noodig zal blijken alles op één kaart te zetten en den bestuurszetel naar Soerabaja te verplaatsen. Wij vechten niet tegen windmolens, verdedigen den bestuurszetel niet, wanneer die niet in gevaar is, en komen met het geheele leger Soerabaja te hulp, wanneer dit het meeste bedreigd wordt, even goed als wij Soerabaja grootendeels zouden moeten ontblooten, als het gevaar elders dreigt.

In het geheel niet eens zijn wij het dus met den geachten spreker, waar hij meent, dat voor de verdediging van de maritieme basis onze toch reeds zoo zwakke Cavalerie voor vermindering vatbaar zou zijn, evenmin als onze Veld-Artillerie; wèl gelooven wij, dat vermeerdering van Vesting- en oprichting van Kust-Artillerie noodzakelijk zal blijken, het laatste vooral omdat de marine nu reeds niet, laat staan wanneer er groote schepen zullen zijn, het noodige personeel voor de bediening der kustbatterijen kan missen. Wij vestigen er echter de aandacht op, dat het *leger* geene kustversterkingen noodig heeft voor de verdediging. wèl de marine.

Vraagt men ons nu of wij tegen versterking van de vloot zijn, dan antwoorden wij volmondig neen.

Eene sterke vloot zal ons wellicht in de toekomst in staat stellen, een gedeelte van het leger over te brengen naar andere eilanden dan Java, om de daar gelegerde veiligheidsbezettingen ter hulp te komen. Naar mate de Buiten-Bezittingen in belangrijkheid toenemen, zal men, in stede van tot inkrimping, tot uitbreiding van die bezettingen moeten overgaan, omdat dan nog meer dan thans de verplichting op ons rust de bevolking en hare eigendommen tegen vreemd geweld te beschermen, omdat zij dan gaandeweg begeerlijker worden in het oog van den eventueelen vijand. Niemand denkt er natuurlijk aan *alle* eilanden te verdedigen, evenmin als een

vijand er aan denkt *alle* eilanden aan te vallen. Ook zal een vijand niet op Nieuw-Guinea landen, dat hij misschien nu al, bij wijze van spreken, cadeau kan krijgen, doch in de eerste plaats trachten op het meest belangrijke eiland beslag te leggen en, zoo als in elken oorlog geschiedt, eerst den hoofdweerstand trachten te breken. De organisatie van de verdediging van Java beschouwen wij dan ook liever als het begin van de verdediging van geheel Indië, en niet als vereenzelvigd met die verdediging; men begint overal met het voornaamste. Het terugtrekken van de troepen van de Buiten-Bezittingen is m. i. als een maatregel, waartoe men nu nog noodgedwongen zou moeten overgaan, te beschouwen, omdat nog niet voldoende krachten op Java vereenigd zijn.

Wij kunnen ons dus de verdediging van Ned.-Indië alleen voorstellen, gebaseerd op rationeele samenwerking van leger en vloot. Versterkt men de vloot *ten koste* van het leger, dan is met het verslaan van de vloot de strijd uit, in het andere geval begint die strijd dan eerst recht.

Wij onderschrijven ten volle de conclusie, waartoe de Heer VAN ROSSUM komt in het *Marineblad* (bladz. 388): „de slotsom zal geen andere mogen zijn dan een weermacht, opgewassen tegen den eventueelen aanvaller, minder doen is plichtverzuim en geldverspilling. *Wat noodig is moet geschieden*, want het betreft hier het leven van de staatsgemeenschap.” Nog in hoogere mate op het leger dan op de vloot achten wij echter van toepassing, wat deze schrijver op bladz. 389 zegt: „Nimmer echter kan de overwinning zijn bij hem, die overtuigd is van de onvoldoendheid der middelen, welke hem ten dienste staan. Dan kan in critieke oogenblikken hoogstens de bereidwilligheid om zich op te offeren bestaan, maar voor den Staat is dit practisch zonder belang.”

Het leger zal in oorlogstijd even weinig geneigd bevonden worden de dit door sommigen toegedachte rol te spelen als de vloot.

Gaat eene krachtige vloot naast een sterk leger *werkelijk* boven onze krachten, dan is daarmee tevens in de toekomst het vonnis geveld over ons koloniaal bezit, dan doen we beter rondweg te erkennen, dat onze bezittingen voor ons

te groot zijn, dan, zooals wij nu doen, 'te leven op hoop van zegen, te hopen dat men ons in het rustig bezit zal laten van onze schoone koloniën.

Wij verheugen er ons daarom in, dat wij eerstdaags zullen hooren, wat wij *wel* kunnen; wij weten nu voldoende uit tijdschriftartikelen, wat naar de meening der schrijvers alzo boven onze krachten gaat, wat wij *niet zouden kunnen*. Wij gaan al lang genoeg onder dat gevoel van onmacht gebukt, en het wordt tijd, dat men door daden den lamlendigen den mond snoert.

Staan wij dus eene krachtige verdediging van Indië door vloot en leger voor, wij gaven in het voorgaande in korte woorden aan, hoe wij ons die verdediging in de toekomst voorstellen en hebben ons daarmede geschaard aan de zijde dergenen, die in het *Gids*-artikel van December l.l. bij „roerdompen” worden vergeleken.

Wij zouden dit artikel, dat blijkbaar voor leeken is geschreven, niet aanroeren, had het niet weder de aandacht getrokken van eenige leden van de Eerste Kamer. Immers uit het afdelingsverslag op de Indische begrooting blijkt, dat „andere leden daarentegen de belangstelling van den minister wenschten in te roepen voor genoemd artikel, waarin voor het voeren van een guerilla-oorlog wordt gepleit.” De Heer HERING maakt van den Javaan, een landbouwer, met zeer geringe oefening een goed schutter en brengt hem allerlei andere eigenschappen bij, die voor het voeren van een guerilla noodzakelijk zijn, iets wat ons met veel oefening zoo goed als niet gelukt, want ook bij het korps marechaussee zijn een groot deel van de Javanen, zooals wij hen door bekwame marechaussee-officieren hoorden noemen, „meeloopers”, wat wij trouwens zelve eveneens waarnamen. De brigade-commandanten zijn Europeesche onderofficieren; 400 geschikte Javaansche brigade-commandanten te vormen op de wijze, door den Heer HERING aangegeven, lijkt ons vrij wel onmogelijk; 100000 vrijwilligers stampst schrijver uit den grond, nu natuurlijk uit de betere lagen van de bevolking, wat tot nu toe niet mocht gelukken, omdat het militaire der bevolking zeer onsympathiek is.

Of wij verder in de naaste toekomst op eene zoo groote

belangstelling voor onze zaak, op een volksoorlog, zouden kunnen rekenen, wanneer de nood aan den man komt, betwijfelen wij ten zeerste, want krachtige steun van de bevolking is de voornaamste voorwaarde voor het slagen van een guerilla.

Waarom wij verder, wanneer werkelijk het droombeeld verwezenlijkt wordt, in Indië eene geheel andere wijze van verdedigen zouden moeten volgen dan overal elders, waarom wij moeten beginnen met een middel, waartoe men elders uit wanhoop ten laatste overgaat, is ons niet duidelijk.

Omdat BATHYANI zijn leger oploste in overigens goed georganiseerde afdeelingen? Wat nog heel wat anders is dan de 400 brigades van den Heer HERING. Moeten wij *daarom* geen vertrouwen stellen in de schrijvers, die *halstarrig* blijven aanbevelen Indië te verdedigen volgens de regelen van de moderne oorlogsvoering?

Hebben die schrijvers dan niet meer recht om op grond van de krijgsgeschiedenis te verwachten, dat een behoorlijk geleid verzet eer tot resultaten van beteekenis zal leiden dan het optreden van over geheel Java verspreide brigades van 20 man, waarvan die uit Oost-Java toch zeker de zoo noodige terreinkennis en zelfs taalkennis in West-Java zullen missen, een tweede hoofdeisch voor het slagen van een guerilla. Wien het ernst is met de verovering van Java, die past tegenover een guerilla uiterst strenge middelen, solidaire aansprakelijkheid, toe en de gevolgen van eene dergelijke wijze van oorlogvoeren zijn te verschrikkelijk om reeds van te voren te besluiten de vreedzame bevolking daaraan bloot te stellen. Waarom de Heer HERING nu het recht meent te hebben degenen, die het niet met hem eens zijn, onder de „roerdompen” te rangschikken is ons een raadsel; moet men tot dergelijke repliek zijne toevlucht nemen, dan staat men niet sterk.

Met het voorgaande willen wij volstrekt niet zeggen, dat wij er niet aan zouden gelooven, dat de Inlandsche bevolking in de toekomst aan onze zijde zou kunnen staan. Integendeel: „de edelste vertegenwoordigers van eene groote volkengroep, die sinds lang onder ons staatsbestuur staat, vragen ons met aandrang, hen en de hunnen als adoptieve kinderen in ons nationale gezin op te nemen,” zegt Professor SNOUCK

HURGRONJE aan het einde van zijne „Vier voordrachten” over Nederland en de Islam. De weg tot die adoptie is „geestelijke associatie, geestelijke inlijving bij de Westersche cultuur in haren Nederlandschen vorm” *Der Mohammedaansche bevolking* moet de overtuiging bijgebracht worden, dat ons koninkrijk, een van ongelooft in hunne oogen, er niet een van ongerechtigheid is. Waar men het er nu in ons land zelf niet over eens is welken weg men daartoe moet inslaan en die associatie in elk geval een lang proces is, valt voorloopig op steun der bevolking niet vast te rekenen. Dan moet echter ook het begrip van *bezit*, van *overheersching* verdwijnen, dan moet de uitspraak van NAPOLEON: „obéir pour eux, c'est craindre” niet meer gelden, dan moet ons gezag niet in de eerste en voornaamste plaats meer steunen op het recht van den sterkste, wat wij op den duur ook niet blijven. Op dien grond moet men uitgaven voor leger en vloot in onze koloniën dan ook niet verdedigen, zooals de Heer VAN DER WEIJDEN doet (bladz. 113).

Daarmede zou dan tevens zijn uitgemaakt ten wiens laste die uitgaven zouden moeten komen, van den *bezitter*, den *overheerscher*, wiens middelen zeer beperkt zijn.

Hebben wij echter de overtuiging, en waarom zouden wij die niet hebben, dat wij er in zullen slagen eene *Mohammedaansche* bevolking langs den door Prof. SNOUCK HURGRONJE aangegeven weg er toe te brengen met eene regeering van ongeloovigen vrede te hebben, dan zijn wij in de toekomst geene natie van ruim 6 millioen, maar een van ruim 40 millioen.

Stellen wij ons op dit hooge standpunt, dan noemen wij het zoeken naar goedkoope middeltjes om te behouden, wat wij hebben, kleinzielig gedoe, en van dat standpunt beschouwd, deden ons de royale opvattingen van den Heer HERING en van de schrijvers in *De Locomotief* en *Javabode* goed.

En het aantal goedkoope middelen, dat aan de hand werd gedaan, is legio, of zij ook deugdzaam zijn moet dan meestal in de verre toekomst blijken. Welke proeven alzoo genomen of aanbevolen zijn, kan blijken uit het Augustus-nummer van het *I. M. T.*; zelfs met Chineezers heeft men het willen probeeren. Ook de Heer VAN DER WEIJDEN prijst Europeesche

militie aan als een middel, „waaraan uit een *finantieel* oog punt het groote voordeel verbonden is, dat daardoor in geval van oorlog eene zoo hoogst noodzakelijke uitbreiding van het Nederlandsche element wordt verkregen met belangrijk minder kosten, dan door eene uitbreiding van het staande leger met Nederlandsche vrijwilligers.”

Wij zullen trachten aan te toonen, dat hier reeds te voren te voorzien is, dat het middel niet aan de verwachtingen, die de Heer VAN DER WEIJDEN er van heeft, kan beantwoorden.

Door de geheele voordracht heen loopt de stelling van den geachten spreker, dat met instelling van Europeesche militie bereikt wordt: versterking van het Europeesche (zeggen wij liever Nederlandsche) element in het leger, welk element door de slechte resultaten der werving steeds in sterkte afneemt.

Wij zouden zeggen, dat wij dan al dadelijk, en niet alleen in oorlogstijd, naar middelen moeten omzien om dit euvel, en daarmee verzwakking van ons leger, tegen te gaan en komen dus op grond daarvan alleen al tot de conclusie, dat het tegenwoordige leger op andere wijze versterkt moet worden. Men heeft door de nieuwe legerformatie tijdelijk een overschot gekregen; de 20 veldbataljons telden tot nu toe 96 Europeesche sectiën, de 21 van de nieuwe formatie 84. Wat moet men nu doen als ook die laatste sterkte niet meer vol te houden is? Dan zal er o.i. niets anders op overschieten dan de Europeanen te vervangen door het beste surrogaat, Amboineezen en Menadoneezen.

Nu zegt de Heer VAN DER WEIJDEN in oorlogstijd komt alles te recht, de militie zal de slechte resultaten der werving neutraliseeren (bladz. 114) want dan komen er 6800 Nederlanders bij d.i. bijna even veel als er ultimo 1911 in het leger waren n.l. 7077 in Nederland geboren waarbij dan nog komen 1794 in Nederlandsch-Indië geboren en (670 creolen en 1124 kleurlingen).

Maar dan komt het juist *niet* te recht, want geen enkele van die Nederlanders komt *in* het staande leger. Spreker houdt ze er angstvallig buiten; of vult hij met de 2000 man, die hij na aftrek van 6 afzonderlijke militie-bataljons à 800

man overhoudt, het verlies aan Europeanen *in* het staande leger ook aan?

Men zou dit denken na lezing van hetgeen op bladz. 119 wordt gezegd, n.l. dat door instelling van eene Europeesche militie eene reserve wordt verkregen, waarmede de verliezen bij het Europeesche element *van* het leger ruimschoots kunnen worden aangevuld, zelfs al bedragen die verliezen 30 à 40 % van de oorlogssterkte. Daarvoor zouden echter alleen 2500 à 3500 Nederlanders noodig zijn en hoe moet het dan met de verliezen van het militie-leger zelf?

Wij twijfelen, als dat in de bedoeling ligt, er bovendien ten zeerste aan of vervanging van beroepssoldaten door de weinig geoefende miliciens van spreker, die in het verband, waarin zij dan komen, nog nooit gediend hebben, de gevechtswaarde op peil zou houden. En dan wil spreker er nog dubbel zoo veel Inlanders bijdoen, aangeworven en geoefend bij dreigend oorlogsgevaar. Daarvan verwachten wij in het geheel niets. Spreker weet toch wel hoe lang het duurt voor men van een Inlander een bruikbaar soldaat maakt?

Beschouwen we nu het Nederlandsche element, dat spreker in oorlogstijd dan *naast* het staande leger wil doen optreden, eens wat nader. Het zal samengesteld zijn uit: *a.* Nederlanders in Europa geboren; *b.* creolen; *c.* kleurlingen.

De volkstelling van 1905 (*K. V.* 1908) leert ons, dat er op Java en Madoera van de onder *a.* genoemden 5063, van de onder *b.* en *c.* genoemden samen 26637 waren van het mannelijk geslacht. Die verhouding van 1:5 zal dus ook ongeveer bij de militie bestaan.

Volgens de opgave van de beroepen en bedrijven der mannelijke bevolking op Java en Madoera, verdeeld dus over *a.*, *b.* en *c.*, waren :

6163	personen	in 's lands burgerlijken dienst,
522	"	door het gouvernement benoemd,
2110	"	in den handel,
1738	"	in nijverheid of ambacht,
4560	"	in landbouw,
1075	"	in andere beroepen of bedrijven,
Totaal	16168	" in beroepen of bedrijven,

waarbij dan nog komen 2430 gepensioneerden of onderstand genietenden.

Hiertegenover staan 8852 volwassen mannelijke Europeanen zonder beroep, dus meer dan de helft, of $\frac{1}{3}$ van het totaal, bijna geheel voor rekening komende van de onder c. genoemde kleurlingen, z.g. paupers.

Rekent men nu, dat van de ruim 6000 ambtenaren eene groote hoeveelheid afgaat, die in oorlogstijd niet gemist kan worden, dan wordt de verhouding nog ongunstiger.

De Heer VAN DER WEIJDEN neemt hiervoor slechts 20 %, doch als men weet, dat van de ruim 30000 inlandsche ambtenaren er slechts 3000 zijn, die in oorlogstijd gemist kunnen worden, dus 90 % niet beschikbaar kan zijn, dan lijkt mij een getal van 20 % Europeanen wel wat erg gering.

„Een niet onbelangrijk percentage”, zegt spreker zelf, van de kleurlingen behoort tot de paupers, *een zeer belangrijk percentage* zouden wij willen zeggen, op grond van de voorgaande cijfers, krijgen wij bij de Europeesche militie.

En nu willen wij gaarne aannemen, dat het voor die paupers wel eens goed zou zijn als zij aan militaire tucht gewend werden, maar wij maken ons niet de illusie, dat zij na 8 maanden herboren in de Indische maatschappij zullen terugkeeren, dat zij in dien tijd zullen geleerd hebben „iets uit te voeren voor den kost.” Leeren zij dan in het leger een ambacht? En het leger is bij slot van rekening toch geen opvoedings- of verbeteringsgesticht! En van deze menschen moet voor een groot gedeelte de *geestdrift* voor onze zaak komen, die spreker van het militieleger verwacht. Van dit „ongelukkig, ontevreden, schadelijk deel der bevolking”, zooals de paupers in het werk van den Heer COLIJN genoemd worden, kan men weinig anders verwachten dan dat het hun onverschillig zal zijn of de „blanda” er uit gaat, of dat zij van verandering verbetering verwachten. Zij hebben niets te verliezen.

Dat men de kleurlingen in twee categorieën moet onderscheiden, volgt uit het voorgaande van zelf, en dat er bij die 2e, betere categorie velen zijn, die in niets voor volbloed Europeanen onder doen, door hunne matigheid zelfs boven

dezen staan, zal niemand ontkennen. Van den Indo echter in het algemeen te getuigen, dat hij „de gunstige eigenschappen van den Europeaan met die van den Inlander vereenigt” (bladz. 93), lijkt mij wel wat te veel gezegd. Bij velen domineeren de *ongunstige* eigenschappen van den Inlander.

En nu is het wel opmerkelijk, dat in een kort geleden te Soerabaja gehouden vergadering, den leider van de „Indische Partij” juist werd verweten, dat men meer overhelde naar de Oostersche moeder dan naar den Westerschen vader. Nu is nog wel niet geheel duidelijk, waar de „Indische Partij” heen wil, maar van geestdrift voor het gouvernement hebben wij nog niet gehoord.

Voegt men hier nu nog bij, dat er in handel, landbouw en industrie velen zijn, die volstrekt niet overtuigd zijn, dat eene Europeesche natie hen zou verdringen, ja die van eene grootere natie, grootschere exploitatie van onze koloniën verwachten, dan geloof ik, dat er op de conclusie van den spreker, „dat eene Europeesche militie in Indië, wat de moreele eigenschappen aangaat, van voldoende qualiteit geacht kan worden”, (bladz. 94), zeer veel valt af te dingen, dat integendeel die militie een element is, waarop in oorlogstijd niet *vast* te rekenen valt. Uit een *militair* oogpunt beschouwd, noemen wij de waarde der militie dan ook zeer gering.

Wie weet hoe impopulair de schutterij in Indië is, kan zich bovendien zoo ongeveer voorstellen, hoe populair de militie zal zijn, en nu zegt spreker wel, dat zal wel wennen, maar dat wil nog niet zeggen, dat zulk een leger tegen wil en dank veel waard is in oorlogstijd.

De spontane uiting van vaderlandsliefde, waarvan spreker gewaagt op bladz. 120 bij het begin van den Zuid-Afrikaanschen oorlog, is beperkt gebleven tot Sumatra's-Oostkust, en Bondowoso. Wij kennen van nabij alleen het vrijwilligerskorps van Sumatra's-Oostkust, waarbij de geestdrift in 1905 reeds aanmerkelijk geluwd was, waarvan vele leden meer „vrij” dan „willig” waren en dat ten slotte niet meer was dan eene eenvoudige schiet-vereeniging. Men *waardeert* het leger alleen, als men in de „penarie” zit; in gewone tijden houdt de waardeering gelijken tred met de grootte van het tractement.

Wij zouden ook nog kunnen wijzen op de zoo goed als mislukte poging om schutters eene verbintenis voor tijd van oorlog te doen sluiten.

Maar wij hebben nog andere bezwaren, die bij spreker niet zoo zwaar wegen. Wij bedoelen niet het grondwettige bezwaar, dat zal in het geheel niet wegen als men de overtuiging heeft, dat Europeesche militie de eenige uitkomst is; evenmin, als het redmiddel moet gezocht worden in het detachieren van Nederlandsche miliciens.

Wij hebben het oog op de onbillijkheid, die er in gelegen is Nederlandsche onderdanen in Indië verplichtingen op te leggen, veel zwaarder dan die in Nederland worden opgelegd, omdat zij toevallig in een ander deel van ons koninkrijk wonen; nog minder is dit te verdedigen wanneer men bedenkt, dat tegenover die zwaardere verplichtingen, aanmerkelijk mindere rechten staan. Zelfs aan de Chineezzen kunnen we daarin een voorbeeld nemen. Zij zagen dadelijk in, dat vertegenwoordiging in het Chineesche parlement een van de middelen was om de Indische Chineezzen aan zich te binden, zij gaven voor de opgebrachte rijksdaalders medezeggenschap.

Trouwens spreker zegt het zelf (bladz. 100), de blijvers in Indië zijn vervreemd van Nederland.

De logica in de conclusie aan den voet van bladz. 100 ontgaat ons dan ook ten eenenmale: „Al mogen nu de koloniën in staatsrechtelijken zin niet op één lijn gesteld worden met het moederland, *de beteekenis van het koloniale Rijk voor Nederland* doet mij er niets onbillijks in zien, wanneer de Regeering van den Nederlandschen Staat aan *hare onderdanen in Indië* de verplichting oplegt mede te werken tot het behoud van dat koloniale Rijk.”

Het is niet voldoende, dat spreker daar niets onbillijks in vindt, men moet het aanstaande militieleger daarvan overtuigen. Voelt dat zich niet één met Nederland, dan schaadt ook dit weer aan de zoo noodige geestdrift voor onze zaak.

Zij, die in Indië wonen, hebben niet meer belang bij het behoud van onze koloniën dan degenen, die er in Nederland rustig de voordeelen van genieten.

Men legge eene weerbelasting op, goed, maar doe dat dan

in anderen vorm aan alle anderen, die bij het behoud van onze koloniën belang hebben.

Nu zal spreker zeggen, dat hij dat ook betoogd heeft in punt 2 op bladz. 124, maar naar onze meening moet het verleenen van geheel gelijke rechten *voorafgaan* aan het opleggen van gelijke en zeker van zwaardere plichten.

Geestdrift voor Nederland in Indië kan men met recht verwachten, wanneer men werkelijk van een grooter Nederland kan spreken, wanneer Nederland en Indië één zijn in denken en voelen.

Wij willen nu nog even terugkomen op het voordeel uiteen finantieel oogpunt aan den maatregel verbonden. Spreker heeft de moeilijkheid gevoeld, aan behoorlijke opleiding en oefening van de militie verbonden, en wil alleen opleiding tot infanterist. Ons leger zal dus in oorlogstijd versterkt worden met 6 bataljons Europeesche militie, terwijl de mogelijkheid dan zou bestaan 12 bataljons Inlanders af te richten, gerekend op de verhouding van 1:2. Nu telt het veldleger op het oogenblik 4 brigades à 4 bataljons à 600 man, waarbij gerekend is op 2 afdeelingen van 3 batterijen à 4 stukken Veld-Artillerie en waarschijnlijk even zoo veel Berg-Artillerie, totaal 48 stukken, d.i. 5 stukken op 1000 man, eene verhouding die nog niet overdreven gunstig is te noemen. Bij toevoeging van 6 bataljons militie zal die verhouding dalen tot 1:3 $\frac{1}{3}$, bij nog 6 bataljons Inlanders tot 1:2 $\frac{1}{2}$. Wil men die wanverhouding terugbrengen tot de tegenwoordige, dan zal men de Artillerie bij versterking met Europeesche militie alleen moeten versterken met 6 batterijen, dus bijv. bij de Veld-Artillerie op eene dubbel zoo sterke oorlogsorganisatie moeten rekenen als tegenwoordig; voor elk bataljon Inlanders zal er dan verder een batterij bij moeten komen.

Nu spreken we nog niet eens van de nu reeds zoo zwakke Cavalerie, de Genietroepen, treinen, enz., die even goed als de Artillerie reeds in vredestijd moeten worden uitgebreid of eene zeer rekbare organisatie moeten hebben.

Zonder die uitbreiding wordt het toekomstige leger een kind met een waterhoofd.

Dat ons dus invoering van Europeesche militie meer dan 2 $\frac{1}{2}$ ton per jaar zal kosten behoeft geen betoog.

Waar nu het door den Heer VAN DER WEIJDEN aanbevolen middel tot versterking van ons leger in oorlogstijd geld en veel geld zal kosten, geven wij er de voorkeur aan dat geld te besteden aan versterking van het leger met deugdelijke middelen, met krachten, waarin de Legercommandant in tijd van oorlog een onbeperkt vertrouwen kan stellen.

Men zoeke niet langer zonder veel kans op slagen naar middelen, waarvan men *misschien in de toekomst* succes kan verwachten.

Men breide al dadelijk het staande leger uit, want de verdediging kan morgen aan den dag aan de orde komen. Wij twifelen dan ook niet of de ingestelde staatscommissie zal beslissen, wat op het oogenblik, *op staanden voet*, gedaan moet worden om leger en vloot op eene zoodanige sterkte te brengen, dat wij met vertrouwen de toekomst kunnen te gemoet gaan.

Wat wij in dit verband lezen in het debat naar aanleiding van de lezing van den Heer KERKKAMP stemt ons hoopvol. De Generaal MICHIELSEN legde er toen ook den nadruk op, dat de sterkte van een leger niet alleen afhankelijk is van de quantiteit, maar vooral van de qualiteit der samenstellende deelen en gaf er de voorkeur aan, den strijd te aanvaarden met ons tegenwoordig numeriek zwak leger, dan met een leger van twijfelachtige waarde, tevens wijzende op de groote uitbreiding, die de hulpwapens en diensten zouden moeten ondergaan.

Men zal voor de vergrooting van de weerkracht van Nederlandsch-Indië over de gouden brug moeten komen en zijn de cijfers juist, die wij hoorden noemen voor verbetering van de vloot, waarover men met milde hand honderden millioenen zou uitstrooien, dan zullen de 2 $\frac{1}{2}$ ton, die de Heer VAN DER WEIJDEN vraagt, er ook wel af kunnen.

En er zal meer af moeten ook, wil men een goed georganiseerd, goed geoefend en goed aangevoerd leger hebben, dat ook spreker noodig acht (bladz. 70).

Versterking van de vloot en het op de hoogte van den tijd

nouden van die vloot zal, wanneer wij eenmaal aan de dreadnought race gaan mededoen, reusachtige sommen kosten.

Met het leger blijft men gemakkelijker op de hoogte van zijn tijd en voor elk millioen, dat men er jaarlijks meer aan ten koste legt, kan men 3 Amboinesche bataljons meer hebben. Het feit, dat het beschermen van eene transportvloot tot het overbrengen van een voldoende sterk landingsleger over een grooten afstand, zelfs boven de krachten van de Japansche marine gaat, is een bezwaar van blijvenden aard.

Wij zouden dan ook met versterking van het leger met Amboineezen willen beginnen en dat weldadelijk, vervolgens overgaan tot oprichting van korpsen als de barisan van Madoera in streken, waar de loyauteit der bevolking niet meer twijfelachtig is.

Aan de hulpwapens en diensten zouden wij eene zoodanige organisatie willen geven, dat die in oorlogstijd gemakkelijk is uit te breiden door het intreden van bij de barisan geoefenden. De geoefendheid, althans eene voorloopige, van meerdere Inlanders zou dan langzamerhand verkregen kunnen worden op de wijze, waarop dit volgens den Majoor KERKKAMP reeds geschiedt bij het legioen van MANGKOE NEGARA. De kern van goed geoefenden zou er steeds zijn. Als eene olievlek zou zich de kring van geoefenden om die kern kunnen uitbreiden, waarbij men het voordeel zou hebben, dat men het geheel in de hand houdt.

Wil men, nadat eene deugdelijke legerorganisatie verkregen is, proeven nemen tot het verkrijgen van troepen, die het staande leger van de bewaking van communicatie-lijnen, magazijnen enz., kunnen ontlasten, kortom tot het vormen van troepen, in tweede linie te bezigen, als hoedanig wij de Europeesche militie zouden beschouwen, dan hebben wij daar vrede mede, maar men moet leeken geen zand in de oogen strooien, door te beweren, dat wij er met invoering van Europeesche militie reusachtig op vooruit zouden gaan, den indruk geven, dat wij er dan zouden zijn want spreker stelt geene andere versterking voor, niet van het denkbeeld uitgaan, laten we maar weinig vragen, veel krijgen we toch niet, niet de versterking van het Indische leger zoeken in

lapmiddeltjes, maar flink in de beurs tasten, dan kan men ook waar voor zijn geld krijgen. En dat het geld er is, hebben wij nog kort geleden kunnen hooren. „De financieele toestand van Indië geeft alle reden tot tevredenheid, ja is zelfs, wanneer men aanneemt, dat de militaire uitgaven „gewoon” zijn betaald, zeer gunstig,” zeide de Minister van Koloniën.

En nu jammert men wel weer, dat het geld in de eerste plaats weer voor het aanschaffen van oorlogsmaterieel wordt besteed, maar vooruitgang en de zorg voor het behoud moeten gelijken tred houden, anders werkt men voor anderen, die de vruchten zullen plukken van onzen arbeid.

Is men niet bereid groote offers te brengen, dan moet men ook maar niet verder droomen van „grooter Nederland”, van „Oostersch en Westersch Nederland”, dan zullen wij bij het ontwaken van het Oosten op gevoelige wijze worden wakker geschud!

De VOORZITTER: Mijne Heeren! Er heeft zich nog een spreker aangemeld. Derhalve acht ik mij verplicht den Heer PLUIM-MENTZ, dien ik nu het woord zal geven, te verzoeken zoo kort mogelijk te willen zijn.

De Heer PLUIM-MENTZ: Met den inleider (I.) ben ook ik overtuigd, dat de verdediging van onzen Archipel in de eerste plaats moet worden opgedragen aan eene vloot, maar dat die vloot geene vermindering moet brengen in de sterkte van het leger.

Evenwel kan ik niet toegeven, dat die vloot per se zwakker zal wezen dan die van den vijand, welke zich de verovering onzer bezittingen ten doel stelt. Ongetwijfeld zal die vijand zijne expeditionaire zeemacht zoo sterk mogelijk maken, des te sterker naar mate wij ter zee krachtiger zijn; maar het is zeer onwaarschijnlijk, dat de aanvaller zijne geheele scheepsmacht zal uitzenden en zijn eigen land onbeschermd achterlaten — zie o.m. Overste HERING's artikel in *De Gids* van Dec. j.l. — zoodat, wanneer wij er het geld voor over hebben, er zeker op kan worden gewerkt,

dat onze vloot in staat raakt het met groote kans op succes op te nemen tegen elken tegenstander, dien wij in den Indischen Archipel kunnen verwachten. Waar nu voorts het behoud van onze Aziatische bezittingen voor Nederland eene levensquaestie is — het bewijs van deze stelling zou mij heden te ver voeren, zie overigens bladz. 99 in verband met bladz. 78 — daar mag worden verwacht, dat inderdaad alles in het werk zal worden gesteld om ons t. g. t., hopen we binnen kort, zulk eene vloot aan te schaffen. Eerst dan ook kan er sprake wezen van eene verdediging ter zee, welke I. toch even zoo noodig acht. Bovendien vormt zulk eene krachtige vloot, welke van den ev. aanvaller buitengewone krachtsinspanning eischt om haar ongevaarlijk te maken, den besten waarborg tegen de gedachte aanranding.

Waar men echter de grens van onze finantieele draagkracht ten aanzien van de vloot ook zou willen trekken, eene vloot van eenige beteekenis denkt men zich toch algemeen zeer gaarne. Maar dan dient er toch zeker, en met meer nadruk dan I. zulks deed, op te worden gewezen, dat de sterkste vloot weinig waard zal wezen zonder eene behoorlijk versterkte basis, hetzij een enkel punt, hetzij (wat beter is) meerdere punten, min of meer uitgebreid, al naar gelang van de sterkte van die vloot en de aan haar opgedragen taak.

Ik meen, dat men I. verkeerd zou verstaan, door diens op bladz. 73 opgenomen woorden: *Zeer zeker zijn versterking van de vloot en eene betere bevestiging van de vlootbasis urgent, mits niet ten koste van het leger* uit te leggen, alsof I. de verdediging van de vlootbasis zou willen zien opgedragen aan de marine. Die verdediging behoort tot den werkkring van de landmacht. En wel verre dus, dat eene krachtige vloot zou mogen leiden tot vermindering van de sterkte van het leger, zal zij, gezien de huidige omstandigheden, juist moeten voeren tot uitbreiding van dat deel onzer weermacht.

Het verband tusschen de beide onderdeelen van de weermacht eener natie is altijd zeer innig, maar vooral bij een Staat, welke in zijne finantiën zich al spoedig beperkingen

moet opleggen, kan men omtrent Marine geene beslissingen nemen zonder te letten op de eischen, dienovereenkomstig aan het Leger te stellen. Dat men dit ook bij ons inziet, blijkt duidelijk uit de maatregelen, welke reeds door de Regeering werden en nog door haar zullen worden getroffen, zoowel ten aanzien van Nederland als van Indië.

Wat de Verdedigings-Commissie voor Indië zal voorstellen, is nog niet ambtelijk bekend; maar als zij tot de voor de hand liggende slotsom komt, dat die Archipel in de eerste plaats moet worden verdedigd door eene vloot — d.w.z. door eene van zoodanige sterkte, dat niet kan worden gezegd: „liever geene vloot, dan zoo eene — dan mag men verwachten, dat zij tevens versterking van het leger zal bepleiten; in elk geval geene vermindering.

De eisch: „eene sterke vloot en een sterk leger”, kan, beschouwd in het licht van voorgaande uiteenzetting, niet genoemd worden: „hinken op twee gedachten” (bladz. 73). Als men het eerste wil, moet men ook het tweede willen. Men moet ook niet meer willen dan men kan bekostigen! Doch de beschikbaar te stellen gelden berekene men zoo hoog mogelijk, omdat het hier geldt het levensbelang van onze natie.

Wierp ik zoo even een vluchtigen blik op de toekomst, het valt allerminst moeilijk reeds voor de tegenwoordige omstandigheden te bewijzen, dat ons Indisch leger te zwak is voor zijne taak. Inleider gaf er reeds cijfers voor, n.l. totaal 10.000 man voor de verdediging van geheel Java, terwijl er voor de Buiten-Bezittingen nog minder overschieten. Ter onderstreping van dat tekort, zij — nog altijd in den gedachtegang, dat Indië in de eerste plaats moet worden verdedigd door eene vloot — opgemerkt, dat Soerabaja alleen al meer troepen noodig heeft voor eene verdediging, welke op dien naam aanspraak wil maken, dan de geheele voor Java beschikbare macht. Immers, zelfs al was Soerabaja een wiskundig punt, dan nog zou voor eene verdedigingslijn met 5 K.M. straal (toch zeker een minimum), d.i. ruim 30 K.M. omtrek, minstens 30.000 man noodig wezen. Maar

Soerabaja is niet alleen geen wiskundig punt, doch eene uitgebreide stad van voor verdediging niet zeer gunstigen vorm, waarbij dan ook nog komt, dat de reede door hare ligging en vorm voor haar gebruik als oorlogshaven bijzondere eischen stelt aan verdedigingsplannen. Ik schat daarom, dat een verdedigingskring van ongeveer 45 à 50 K.M. noodig zal blijken, indien men van die plaats eene werkelijke oorlogshaven wenscht te maken (thans heeft zij er zoo goed als niets van weg). Bij zulk een omvang van de vesting — en met minder kan niet worden volstaan — vormen de reeds genoemde 30.000 man zeker een uiterst minimum, ook bij een ruim aantal permanente steunpunten. ¹⁾

Maar die 30.000 man — ik spreek niet van „strijders” — maken zoowat de sterkte uit van ons tegenwoordig Indisch leger! M.a.w. dat leger is niet in staat aan onze vloot eene behoorlijke bescherming van de voor haar noodzakelijke basis te waarborgen, afgescheiden nog van het feit, dat Soerabaja in het geheel niet lijkt op eene vesting.

Legeruitbreiding is derhalve reeds thans noodig.

Maar ook — inleider wees er eveneens op — verzekering van de aanvulling van dat leger in oorlogstijd, die op het oogenblik allermint is verzekerd, vooral wat het Europeesche element betreft.

Zelfs zijn er reeds bijzondere maatregelen noodig om het volgens de bestaande formatie benoedigde Europeesche personeel op sterkte te brengen en te houden. Dat is al zoo vaak betoogd — ook I. wees daarop — dat ik mij van een nader bewijs ontslagen mag achten. Alleen meen ik er niet kwaad aan te doen met nadrukkelijk te laten uitkomen, dat thans de kleinste verhouding tusschen Europeanen en Inlanders is aangenomen, die toelaatbaar lijkt in een leger, dat ook kan hebben te strijden tegen eene op Westerschen

¹⁾ Port-Arthur telde bij een landfront van p.m. 22,5 K.M. (waarin 4 forten, 3 tijdelijke werken, en 4 batterijen, die, hoewel niet alle gereed, voor de verdediging goede diensten konden bewijzen, en 2 tijdelijke werken, 2 redouten en 1 batterij, welke daarvoor bruikbaar waren) aan veldtroepen 30 bataljons met de noodige Art.; de totale bezetting bedroeg ruim 39000 strijders. (POLMANN, „Der Küstenkrieg”).

voet geschoeide macht, gegeven de geringe strijdbaarheid van dat Inlandsche element ¹⁾.

Van de door I. behandelde middelen om het leger uit te breiden, of minstens het Europeesche element op sterkte te brengen en te houden, komen er twee voor toepassing in aanmerking, n.l. aanwending van Nederlandsche militie in Indië en invoering van militie in Indië.

Eerstgenoemd middel stelt ook I. als aanbevelenswaardig voor. Ik kan op dit denkbeeld hier wegens tijdsgebrek niet dieper ingaan. Slechts een paar opmerkingen mogen hier plaats vinden.

Om zoo veel mogelijk nut te trekken van het zenden der militie naar Indië, moet de dienstdaard aldaar zoo lang worden genomen, als met de belangen van den man, van de economische ontwikkeling van Nederland en van de schatkist is overeen te brengen. Ik meen, dat 1½ jaar te kort is, om het volle nut van den maatregel te genieten; drie jaren zouden beter aan het doel beantwoorden. Dan, toch, zouden in Indië zeker drie lichten beschikbaar zijn, in sommige gevallen zelfs vier. Stelt men het jaarlijksche contingent bijv. — om maar een getal te noemen — op 5000, dan zoude dus het Indische leger eene uitbreiding ondergaan van 15.000 à 20.000 man Europeanen. In de bruikbare verhouding daarbij Inlanders voegende (geene Amb.), zou dat leger met ongeveer 30.000 man worden uitgebreid, geheel beschikbaar voor de verdediging van Java.

Het bezwaar tegen den langen dienstdaard wordt n.m.m. goed ondervangen door de in Indië geweest zijnde miliciens dadelijk na drie jaren te doen overgaan bij de landweer. Men vergete niet, dat onder de tegenwoordige omstandigheden een goed deel der dienstplichtigen niet voor 's Rijks verdediging wordt aangewend, zoodat Nederland zelf van dezen maatregel geen nadeel behoeft te ondervinden. Bovendien

¹⁾ In de comp. veld-inf. staan 64 Europeanen (kader er onder begrepen) tegenover 33 Amb. plus 94 Inlanders, d.i. als 1 tegen 2. Alleen door Amb. volwaardig aan Europeanen te achten, krijgt men de juist even bruikbare verhouding 1 : 1.

zende men in de eerste plaats de zich vrijwillig voor dien dienst aanmeldende miliciens.

Nog tal van moeilijkheden zouden moeten worden opgelost, niet het minst omtrent de indeeling van die miliciens in organieke verbanden, alvorens men dit zoo bij uitstek nationaal middel zou kunnen aanwenden. Doch mocht het eenmaal zoo ver komen, dan lijkt het mij ongewenscht die militie te doen strekken in mindering van de vrijwilligers (bladz. 75). De militie toch, zou in het bijzonder moeten dienen ter verdediging van Java; zij zou dus in garnizoen moeten komen op Java en alleen in buitengewone omstandigheden worden gebezigd voor optreden tegen Inl. vijand.¹⁾ Voor dat optreden en voor garnizoenen in de Buiten-Bezittingen — voor zoover daar Eur. moeten worden gelegerd — moeten vrijwilligers dienen, welke ook noodig zijn om aan het vaste kader te komen, waaraan wij in zoo groote mate behoefte hebben in een leger, dat eene groote plaats inruimt aan het Inl. element.

Ten slotte over dit onderwerp nog de opmerking, ook door I. gemaakt: op aanvulling uit Nederland van de militie in Indië mag niet worden gerekend in oorlogstijd, zoodat de aanvulling van het Eur. element dan verder in den Archipel, bij voorkeur op Java, aanwezig moet zijn. Eene ev. aanwezige 4e lichterij geldt als zuivere winst, waarop geen staat valt te maken. Putten uit eene in den loop der tijden ontstane reserve van oudgedienden zal denklijk ook in de toekomst be; zwaarlijk gaan, gelet op de tot heden verkregen uitkomsten in die richting, ofschoon niet kan worden ontkend, dat krachtiger maatregelen op dit gebied mogelijk lijken (zie bladz. 118/119).

Die karige bron geeft zelfs niet voldoende voor het huidige Indische leger en dus reeds om deze reden moet naar andere middelen worden omgezien om in het tekort in oorlogstijd aan Eur. te voorzien. Natuurlijk naar mid-delen in Indië.

Kortom: in Indië moet zich het middel bevinden om in

¹⁾ Ook I. maakt op bladz. 79/80 onderscheid tusschen het vrijwilligers-leger met bijzondere bestemming tegen den I. V. en legerafdeelingen, gevormd uit dienstplichtigen.

het algemeen het leger te versterken en uit te breiden; om ev. contingenten miliciens uit Nederland in oorlogstijd te versterken en aan te vullen; zelfs om het huidige leger in oorlogstijd op sterkte te houden. Het eenige betrouwbare middel, als regel ook het eenige mogelijke, en zeker het goedkoopste, is de dienstplicht.

Tegen de invoering van dienstplicht onder de Inl. bevolking ontwikkelt I. eenige bedenkingen, welke het z. i. ondoenlijk maken daartoe thans of in de naaste toekomst over te gaan (bladz. 77/78).

Naar mijne meening heeft de Inl. bevolking er reeds thans belang bij niet onder beheer te geraken van een Aziatischen overheerscher, althans voor zoo ver zij voldoende economisch is ontwikkeld om bijzonder te worden getroffen door stelselmatige verdringing van de arbeidsmarkt, zooals bijv. zal plaats vinden, indien Japan meester wordt van onzen Archipel. Tal van Javaansche grooten en hoofden beseffen zeer goed in welke ongunstige omstandigheden zij zullen vervallen onder heerschers als Japan en China. Ook I. wijst op dit verschijnsel: zie bladz. 109.

M.i. is de bevolking in menig deel van den Archipel reeds thans rijp voor eene militie, zeer zeker die op Java. De meest voor de hand liggende bedenking tegen die instelling — n.l. het ontbreken van een burgerlijken stand onder de Inlanders — kan gemakkelijk worden overwonnen en ook de andere bezwaren hebben niet veel om het lijf, uitgezonderd het feit, dat Java te grooten overvloed van krachten zou opbrengen om ze naar behooren te kunnen aanwenden, althans zoo lang die Inlandsche bevolking nog onder de militair-minderwaardigen moet worden gerekend. Deze moeilijkheid spreekt duidelijk uit de volgende getallen: 0,1 % der bevolking — dus ongeveer $\frac{1}{8}$ à $\frac{1}{9}$ van het vermoedelijk aantal dienstplichtigen — geeft eene jaarlijksche opkomst van ± 30.000 man, d.i. bij slechts driejarigen actieven dienst eene oorlogsterkte van ongeveer 90.000 man. Men zal derhalve tot eene bijzondere soort militie moeten besluiten, geenszins tot algemeenen dienstplicht.

Even min als I., wil ik op deze aangelegenheid dieper in-

gaan en volsta ik met nog een paar opmerkingen in verband met de lezing.

In de eerste plaats herinner ik er met nadruk aan, dat eene volledige oplossing van het verdedigings-vraagstuk alleen te verkrijgen is door ook gebruik te maken van de beschikbare Inlandsche krachten. Van de Christen-Inlanders in de Buiten-Bezittingen kan al dadelijk dienstplicht worden gevegd. Schutterplicht bestaat reeds op de voornaamste der door die Inlanders bewoonde plaatsen. Het behoeft derhalve niet zoo heel veel moeite te kosten daar dienstplicht in te voeren, waardoor in oorlogstijd de verdediging van die ver van Java verwijderde bezittingen beter mogelijk wordt.

Dan moet niet worden vergeten, dat de aanvulling van het Inlandsche element, ook bij het huidige leger, in oorlogstijd niet verzekerd is. Zoo oordeelt I. eveneens, nadat hij opmerkte, dat de werving van Inlanders ons nog nimmer in den steek heeft gelaten (bladz. 115), wat intusschen tot nu toe alleen geldt voor vreedestijd, in elk geval niet met een oorlog voor de deur, als dien, waarvan de illustraties (welke onder de Inlandsche bevolking ruimer verspreid zijn dan men oppervlakkig zou meenen) zulke vrees aanjagende gevolgen te zien geven.

Mag uit een politiek oogpunt niet tot invoering van dienstplicht onder de daarvoor in aanmerking komende, d.z. de vrij hoog ontwikkelde, Inlandsche bevolkingen worden overgegaan, tenzij ook aan de Europeanen die plicht is opgelegd (bladz. 115), dan lijkt het aanbevelenswaardig bedoelden plicht bij beiden gelijktijdig in te voeren, omdat de nadeelen van het ontbreken van den dwang tot dienen onder de Inlandsche bevolking zich nog scherper zullen doen gevoelen na invoering van eene militia onder de Europeanen, althans voor zoover Java betreft en voor zoover van de Europeesche militia gebruik wordt gemaakt, om het leger uit te breiden in den zelfden geest als de bestaande organisatie.

Even als I. meen ik, dat dienstplicht over geheel Indië moet worden ingevoerd onder: Nederlanders in Europa geboren (w.o. genaturaliseerde Nederlanders), creolen en kleur-

lingen. Eenmaal tot die invoering besloten, zou ik echter overal de schutterijen afgeschaft wenschen. Immers, waar thans schutterijen bestaan voor Europeanen — dus een voldoende aantal Europeanen onder de wapens kan komen voor een nuttig gebruik — kan zulks zeker bij algemeenen dienstplicht ook geschieden. Ter Sumatra's-Westkust bijv., kunnen Europeesche dienstplichtigen zeer wel medewerken aan de verdediging van dat gewest, met zijne belangrijke hulpbronnen voor den vijand: eene niet te versmaden aanwinst voor de uiteraard zwakke legerafdeeling, welke voor dat gewest is uitgetrokken, vooral als dan daarbij nog een goed gebruik kan worden gemaakt van Inlandsche militie.

Waar, om de redenen door I. opgesomd, geene bruikbare afdeelingen kunnen worden gevormd, en dus gewapende dienst geene reden van bestaan heeft — daar blijve die dienst achterwege en worde hij vervangen door eene weerbelasting in den geest, als door I voorgesteld.

Bezwaren kunnen tegen elken maatregel worden opgeworpen, dus zeker, en zelfs ernstige, tegen dienstplicht, een, zooals I. zich uitdrukt, zoo diep in het volksleven grijpenden maatregel. Maar ook hier geldt, dat, waar de wil bestaat om ze te overwinnen, daartoe de wegen kunnen worden gevonden, zooals moge blijken uit de bespreking door I. van de door hem aangevoerde zeven ambtelijke en ettelijke andere bezwaren.

Op een paar, voor dezen avond minder beduidende kleinnigheden na, het met die bespreking eens zijnde en daarom ook overtuigd van de mogelijkheid der invoering van dienstplicht, meen ik niettemin alleen daarop te mogen hopen bij sterkeren drang op de regeeringsorganen, dan waartoe het Indische legerbestuur in staat blijkt, hoewel dit kan steunen op de noodzakelijkheid van dien maatregel.

Het zou mij niet verwonderen, indien bleek, dat het door I. niet genoemde bezwaar, dat juist de landsdienaren in burgerlijken dienst koesteren tegen dienstplicht — men ga maar eens de lijst van vrijstellingen van den schutterdienst na, en die eischt toch zoo veel minder dan de militaire dienst zal doen (naar hunne meening) — de sterkste rem zal blijken

tegen invoering van dien plicht. Mocht echter ook die tegenstand worden overwonnen, dan zal toch door die wrijving veel van het levende in de oorspronkelijke voorstellen zijn verloren gegaan en niet veel meer overblijven dan een skelet, waarvan het leger meer last kan ondervinden, dan werkelijk nut, bijv. in zake meerdere versterking van dat leger.

De door I. berekende sterkte voor de militie op Java, ongeveer 6800 man bij 22 lichten, is zoo gering, dat er heusch niet veel af kan. Toch zullen de vele thans van schutteren vrijgestelden alles in het werk stellen om van dienstplicht eveneens te worden ontslagen. Het is altijd gemakkelijker om een hoog weergeld te betalen, dan te gaan dienen! Eerstens kan de leeftijdsgrens worden verlaagd; dan zou de actieve dienst kunnen worden ingekrompen; ten slotte zou nog kunnen worden aangestuurd op meer vrijstellingen dan het legerbestuur noodzakelijk acht, voor zoover de beide eerstgenoemde maatregelen niet reeds van zelf de noodig geachte vrijstellingen aanbrengen. Zoo zal net zoo lang aan de instelling worden geknabbeld, totdat het haast niet der moeite waard zal blijken er verder over te spreken, laat staan ze in te voeren.

Ik wil met het voorgaande maar zeggen, dat men zich geene groote uitkomsten moet voorstellen, zelfs al blijkt het Opperbestuur genegen om dienstplicht in te voeren. En onder dit licht beschouwd, zou die dienstplicht inderdaad een noodzakelijk kwaad blijken — zooals I. op bladz. 112 schijnt te bedoelen — noodzakelijk, omdat er geen ander middel bestaat om aan de zoo hard noodige Europeanen te komen, en een kwaad, omdat hij voor langen tijd verbetering van de weermacht zal verhinderen.

Nagaande op welke wijze de militie zou kunnen worden aangewend, merk ik op, dat zij kan dienen: *a.* tot uitbreiding van het leger; *b.* ter versterking van het Europeesche element; *c.* voor de aanvulling van geleden verliezen.

Bij alle drie gevallen staat op den voorgrond, dat de militie uitsluitend moet dienen bij een oorlog tegen een buitenland-schen vijand — buitengewone omstandigheden daar gelaten — overeenkomstig I. (bladz. 79/80).

a. Legeruitbreiding kan onder twee vormen plaats vinden: ten eerste door het formeeren van z.g. „troepen in tweede linie” en ten tweede door toevoeging van georganiseerde korpsen, welke naast en met het leger kunnen worden gebezigd.

Wat de troepen in tweede linie betreft — waaronder hier te verstaan bezettings-, etappe- en dekkings-troepen in den rug van het leger — het zou verkwisting lijken voor die nevendoeleinden het kostelijke Europeesche element te bezigen, waaraan bij het veldleger zulk eene groote behoefte bestaat, dat alles in het werk moet worden gesteld om zijne sterkte te vermeerderen, minstens op peil te houden. Voor die tweede linie kan worden volstaan met heel wat minder deugdelijk materiaal, behalve wellicht voor de bezetting van inderdaad gewichtige punten, op welker behoud het veldleger staat moet kunnen maken, ook al kan dat niet zoo dadelijk te hulp komen; punten, dus, welker bezit de vrijheid van beweging van het veldleger moet waarborgen. Doch ook voor zulk gebruik kan zeker worden volstaan met minder deugdelijke troepen dan te vormen valt uit zuiver Europeesche militie. Ik ga derhalve met I. in dit opzicht mede (bladz 126).

Nadat I. te voren had gesproken van aanwending der Europeesche militie om verbetering te brengen in den ongunstigen toestand, veroorzaakt door het steeds stijgend tekort aan Europeesche vrijwilligers (bladz. 81), d. w. z. om het Europeesche vrijwilligers-element te vervangen (bladz. 75, 94, 112, 114) dan wel aan te vullen, zoowel om de oorlogssterkte te verkrijgen als om geleden verliezen te neutraliseeren (bladz. 94, 127), en tevens in die militie een middel zag om het Europeesche element in het leger uit te breiden of te versterken (bladz. 94, 114, 119/120, 127) — wil hij, blijkens het slotgedeelte zijner lezing, eigenlijk alleen uitbreiding van het leger met afzonderlijke, uit de Europeesche militie gevormde korpsen, met als aanhangsel eene reserve, waarover ik het nader zal hebben.

Dat gebruik lijkt op het eerste gezicht het beste: uitbreiding mag ons kleine leger wel hebben en ook na versterking met 6 of zelfs het dubbel aantal bataljons, is het nog klein ge-

noeg om eene poging tot verovering van Java uit te lokken.

In de eerste plaats moet echter m. i. voor die, in oorlogstijd op te stellen uitbreiding van het leger, de zelfde formatie worden toegepast als bij dat leger, waar de compagnieën uit Europeanen, Amboineezen en Inlanders bestaan. Laat men die militie-afdeelingen uitsluitend Europeesch (zooals I. wil), dan loopt men de kans, dat al spoedig de gevechtswaarde daarvan beduidend hooger moet worden aangeslagen dan die van het „staande” leger, waarmede weer de ongelijkslachtigheid zou zijn teruggekeerd, die men uit de Infanterie heeft trachten te bannen.

Door menging met Inlanders in de gebruikelijke verhouding van 1 : 1 (Amboineezen tellen voor Europeanen in de formatie der Infanterie), wordt bovendien het aantal eenheden verdubbeld. Daar staat wel is waar tegenover, dat de zoo gevormde afdeelingen aanvankelijk in gevechtswaarde wat veel bij het „staande” leger zullen afsteken, doch dat verbeterd met den tijd, sneller naar mate de encadreering beter is; voorts zal de Opperbevelhebber — zooals I. ook opmerkt — wel zoo verstandig wezen die nieuwe troepen niet dadelijk voor de moeilijkste opdrachten te gebruiken.

Denkelijk heeft I. die menging niet te berde gebracht, omdat hij heeft afgezien van de invoering van Inlandsche militie in den eersten tijd, terwijl alleen zulk een dienstplicht in staat stelt op de billijkste en meest rationeele wijze de menging door te voeren. Gebruik van Inlandsche vrijwilligers zou althans, behalve tot hooge kosten, vermoedelijk voeren tot eene meer ingewikkelde organisatie.

Intusschen blijkt hieruit ten duidelijkste de noodzakelijkheid van de invoering van dienstplicht onder de Inlanders, ongeveer gelijktijdig met dien onder de Europeanen.

Voorts heb ik tegen de formatie van het bataljon bezwaar, waar zij zoo afwijkt van die bij het „staande leger”. Lijkt onze sterkte van 150 man voor een compagnie gering, inderdaad mag zij voldoende heeten, omdat die 150 man zijn uitgezocht uit een kleine 200, dus een cijfer geven, waarbij het mobilisatie-verlies reeds werd in rekening gebracht, terwijl al verder het „staande leger” steeds in training blijft. I. heeft

mobilisatie- en marsch-verliezen niet in rekening gebracht en ik vermoed dan ook, dat de 200 man sterke militie-comp. al heel spoedig — d. w. z. reeds gedurende de concentratie — tot 150 zal zijn geslonken. Maar dan wordt ook het verschil tusschen militie-bat. en leger-bat. te groot, n.l. een heele compagnie. Om op compagnieën van 200 man (of eigenlijk: op bataljons van 600 geweren) te kunnen rekenen, moet men beginnen met eene grootere sterkte uit te trekken. Hoe men het ook opvat, het zal blijken, dat de militie-sterkte, zooals die door I. werd berekend, niet toelaat uit elk militie-district twee bataljons te trekken van 600 man. Wel — rekenende op 20 % mobilisatie-verlies -- $1\frac{1}{2}$ bataljon à 4 compagnieën van 150 man (op papier 180) en eene eerste aanvullings-reserve van ongeveer 150 man.

Bij menging met Inlanders worden er negen zulke bataljons verkregen.

Het vorenstaande moet voeren tot de opmerking, dat als de militie niet boven eene zekere sterkte gaat, het niet de moeite waard wordt daarvan nieuwe eenheden in het leven te roepen, waaraan zoo vele voorbereidende maatregelen in vredestand zijn verbonden. Te eerder zal die grens van bruikbaarheid als afzonderlijke eenheden worden bereikt, indien uit die militie nog andere wapens of diensten — steeds onder de combattanten blijvende — moeten worden voorzien. I. gaf al het denkbeeld van gebruik bij de Vesting-Artillerie aan, om het echter onmiddellijk weer te verwerpen. Ik geloof, dat de algemeen bekende ontoereikendheid van onze Artillerie, in verband met het reeds in herinnering gebrachte feit, dat o. m. Soerabaja krachtig moet kunnen worden verdedigd, juist uitbreiding van dat wapen door militie noodzakelijk zal maken, haast nog noodzakelijker dan van de Infanterie, wanneer voor dit wapen niet eene beteekenende versterking uit die militie kan worden gehaald.

Ook al nemen we de vermindering van de militie door het in hun vak aanwenden van geneesheeren, apothekers, ingenieurs, telegrafisten (reeds noodig voor het korps reserve-telegrafisten), ziekenverplegers, enz. als niet van beteekenis aan, dan blijft nog de twijfel over, of I. in zijne berekeningen

niet te optimistisch is geweest, in zoo verre, dat hij een diensttijd van 22 jaar aanneemt, waarvan 12 actief en de rest als aanvullings-reserve.

Ik voor mij vrees — hooger liet ik het reeds doorschemeren — dat het aantal dienstjaren belangrijk zal worden ingekrompen, bijv. tot 15 in totaal, waarvan 6—8 actief. Wordt er dan nog een belangrijk aantal vrijstellingen bijgevoegd, zoo geloof ik, dat de opkomst zoo gering zal blijken, dat reeds daarom (er zijn echter ook andere redenen) zal moeten worden afgezien van het oprichten van afzonderlijke korpsen, hoe voordeelig en gemakkelijk voor de mobilisatie die handelwijze overigens ook mocht zijn, indien de omstandigheden toelieten het volle nut van den maatregel te trekken.

Ik ga daarom op dit onderdeel van het onderwerp zoo door, omdat natuurlijk van de wijze, waarop van de militie zal worden partij getrokken, ook zal afhangen, aan welken eerste oefeningstijd zij zal worden onderworpen. In den langen duur van die eerste oefening, zooals I. die aangeeft, kan ook al een bezwaar worden gezien tegen de invoering van dienstplicht onder Europeanen, voornamelijk omdat men in die militie naast het „staande leger” niets anders wil zien dan eene noodhulp in tijden van beroering.

Blijvende in den gedachtegang, dat de militie in afzonderlijke korpsen zal moeten optreden naast het leger, lijkt toch een eerste oefeningstijd van 8 maanden te lang, wanneer men bedenkt, dat gem. voor een Eur. recruit bij het depôtbat. wordt gerekend op 4 maanden, terwijl mag worden aangenomen, dat als regel het peil bij de Eur. militie hooger staat dan bij den doorsnee-vrijwilliger. Wel is waar ondergaat de afgeëxerceerde soldaat eene langdurige oefening bij de veldbat., maar die bijzondere geoefendheid kan toch niet in de eenige maanden langere eerste oefening met tweejaarlijksche herhalingsoefening van 14 dagen worden bereikt en onderhouden. Het dunkt mij beter die eerste oefening korter te nemen, wat zeer wel mogelijk voorkomt bij het achterwege laten van alles, wat niet strikt noodig is voor den veldsoldaat, daarbij er op rekenende, dat er nog wel gelegenheid zal zijn om bij mobilisatie, naast herhaling van het

reeds geleerde (vooral schieten), nog het een en ander bij te brengen.

Verkorting van den eersten oefentijd zal den tegenstand tegen dienstplicht verminderen. Trouwens, men kan zonder ondervinding ter zake moeilijk uitmaken hoe lang die eerste opleiding moet duren. En dan lijkt het beter om niet dadelijk het uiterste te vragen en daardoor eene impopulaire instelling geheel onaannemelijk te maken.

Tegen de voorgestelde herhalingsoefeningen zal wel geen bezwaar worden gemaakt.

Behalve het reeds genoemde nadeel van wanverhouding tusschen de wapens, scheidt het organiseeren van afzonderlijke korpsen militie-inf. nog een ander bezwaar, n.l. dat voor de aanvulling van een formatie-tekort aan Europeanen in oorlogstijd en van onder dat Eur. personeel geleden verliezen alleen dan voldoende zal overblijven van de jongere jaargangen, wanneer de militie zeer ruim oplevert. Dit laatste, nu, wordt juist betwijfeld.

Samenvattende: bij voldoende sterkte der Europeesche militie om er bijv. minstens 6 gemengde bataljons (in den geest van die bij het leger) en 6 compagnieën Vesting-Artillerie van te formeeren, zou het aanbeveling kunnen verdienen die militie op deze wijze te gebruiken.

Maar dan kan niet worden voldaan aan het denkbeeld sub *b*.

b. Versterking van het Europeesch element, waaronder hier wordt verstaan: verbetering van de verhouding van dat element tot het Inlandsche. Dit schijnt I. toch niet te bedoelen, al zegt hij (bladz. 127): „de instelling eener militie (heeft) alleen dan nut, wanneer zij leidt tot *vermeerdering en aanvulling van het Europeesche element van het leger*; want hij stelt daarna de bekende zelfstandige korpsen, met aanvullings-reserve, voor.

Daardoor wordt echter het „staande leger” niet verbeterd, laat staan dat het dan — d.w.z. wanneer het die korpsen militie naast zich ziet — met meer geestdrift den strijd tegen een B. V. zal voeren (bladz. 120).

Of verbetering van de verhouding van het Europeesche element tot het Inl. inderdaad zoo noodzakelijk is, dat daar

voor invoering van dienstplicht noodig wordt, hangt natuurlijk af van de waardeering van den Inl. als soldaat. Men moet aannemen, dat het legerbestuur — en niet het huidige alleen, maar ook vroeger, tot jaren terug — die verhouding voldoende acht. Anders zou het er wel naar hebben gestreefd om bij een (zoo groot mogelijk) deel die verhouding te verbeteren, ten koste natuurlijk van het andere deel, zoodat men zou verkregen hebben goede en minder goede of veld- en bezettingstroepen, hoe lastig zulks ook voor de leiding moge wezen, vooral in een klein leger. We hebben in zekeren zin die onderscheiding gekend, n.l. in eerste en tweede klasse bataljons, welke eerst kortelings zijn afgeschaft. Men merkt daaruit duidelijk, dat de verantwoordelijke personen de hier besproken verhouding aandurven, zelfs het mogelijk achten de Europeanen over alle veldcompagnieën te verdeelen, zonder daarvan nadeelige gevolgen te behoeven te vreezen.

Daarmede schijnt bewezen, dat invoering van dienstplicht onder Europeanen alleen ter verbetering van de verhouding der elementen niet noodig zou wezen.

Versterking door militie van het Europeesche element in het leger in oorlogstijd gaat gepaard met afwijking van de in vreedestijd bestaande formatie, een nadeel, dat door I. zelfs zoo zwaar wordt opgevat, dat hij daarom van zulk eene versterking afziet (bladz. 133), niettegenstaande hij herhaaldelijk op de mogelijkheid van dat gebruik eerder wijst dan op het vereenigen in zelfstandige korpsen (bladz. 81, 112, 114, tenzij ik hem verkeerd heb verstaan), ook nog in de hooger aangehaalde woorden.

Mij lijkt dat nadeel niet zoo overwegend, mits de vredesformatie rekening houdt met de in oorlogstijd toe te voegen dienstplichtigen. De minst kostbare wijze is die, waarbij de compagnie wordt versterkt, bijv. door haar in vreedestijd te laten bestaan uit 3 sectiën, n.l. 1 Europeesche (2 brigades) en 2 Amboineesch-Inlandsche (6 brigades), waaraan in oorlogstijd toe te voegen 4 (Europeesche) brigades dienstplichtigen, zoodat dan de compagnie bestaat uit 6 brigades Europeanen en 6 brigades Amboineezen-Inlanders, tot eene totale sterkte van 228 strijders.

Door in vredestijd de 4e sectie bij oefeningen te markeeren, zoo lang er geene dienstplichtigen mededoen, wordt m.i. het nadeel van het verschil in samenstelling van de vredes- en de oorlogs-compagnie voldoende ondervangen voor de praktijk. Eene andere moeilijkheid schuilt in de kaderverdeeling bij dit stelsel, maar ook daarvoor is eene oplossing te vinden. Ik zal echter op deze en nog een paar geringere moeilijkheden niet nader ingaan, ter bekorting, doch wijzen op het groote bezwaar, dat voor deze formatie, gerekend op 20 bataljons op Java = 80 compagnieën, noodig worden 6080 dienstplichtigen, een te groot aantal in verhouding tot het door I. berekende totaal-rendement van de militie, in verband met het daaromtrent door mij opgemerkte.

Het mag m.i. wel jammer heeten, dat om deze laatste reden zal moeten worden afgezien, zelfs van eene poging om dit stelsel ingang te doen vinden, waaraan als voordeelen zijn verbonden: behoud van het aangenomen mengsysteem bij aanmerkelijke verbetering van de gevechtswaarde voor den strijd tegen den B.V., zonder te kort te doen aan de bruikbaarheid voor optreden tegen den I.V.; zeer geringe kosten in verhouding tot de verkregen versterking, o.m. doordien uitbreiding van het officierskorps en van staven onnoodig wordt.

De zelfde voordeelen, behoudens veel minder ver gaande verbetering der gevechtswaarde, kan men deelachtig worden bij behoud van de driedeeling ook in oorlogstijd, zoodat dus slechts toevoeging van 1 brigade noodig is en men dan verkrijgt 3 Europeesche tegen 6 Inlandsch-Amboineesche brigades. Op deze wijze blijft voldoende materiaal over om ook de andere wapens te doen deelen in het voordeel van daar even hard noodige versterking van het Europeesche element, al rekent men slechts op 6-8 lichten dienstplichtigen.

Men kan zich nog andere samenstellingen denken in dezen geest, al dan niet wijziging der kortelings ingevoerde formatie bij de Infanterie, hetzij in oorlogs- dan in vredes-tijd, noodig of wenschelijk makende. Ik meen voor mijn doel te kunnen volstaan met nog te wijzen op de oplossing, waarbij, aannemende, dat de huidige menging volkomen

betrouwbaar is in oorlogstijd, de Europeanen van het „staande leger” worden verdeeld over tweemaal zoo veel compagnieën als thans — waarvan elk dus in vrodestijd bestaat uit 1 Europeesche en 6 Amboineesch-Inlandsche brigades — en men derhalve ook tweemaal zoo veel bataljons verkrijgt (gesteld, dat de werving van Amboineezen en Inlanders ons niet in den steek laat), elk in gevechtswaarde ongeveer gelijkstaande met de huidige.

Het is echter duidelijk, dat het leger dan eene voor zijne gewone taak tegen den I. V. onnoodig groote vredessterkte aan vrijwilligers zou verkrijgen (immers met de tegenwoordige komen we goed uit) en dus eigenlijk te duur zou worden, vooral ook omdat de andere wapens naar evenredigheid zouden moeten worden uitgebreid voor een optreden tegen den B. V. Zulk een gebruik der Europeesche militie kan alleen goed worden bepleit, indien ook dienstplicht voor Inlanders wordt ingevoerd.

Intusschen blijkt, dat wel degelijk de militie kan dienen tot versterking van het Europeesche element in het „staande leger”. Naar mijne meening wordt die aanwending zelfs de eenige aannemelijke, zoodra de lichten te zwak worden, om die met vrucht te vereenigen in afzonderlijke korpsen.

Worden geene afzonderlijke korpsen gevormd, zoo valt het gemakkelijker van de militie gebruik te maken tot aanvulling van het mobilisatie-tekort aan Europeanen.

c. Bij de aanvulling van geleden verliezen onder de Europeanen van het „staande leger” — dat voelt men — kan, en dus mag, niet uitsluitend worden gedacht aan de Infanterie. Verzekerde aanvulling van het Europeesche personeel bij alle strijdende wapens is onontbeerlijk, willen zij hunne taak naar behooren blijven vervullen. Dit beginsel aanvaardende, moeten daarop indeeling en oefening van de militie berusten.

Het gaat daarom niet aan eerst alle dienstplichtigen tot infanterist op te leiden, om hen in oorlogstijd over de wapens te verdeelen, naar de zich dan voordoende behoefte.

Evenmin kunnen voor die aanvulling in beginsel de oudste jaargangen dienen, zooals I. voorstelt (bladz. 133). Daartoe

zijn die jaargangen te lang uit de praktijk, van te gevorderden leeftijd, en — voor een deel — te lang gewend aan materieele gemakken, om zich te kunnen aanpassen aan het leven te velde, zonder daarvan te spoedig nadeeligen invloed te onder vinden op hun lichaam; kortom, zij zullen niet berekend blijken voor hunne taak.

Bedenkt men voorts, dat het niet aangaat bij het „staande leger” — let wel: thans op Java voornamelijk georganiseerd en bestemd voor den strijd tegen den B. V. — een incompleet aan Europeanen te laten voortbestaan, of ontstaan (door verliezen), terwijl zuiver Europeesche korpsen daarnaast worden georganiseerd uit het eenig beschikbare materiaal voor Europeesche aanvulling; dat per slot van rekening, om te ontkomen aan het gevaar, dat het leger ongeschikt wordt voor zijne taak door gebrek aan Europeanen, toch zal worden geplukt aan de militie-bataljons, die dus gedesorganiseerd raken, juist op een tijdstip, waarin daarvan het meest moet worden geveerd; dat men dus wijzer doet met bedoelde aanvulling te verzekeren, alvorens te streven naar legeruitbreiding; zoo volgt hieruit, onafwijsbaar, dat de militie in de eerste plaats moet dienen tot aanvulling van de verliezen in oorlogstijd (dus ook, want daarmede dient toch te worden begonnen, ter completeering van het Europeesch personeel bij mobilisatie, zie hooger) bij de strijdende wapens en dat daarvoor moeten worden aangewezen dienstplichtigen uit de jaargangen van actieven dienst. De „landweer”-categorie blijve in reserve voor uiterste gevallen en worde zoo laat mogelijk gemobiliseerd. ¹⁾

Waar indeeling bij de wapens wordt beoogd, zal daarmede de opleiding verband dienen te houden, derhalve ook de legering (verdeeling over garnizoenen, al dan niet bij bestaande korpsen) en de eerste-oefeningstijd, enz. Dit geldt eveneens voor de aanwending, sub *b* besproken. Eenvoudiger wordt de oplossing van het militie-vraagstuk er niet op;

¹⁾ Ik meen, dat gelijktijdige mobilisatie van deze categorie met de actieve jaargangen niet noodig is, tenzij men die als landweer, dat wil zeggen voor tweede-liniediensten, moet gebruiken.

ook niet voor de mobilisatie, welke overigens op gezette tijden (bijvoorbeeld bij opkomen voor herhalingsoefeningen) kan worden beoefend, om de wrijving zoo veel mogelijk te verminderen.

Ik kan er niet dieper op ingaan zonder te veel van Uw geduld te vergen, maar ik veroorloof mij nog de opmerking, dat een rationeel gebruik van de militie niet mag worden veroordeeld, omdat daaraan grootere beslommeringen zouden zijn verbonden. Overigens kan het bezigen van militie in verband met een staand (vrijwilligers-) leger niet anders dan met moeilijkheden gepaard gaan.

De slotsom, waartoe vorenstaande beschouwingen mij voeren, luidt: Tot het vormen van afzonderlijke korpsen — het door I. meest gewenscht geachte stelsel — mag de militie niet dienen, tenzij haar rendement zoo hoog is, dat na aftrek van het voor aanvulling van het Europeesch element bij alle strijdende wapens in oorlogstijd benodigde deel nog zoo veel overblijft, dat het de moeite loont tot dien maatregel over te gaan (hetgeen voorts afhangt van persoonlijke waardeering). In dat geval lijkt het echter noodig: 1°. ook de andere wapens, minstens de (Vesting-) Artillerie, (evenredige) uitbreiding te doen ondergaan door middel van de militie; 2°. op de militie infanterie-korpsen menging toe te passen.

Reikt de sterkte van de militie niet voor dat doel, dan worde zij aangewend voor versterking van het Europeesch element bij het „staande leger”, maar dan wel in de eerste plaats bij de Infanterie, doch ook bij de andere wapens, ev. na aanvulling van het mobilisatie-incompleteet.

In elk geval lijkt het mij niet juist gezien in beginsel de militie uitsluitend aan te wenden voor de Infanterie, zelfs met het door I. aangegeven correctief van indeeling der voor andere wapens reeds in Nederland opgeleide dienstplichtigen bij die wapens in Indië en van gebruik der specialisten voor bijzondere doeleinden (bladz. 130).

Mijne Heeren! Zoo veel mogelijk heb ik mij beperkt bij de bespreking van de belangwekkende lezing van den Heer

VAN DER WEIJDEN over dit gewichtig onderwerp. Belangrijke, door hem ter sprake gebrachte punten werden nu niet besproken (officiers- en lager kader-vraagstuk, kosten, enz.), andere, zooals de opleiding, slechts vluchtig aangeroerd. Op zijpaden heb ik mij niet verder begeven — naar het voorbeeld van I. — dan noodig leek om overzicht te verkrijgen over het zijterrein en verband te houden met neven-vraagstukken, welker oplossing eveneens moet streven naar het overwinnen van den gevaarlijken zwaktetoestand, waarin het Indische leger op het oogenblik verkeert.

Niettemin ben ik reeds zoo lang aan het woord, dat het gewenscht lijkt even onder woorden te brengen den hoofdindruk, dien ik U wenschte te doen verkrijgen uit een nader overzien van het geheele vraagstuk. M.i. blijkt duidelijk:

I. Invoering van (algemeenen, persoonlijken) dienstplicht onder de Europeanen in Indië, zoo noodzakelijk voor de aanvulling in oorlogstijd, zal op zich zelf moeilijk kunnen strekken tot uitbreiding van het Indische leger, waaraan toch zoo groote behoefte bestaat, in verband met zijne taak tegen den B.V.

II. Ook bij gelijktijdige invoering van dienstplicht onder de Inlandsche bevolking zal — zelfs bij eene sterkte van de Europeesche militie als door I. berekend — de uitbreiding van het Indische leger, hoe dankbaar ook aanvaard, niet de beteekenis erlangen van verlichting der zorgen van de voor het behoud der bezittingen verantwoordelijke machthebbenden in Indië — gelet op de noodzakelijke verhouding tusschen Europeesch en Inlandsch element en tusschen de wapens, zoomede op het aangeteekende sub I.

III. Om de sub II bedoelde uitbreiding te kunnen verkrijgen is samenwerking noodig van de Nederlandsche militie met dienstplicht in Indië.

IV. Naast het sub III aangeduide militie-leger — waarin overigens ook vrijwilligers toe te laten — blijve een leger van vrijwilligers bestaan van zoo gering mogelijke sterkte en zeer eenvoudige samenstelling (hoofdzakelijk Infanterie), voornamelijk voor optreden tegen den I.V.

Met deze korte, puntsgewijze samenvatting van mijne opvatting van het onderhavige vraagstuk, waarmede niet

bedoeld is nieuwe punten voor debat op te werpen, zou ik gevoegelijk kunnen eindigen, na nog een enkel woord over de kosten van een en ander.

Waar in het geheel niet wordt getreden in onderdeelen, gaat het moeilijk om eenig denkbeeld te geven van de geldelijke gevolgen van verschillende maatregelen. Daarom, hoe graag ik ook bij eene (vooralsnog) ideale legerorganisatie op reëlen geldelijken grondslag sta, moet ik hier volstaan met te erkennen, dat de gewenschte organisatie wel het drievoudige, misschien wel meer, zal kosten van het tegenwoordige leger.

Er bestaat echter wel kans, dat de voorspelling van den Heer HERING in diens artikel „De verdediging van Ned.-Indië” (*De Gids* Dec. 1912) omtrent eene Indische begrooting van ongeveer een milliard over een kwart eeuw zal worden waarheid. Dan zullen toch wel de fondsen kunnen worden gevonden om (naast de vloot) aan het Indische leger de kracht en de middelen te verschaffen, om, onder gunstiger voorwaarden dan thans, zoo noodig te bewijzen, dat het inderdaad bezielde is met het vaste voornemen om den vijand elken duim gronds te betwisten.

Het is echter te hopen, dat men niet zoo lang zal wachten met een aanvang te maken met den voor het leger hoog noodigen toevoer van krachten. Het zal toch nog lang duren, eer de militie tot volle ontwikkeling is gekomen.

DE VOORZITTER: Mijne Heeren! Ik stel U thans voor te pauzeeren.

Hiertoe wordt besloten.

DE VOORZITTER: Het woord is aan den Heer KERN.

De Heer P. J. C. C. KERN, Oud-Kapitein der Artillerie O.-I. leger: Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren! Als oudlid van deze Vereeniging zij het mij vergund, U mijn beleefden dank te betuigen voor de gelegenheid, die mij thans als geïntroduceerde aangeboden wordt, om enkele overwegingen onder uwe welwillende aandacht te brengen.

Ik hoop, dat het mij gelukken zal U tot de overtuiging te brengen, dat de hoofdkracht van onze weerbaarheid in onzen O.-I. Archipel geheel in het leger en volstrekt niet in de zeemacht gezocht moet worden.

Dat leger op de eene of andere wijze ter wille der zeemacht op den achtergrond te schuiven, en dus te verzwakken, is een in zijne gevolgen hoogst gevaarlijk schijnvertoon in het leven te roepen, waartegen niet krachtig genoeg gewaarschuwd kan en mag worden.

U gelieve wel in het oog te willen houden, dat in het begrip *verdediging* stilzwijgend opgesloten ligt het voeren van een strijd tegen een veel sterkeren tegenstander, dus tegen overmacht, en dat het voor de zwakkere partij eene absolute onmogelijkheid is om zulk een strijd te voeren op eene open watervlakte zooals de zee was, is, en wel altijd blijven zal, en vooal in onzen tijd, nu de overmacht van de sterkere partij zich op zee zóó krachtig doet gevoelen, dat de vernietiging van de zwakkere partij eene quaestie van minuten is geworden.

Reeds in den tijd der zeilschepen hebben de grootste krijgskundigen zich verzet tegen het denkbeeld van het voeren van een verdedigingsoorlog op zee tegen een maritiem sterkeren tegenstander, niettegenstaande de overmacht op zee zich toen volstrekt niet zoo krachtig deed gevoelen als thans, en er toen dus ook veel minder bezwaren voor zulk eene verdediging konden bestaan dan thans het geval zou moeten zijn.

In het jaar 1719 heeft Prins EUGENIUS VAN SAVOYE gezegd:

Se défendre en mer contre des ennemis qui sont maîtres de la mer, c'est manoeuvrer d'une manière fautive vis-à-vis d'eux.

FREDERIK DE GROOTE, die onbekend was met de denkbeelden van Prins EUGENIUS VAN SAVOYE, heeft in het jaar 1752 aan den bekenden VOLTAIRE gezegd:

Le génie particulier de toute défensive contre un ennemi qui est maître de la mer, consiste à quitter les mers.

NAPOLEON I, die onbekend was en met de denkbeelden van Prins EUGENIUS VAN SAVOYE en met die van FREDERIK

DEN GROOTE, heeft bij herhaling en in de krachtigste be-
 woordingen zijne afkeuring te kennen gegeven over de hier
 bedoelde verdediging op zee.

Ik vestig uwe aandacht op de denkbeelden, door NAPOLEON
 in de hieronder vermelde jaren uitgesproken over de ver-
 dediging van de daarbij genoemde landen, waarbij de zee-
 macht ook ter sprake werd gebracht, en wel:

De verdediging van Corsica in de jaren 1786, 1789, 1793,
 1811 en 1816.

De verdediging van het eilandje Elba in 1796.

De verdediging van Malta en Egypte in 1798.

De verdediging van den Antillen-Archipel in Amerika in
 1801.

De verdediging van het kustgebied van Frankrijk in 1803,
 1805 en 1808.

De verdediging van Dalmatië en van den Dalmatischen
 Archipel in 1806.

De verdediging van het eilandje Korfoe in 1807.

De verdediging van onzen O.-I. Archipel in 1806, 1808,
 1809 en 1810.

In verband met het doel, dat ik thans beoog, meen ik te
 kunnen volstaan met enkele van de hier bedoelde denk-
 beelden de revue te laten passeeren.

Gedurende zijne veldtochten in Italië, schreef NAPOLEON
 op 14 Juni 1796 uit dat land over de verdediging van het
 eilandje Elba aan BARRAS, lid van het Directoire te Parijs:

*Je tiens à ce qu'on sache très bien ma pensée sur la manière
 dont il faudrait nous défendre contre les Anglais.*

*Dans la défensive contre un ennemi qui est maître de la mer,
 une armée navale est toujours en dehors de toute question
 de salut.*

*Ce n'est pas en mer, c'est avec des opérations territoriales
 qu'il faut répondre à des hostilités d'un ennemi qui est supérieur
 en marine.*

*L'ignorance seule peut supposer quelque chose de commun
 entre une guerre de mer et une guerre de défense.*

*Aussi, il n'y a que des phraseurs et des niais qui puissent
 croire à la possibilité d'une défense en mer.*

Laat de redactie van deze woorden iets aan duidelijkheid
 te wenschen over?

Op 20 Juni 1798, op den tocht naar Egypte, den dag na het vertrek van Malta, liep NAPOLEON op het dek van het admiraalsschip *l'Orient* met zijn grootsten en misschien zijn eenigen vriend, den later zoo beroemd geworden Chef van den Geneeskundigen Dienst LARREY.

Op de vraag van LARREY, waarom geen eskader was achtergelaten voor de verdediging van Malta tegen de Engelschen, gaf NAPOLEON het volgend, meer dan boekdeelen sprekend antwoord:

Mais, dis donc, à quoi bon une escadre à Malte? Ce serait une défensive à l'anglaise n'est-ce pas, et cela ne nous convient pas. Pour nous, marine et défense ne vont jamais de compagnie. Sachez que la mer est toujours une puissante alliée de celui qui est supérieur en marine, et, faut-il aller y chercher des ennemis qui ont la supériorité des mers? Laissons leurs vaisseaux de guerre se morfondre. Laissons ces vaisseaux en dehors de nos opérations. Otons tout objectif à la flotte ennemie qu'elle soit un véritable hors-d'oeuvre militaire. Quittons donc la mer dans la défensive contre un ennemi qui a le sceptre des mers.

In den morgen van 1 Juli 1798 naderde de Fransche oorlogs- en transportvloot de kusten van Egypte.

Als opperbevelhebber van de land- en zeemacht, gaf NAPOLEON aan den Admiraal BRUEYS, den commandant van de zeemacht, de order, om zoo spoedig mogelijk na de landing met de vloot de wateren van Egypte te verlaten, ten einde dat land overeenkomstig zijne beginselen tegen de Engelschen te kunnen verdedigen.

Deze order viel niet in den smaak van den admiraal, die zeer teleurgesteld uitriep:

Mais alors je deviendrais un spectateur oisif de votre gloire sans pouvoir y prendre la moindre part.

Op deze woorden van den admiraal gaf NAPOLEON het volgende antwoord:

Chacun son métier amiral, et faire une guerre de défense à un ennemi qui est supérieur en marine, ne peut jamais être celui d'un marin. Les leçons de l'histoire rejettent l'idée d'une défense en mer contre un tel ennemi. Ne rougissez pas de consulter sur ce que vous ne savez pas. Elevez-vous à la hauteur du bien de la France, et étouffez toutes ces petites vues secondaires.

Zich vervolgens tot BERTHOLLET, een der aan boord aanwezige leden van het Instituut van Frankrijk, wendende, zeide NAPOLEON:

Une défense en mer nous perdrait. Achille n'était vulnérable qu'au talon. Attaqués par les Anglais, maîtres de la mer, nous avons autant de talons que de vaisseaux de guerre. Pour nous, vouloir nous défendre en mer, c'est vouloir devenir vulnérables partout. Notre escadre nous deviendrait inévitablement une catastrophe.

In eene op 4 Juli d.a.v. te Alexandrië in Egypte gehouden conferentie zeide NAPOLEON o.m. ook het volgende:

Dans la défense contre un ennemi qui est maître de la mer, l'art consiste à ne pas tenir la mer. Il n'y a rien de plus ignorant et de plus absurde que l'idée de se défendre en mer contre un tel ennemi. Défense en mer et défaite certaine sont des expressions parfaitement synonymes.

In deze conferentie wendde NAPOLEON zich tot den Admiraal BRUEYS o.m. ook met de woorden:

Vouloir prendre la mer dans l'intention d'obtenir une victoire sur des forces supérieures, c'est n'avoir pas les plus légères notions de l'art de la guerre de mer, c'est ignorer votre métier. Un amiral doit savoir que rien ne ressemble plus à une bataille perdue qu'une flotte en mer contre un ennemi qui règne sur les mers.

Hieruit blijkt, dat in een oorlog tegen een der groote mogendheden, dus in die gevallen, waarin wij ons zullen moeten verdedigen, elke Nederlandsche vloot of eskader in zee volgens NAPOLEON het denkbeeld van *une bataille perdue* moet vertegenwoordigen.

Wanneer dit reeds waar was in 1798, in den tijd der zeilschepen, hoe zal het dan thans gesteld moeten zijn, nu de overmacht van den sterkeren aanvaller zich op zee zóó krachtig doet gevoelen, dat de vernietiging van den zwakkeren verdediger, zooals ik reeds zeide, eene quaestie van minuten is geworden.

Op 13 Augustus d.a.v., in de nabijheid van Cairo, in de westtijn het bericht krijgende van de vernietiging van de Fransche vloot in den zeeslag bij Aboukir, als gevolg van het niet of niet tijdig uitvoeren van de door hem aan die vloot gegeven order om de wateren van Egypte te verlaten, zeide NAPOLEON:

Voilà notre belle flotte abimée, détruite, sacrifiée en pure perte parce qu'on a bien voulu avoir la folie de croire à la possibilité d'une défense en mer contre une nation, maîtresse des mers! En vérité, il faut être dépourvu de toute raison militaire pour vouloir une telle défense! Aussi, l'on se demande si un Dieu n'a pas aveuglé notre armée navale pour la perdre. Notre flotte n'eût pas péri si l'on m'eût écouté!

Te Cairo teruggekeerd, waar de vernietiging der vloot algemeene schrik en ontsteltenis onder de Fransche autoriteiten veroorzaakt had, gaf NAPOLEON ook tegenover die autoriteiten zijne verontwaardiging te kennen over het voorgevallene en deed hij daarbij ook de beteekenisvolle vraag:

Faut-il encore de nouvelles preuves maintenant qu'une défense navale contre un ennemi qui maîtrise les mers est bien l'idée d'une tête militaire sans cervelle mais non pas celle d'un général expérimenté?

Op een der laatste dagen van September 1801 kwam de secretaris van NAPOLEON in de Tuileriën en las als gewoonlijk de rapporten der Ministers voor. Op en neer loopende, luisterde NAPOLEON naar het voorlezen van zijn secretaris. Toen die secretaris ook een rapport voorlas van den Minister van Marine den Admiraal TRUGUET, waarin het voorstel gedaan werd, om den Antillen-Archipel in Amerika met de marine tegen de Engelschen te verdedigen, bleef NAPOLEON in eens staan en riep in de uiterste verbazing:

Parbleu, est-ce que c'est avec la marine qu'un amiral voudrait défendre nos colonies contre l'Angleterre, reine des mers?!

Ma foi, y a-t-il rien de plus absurde?!

Est-ce qu'il faut faire savoir à un amiral que l'ennemi ayant la supériorité des mers, nos vaisseaux ne pourraient avoir pour nous d'autre valeur que d'être des points vulnérables et des objets d'embarras?!

Ce pauvre amiral désirerait-il le: „*Qui perd gagne*” de certains joueurs dans la lutte que nous aurons aussi en Amérique avec les Anglais?!

Quelle ignorance inouïe de la part d'un amiral!!

Na het uitspreken van deze woorden dicteerde NAPOLEON zijne beslissing op dat voorstel van dien Minister in de volgende bewoordingen:

Sachez que toute marine n'est absolument rien contre un ennemi qui est maître de la mer. Il faut donc renoncer à tenter

de ridicules aventures sur mer. Les Anglais conquerraient nos colonies sans s'éloigner des mâts de leurs vaisseaux.

Eenige dagen later presideerde NAPOLEON een ministerraad. Na met eenige ministers het een en ander te hebben afgedaan, wendde hij zich tot den Minister van Marine, den reeds genoemden Admiraal TRUGUET, en zeide:

Vous m'avez proposé une défensive en mer en Amérique, n'est-ce pas? Comment cela serait-il possible? Quelle idée! Comment se fait-il que vous ne sachez pas qu'une armée navale doit toujours être en dehors de toutes les opérations de la défensive contre un ennemi qui est maître de la mer? Est-ce bien à vous, à un amiral, à me faire une telle proposition? Vraiment, il faut refaire votre éducation militaire!

De Admiraal antwoordde, dat hij dat voorstel gedaan had op grond van zijn eigen ervaring. Hij had in de wateren van Amerika tegen de Engelschen gestreden en was daarom dan ook bekend zoowel met den vijand als met het operatietooneel, en bleef vooral toen niet in gebreke er op te wijzen, dat hij in dien strijd tegen de Engelschen een naam gekregen had in de Fransche marine.

Op deze opmerkingen van den Admiraal gaf NAPOLEON het vooral voor ons met het oog op onzen O.-I. Archipel zoo boekdeelen sprekende antwoord, luidende:

Amiral, vous pouvez être un très habile homme de mer, mais vous n'entendez rien à la guerre de défense. Dans une défensive contre une puissance qui maîtrise les mers, la sûreté des îles d'un archipel, ce n'est jamais une armée navale mais toujours une armée de terre. Il suffit d'être un peu homme de guerre pour sentir toute l'impossibilité d'une défensive en mer.

Zouden wij uit deze merkwaardige woorden van NAPOLEON niets kunnen leeren voor de oplossing van het verdedigingsvraagstuk van onzen O.-I. Archipel?

In Mei 1802, na het sluiten van den vrede van Amiens, met zijn Minister van Marine over zijne vlootpolitiek sprekende, zeide NAPOLEON o.m. ook het volgende:

Une flotte serait toujours le défaut de la cuirasse dans tout système de défense contre un ennemi qui maîtrise les mers.

In Januari 1805 met zijn Minister van Binnenlandsche Zaken over den oorlog tegen Engeland sprekende, verkondigde NAPOLEON ook de volgende meening:

Une défensive en mer est une véritable utopie. Il n'y a que des inexpérimentés qui discutent encore la question de savoir si une armée navale porte avec elle l'espérance de résistance à une invasion d'un ennemi qui est supérieur en marine.

In Juni 1805 zeide NAPOLEON aan den Maarschalk BRUNE, die belast was met de verdediging van de Fransche kusten aan het Kanaal:

Ne pas prendre, ne pas tenir la mer, c'est être dans le génie d'une guerre de défense contre un ennemi qui a le sceptre des mers.

In Maart 1806 zeide NAPOLEON aan zijn Minister van Marine, den Admiraal DECRÈS, over de verdediging van den Dalmatischen Archipel:

Vous savez mon intention, la défense des îles de Dalmatie sans marine. Je ne veux pas compromettre ma marine. Une défense en mer contre une puissance comme l'Angleterre aboutirait à un désastre assuré.

Met het oog op het politietoezicht, dat toen voor dien archipel ook noodig werd geacht, liet hij er op volgen:

Des chaloupes canonnières pour avoir des nouvelles de ce qui se passe en mer, voilà tout ce qu'il faut dans l'archipel.

Op 3 December 1806 schreef NAPOLEON aan zijn broeder LOUIS, Koning van Holland:

Je ne pense pas qu'il faille faire sortir une escadre dans le temps actuel; elle ne rentrerait pas dans vos ports; elle serait prise par les Anglais, qui n'ont pas, comme vous le pensez, leur attention fixée sur les affaires du continent; tout au contraire, les désastres du continent, leur impuissance d'y porter remède, reportent leur attention sur les colonies françaises et espagnoles. Une expédition anglaise est déjà partie; peut-être est-elle allée aux Antilles ou dans l'Amérique espagnole. D'autres suivront le même chemin. C'est désormais folie que de vouloir s'obstiner à lutter sur mer.

In Juli 1807 aan den commandeerenden generaal van zijne troepen op Korfoe instructiën gevende voor de verdediging van dat eilandje tegen de Engelschen, zeide NAPOLEON o.m. ook het volgende:

Se défendre et être en mer, voilà deux idées qui hurlent de se trouver ensemble. Une défense en mer est un contre-sens militaire.

Op 14 April 1808 scheef NAPOLEON aan zijn broeder LOUIS, Koning van Holland:

Ayez l'oeil sur les colonies et possessions de la Hollande qui ne coûtent rien à la métropole. Vous vous plaignez de ne pas avoir une escadre dans les mers des possessions hollandaises en Asie! Mon Dieu, que vous importe que vous n'ayez pas de vaisseaux de guerre dans ces mers! Sachez qu'une armée navale ne doit jamais s'immiscer dans des questions de défense,

Op 12 Juli 1807 sloot NAPOLEON te Tilsit een vredesverdrag met Rusland, dat zich daarbij ook verbond om Frankrijk in den oorlog tegen Engeland als bondgenoot ter zijde te staan. In September 1808 het bericht krijsende, dat een Engelsch leger in Spanje was geland, nam NAPOLEON het besluit, om de leiding der militaire operatiën tegen de Engelschen in dat land zelf op zich te nemen. Van dit besluit werd officieel kennis gegeven aan de Russische regeering, die, om aan de bepalingen van het gesloten verdrag te kunnen voldoen en Frankrijk als bondgenoot te kunnen steunen, ook bekend moest zijn met de militaire plannen van NAPOLEON. De Keizer van Rusland zond den Russischen diplomaat Graaf ROMANZOW naar Parijs voor het voeren van onderhandelingen, die op eene bijeenkomst van de beide Keizers te Erfurt in October 1808 zijn uitgelopen.

Op eene audientie in de Tuileriën vroeg Graaf ROMANZOW ook het volgende:

Oserais-je demander, Sire, si c'est dans l'intention de Votre Majesté de se tenir sur la défensive en mer contre l'Angleterre, tout en prenant l'offensive sur terre.

Op deze vraag van den Russischen diplomaat gaf NAPOLEON het volgende antwoord:

Comment, une défensive en mer contre l'Angleterre?! Non, je n'ai jamais eu cette idée. Ce qu'il y a de certain, c'est que les Anglais nous solliciteraient à genoux une telle défensive. Toutes nos escadres seraient une proie assurée de la marine britannique. Se défendre en mer contre une puissance prépondérante sur mer, c'est donner de gaieté de coeur toutes les chances de succès à l'ennemi, c'est se suicider militairement.

Moeten wij nu in vreedstijd eenige tientallen van millioenen voor eene vloot uitgeven, om in oorlogstijd met die vloot in

de wateren van onzen Indischen Archipel een militairen zelfmoord te kunnen begaan?

Het zal U thans duidelijk zijn, waarom NAPOLEON op 21 December 1808 uit Madrid aan zijn broeder LOUIS, Koning van Holland geschreven heeft:

Je suis extrêmement mécontent des idées que contient votre lettre. N'oubliez pas que la Hollande n'est rien sans ses possessions en Asie. Plaise à Dieu que vos ennemis soient aussi imbéciles et ignorants que ces mirliflores hollandais qui vous ont conseillé une défense en mer. Sont-ils fous ces bavards! ? Ne tolérez pas que ces badauds fatiguent vos oreilles avec leur nigauderie. N'écoutez pas les caquets et les babils de ces niais qui perdront la Hollande. Chassez les de coups de pied de votre entourage.

Het komt mij voor, dat het zeer wenschelijk is deze typisch Napoleontische uitdrukkingen nog eens in het Nederlandsch-Indisch te herhalen. De vertaling dan luidt, zooals U weet, als volgt:

Ik ben uiterst ontevreden over de denkbeelden, vervat in uw brief. Vergeet niet, dat Holland niets is zonder zijne bezittingen in Azië. Geve God, dat uwe vijanden even onnoozel en dom zijn als die Hollandsche saletjonkers, die u eene verdediging op zee hebben aangeraden. Zijn ze gek die kletsers! ? Duld niet, dat die lanterfanters uwe ooren vermoeien met hunne zotternij. Luister niet naar het gekakel en gebabbel van die onnoozele wezens, die Holland te gronde zullen richten. Trap hen weg uit uwe omgeving.

U zult moeten toestemmen, dat er in dit schrijven van NAPOLEON van 21 December 1808 geen woord Fransch bij is!

Ziedaar dan het antwoord van NAPOLEON op een voorstel om onzen Indischen Archipel met eene zeemacht te verdedigen, en dat antwoord werd gegeven een eeuw geleden toen de omstandigheden voor zulk eene verdediging nog aanmerkelijk gunstiger waren dan thans het geval zou zijn.

Het scheen, dat NAPOLEON geen groot vertrouwen had in zijn broeder LOUIS, want, eenige maanden later en wel op 16 Mei 1809, schreef hij aan hem:

L'œil d'Angleterre est arrêté sur les possessions de la Hollande en Asie. Je ne puis trop vous le répéter ce que je vous ai déjà écrit plusieurs fois, c'est, de ne jamais songer à une défense navale. Veiloir vous défendre en mer contre une telle puissance

maritime, c'est vouloir amarrer un puissant navire avec une toile d'araignée. Les Anglais viendront fondre sur la flotte hollandaise, et cette flotte disparaîtra devant eux comme la poussière devant l'aquilon. La Hollande n'est plus au temps de DE RUYTER, et vouloir revenir à ce passé qui n'est plus, c'est trop ridicule, c'est en s'abandonnant à un tel rêve, à une telle folie que l'on perd un Etat. Réfléchissez sur toutes les considérations de la défensive, et vous sentirez vous-même qu'une défense à terre est le seul système à adopter.

Zouden deze woorden van den grooten Keizer hunne kracht en beteekenis verloren hebben voor het tegenwoordige en toekomstige Nederland? Bij de beantwoording van deze vraag gelieve U wel in het oog te willen houden, dat de overmacht van den sterkeren aanvaller zich thans op zee zóó krachtig doet gevoelen, dat de vernietiging van den zwakkeren verdediger, ik herhaal het, eene quaestie van minuten is geworden.

Ondanks al deze instructiën was het Koning Louis toch nog mogelijk, om op 19 Juli 1809 van zijn paleis Het Loo aan den Gouverneur-Generaal DAENDELS te Batavia o.m. ook het volgende te schrijven:

Comme je ne puis prévoir encore l'instant où il me sera possible d'envoyer une escadre dans l'Inde, mon intention....

Koning Louis dacht dus nog aan het zenden van een eskader naar Indië en had ook nog den moed, om zich te wenden tot zijn keizerlijken broeder te Parijs met het verzoek om een Fransch eskader voor de verdediging van Oost-Indië!!

In Februari 1810 kreeg Koning Louis van dien broeder uit Parijs een brief te slikken, dien ik in *De Nieuwe Courant* van 16 Maart 1912 geplaatst heb, maar die daar niet goed is opgenomen, omdat ik toen bij het overschrijven van dien brief eene vergissing heb begaan, en ook, omdat daarin eene drukfout is ingeslopen. Aangezien het hier eene weinig bekende klassieke bijdrage van onze Indische defensie-literatuur geldt, zal ik dat merkwaardig schrijven hier nog opnemen. Het luidt als volgt:

Paris, 22 janvier 1810.

Mon Frère,

Le comte DAMRÉMONT m'a remis votre dépêche du 3 janvier. Je fais partir un courrier pour la Hollande pour vous apporter

cette lettre. Vous me demandez une escadre pour l'île de Java. Qui est-ce qui vous a donné le conseil de faire défendre cette île avec une armée de mer!? Est-ce une femme à sa toilette? Sont-ce de femmoettes, de blondins, de freluquets, car vraiment, c'est là bien l'idée d'un nigaud, d'un écerelé! Est-ce qu'en Hollande on veut mettre l'ennemi à même de profiter d'une sottise de votre part!? Après tant de guerres doit-on revenir à une pareille combinaison de la bêtise et de la folie!? Comment une pensée aussi folle peut-elle entrer dans la tête d'homme tel que vous!! Quoi, vous ne savez donc pas, qu'une défense navale des possessions hollandaises serait le comble d'ignorance militaire!!

Combien de fois ne vous ai-je pas écrit, qu'avec des forces de terre comme armée de défense, les escadres ennemies s'useront d'elles-mêmes faute d'ennemis à combattre, tandis qu'une flotte serait toujours très dangereuse dans tout système de défense contre un ennemi qui est maître de la mer.

Faut-il vous répéter à satiété toute vérité militaire!? Eh bien donc, en voici une des plus grandes :

Des forces de terre, voilà les ancres auxquelles il faut toujours demeurer amarré dans toute défensive contre une puissance qui maîtrise les mers.

Je suis fâché que vous me forcéz d'écrire de ce style.

Cette lettre n'étant à autre fin, je prie Dieu qu'il vous ait en sa sainte garde.

NAPOLÉON.

In 1816 op St. Helena, over de verdediging van het eiland Corsica sprekende, zeide NAPOLÉON ook het volgende :

L'idée de faire une guerre de défense en mer, c'est le comble d'absurdité militaire. Ne pas prendre la mer, s'éloigner de ses bords et se retirer à l'intérieur du pays, voilà le génie et la bonne conduite de la défense contre un ennemi qui a la supériorité des mers.

Ziedaar het oordeel van het grootste oorlogsgenie, waarvan de wereldgeschiedenis melding maakt, op wiens schouders de geheele moderne oorlogsvoering rust, en naar wien wij dan ook eenstemmig en met nadruk door alle deskundigen van onzen tijd verwezen worden.

In 1883 heeft de bekende Fransche Maarschalk CANROBERT verklaard :

NAPOLÉON fut l'appôtre des principes de l'art de la guerre moderne. Avec quelques mots ce grand génie jette la lumière dans votre esprit. Lisez, relisez donc ses oracles.

Zijn de hier vermelde orakels, door den genoemden apostel van de beginselen der moderne oorlogsvoering verkondigd, voldoende, om eenig licht te werpen in den geest van hen, die naar eene oplossing zoeken van het vraagstuk der verdediging van onzen O.-I. Archipel?

In 1881 heeft de beroemde Russische Generaal TODLEBEN in eene studie over moderne oorlogsvoering o.m. ook het volgende geschreven :

Pour réhabiliter certains principes ou déraciner certaines erreurs, il ne suffit pas des raisonnemens rigoureux ; il faut qu'ils partent de génies extraordinaires accoutumés à commander la foi et à inspirer la confiance. NAPOLÉON seul avait ce droit et cette puissance. Il faut donc recourir à ses oracles.

Zijn de hier vermelde orakels van NAPOLÉON voldoende om het vroeger algemeen gehuldigde denkbeeld van eene verdediging van onzen O.-I. Archipel *te land* met alle kracht in eere te herstellen en het groote dwaalbegrip van eene verdediging van dien archipel *ter zee* met wortel en tak uit te roeien ?

Toen NAPOLÉON, zooals hier reeds gezegd is, op 13 Augustus 1798, na het krijgen der tijding van de vernietiging der Fransche vloot in den zeeslag bij Aboukir, onder de reeds gemelde omstandigheden te Cairo terugkeerde, deed hij aan de hem omringende autoriteiten ook de vraag :

Ce désastre d'Aboukir offrira-t-il une leçon toujours perdue pour la France ?

Gedurende de geheele negentiende eeuw tot op onze dagen hebben in Frankrijk tal van autoriteiten gezorgd, dat die les voor dat land niet verloren ging.

Dit is o.m. geschied :

In 1820 door den Generaal Foy ; in 1831 door den Admiraal Graaf DE RIGNY ; in 1838 door den Generaal, lateren Maarschalk BUGEAUD ; in 1840 door den Maarschalk SOULT ; in 1848 door den Maarschalk BUGEAUD ; in 1859 door den Maarschalk VAILLANT ; in 1864 door den Maarschalk DE CASTELLANE ; in 1867 door den staatsman THIERS ; in 1874 door den Generaal FAIDHERBE en in 1886 door den Generaal PIERRON.

Het zou mij thans natuurlijk te ver voeren om hunne denkbeelden hier te vermelden.

Op het gezag van NAPOLEON hebben zij zich allen krachtig verzet tegen eene verdediging op zee en de noodzakelijkheid aangetoond van eene verdediging te land zonder marine, en hebben zij daardoor ook het bewijs gegeven van onbekend te zijn met datgene, wat de Redactie van het *Marineblad* in de aflevering van 15 Januari 1912 over den grooten Keizer verklaard heeft.

De Fransche Admirals GANTEAUME, BRUIX, DECRÈS, FLEURIEU en Graaf DE RIGNY, en de Engelsche Admirals Sir THOMAS USSHER, Sir GEORGE COCKBURN en Sir PULTENEY MALCOLM, dus vijf Fransche en drie Engelsche vlootvoogden, allen tijdgenooten van NAPOLEON, hebben in allerlei bewoordingen hunne bewondering te kennen gegeven over het genie van den grooten Keizer ook in marine-aangelegenheden en in den zeeoorlog, zooals de uitgebreide literatuur over den Keizer op ontwijfelbare wijze bewijst.

De Redactie van het *Marineblad* denkt er geheel anders over. Immers in hare beschouwingen, geplaatst in de aflevering van 15 Juni 1912, verklaart zij, dat „*Napoleon den zeeoorlog nooit begrepen heeft*”, met het gevolg, dat de Keizer ook geen begrip had van „*de waarde van eene goede zeemacht*”, waaruit zou moeten voortvloeien, dat de denkbeelden des Keizers over de verdediging van onzen O.-I. Archipel als van nul en geener waarde beschouwd zouden moeten worden!!!

Al de hier genoemde Fransche en Engelsche autoriteiten wisten dus niet, wat de Redactie van het *Marineblad* wèl weet, en zouden zij allen dus ook nog van die Redactie hebben moeten leeren, dat NAPOLEON onbevoegd was om te oordeelen over de waarde van eene zeemacht voor eene verdediging tegen een maritiem sterkeren tegenstander, dus voor eene verdediging zooals die, welke wij zouden moeten voeren!!!

NAPOLEON zelf zou, de *Nabetrachting* van de Redactie van het *Marineblad* op bladz. 179 en 180 der aflevering van 15 Juni 1912 lezende, ongetwijfeld zijne bekende woorden herhaald hebben:

Quelle ignorance des faits!! L'histoire n'est pas de la métaphysique: on ne peut pas l'écrire d'imagination et bâtir à volonté; il faut d'abord l'apprendre!

In het jaar 1752 met den bekenden Franschen schrijver VOLTAIRE over oorlogsvoering sprekende, heeft FREDERIK DE GROOTE o.m. ook het volgende gezegd:

Qu'on se promène ses regards sur ses voisins, c'est la meilleure manière de guérir des erreurs.

Welnu, den raad van den beroemden Koning van Pruisen volgende, vestig ik de aandacht van hen, die onzen O.-I. Archipel op zee wenschen te verdedigen, op onze bureu de Franschen, en ik vraag: Is het gezag van NAPOLEON en dat van al de genoemde autoriteiten gedurende eene geheele eeuw voldoende om hen van hunne zeer groote dwaling te genezen?

Eene studie over den strijd tusschen Franschen en Engelschen in Egypte in het tijdvak (1798—1801) moet leiden tot de ontdekking van de volgende waarheid:

De vernietiging van de sterkste vloot door een land als Frankrijk ooit in zee gebracht en in een tijd, waarin zulk eene vernietiging veel langer duurde dan thans, was voor het maritiem sterkere Engeland het werk van twaalf uur. Voor het breken van den tegenstand van een in hoogst ongunstigen toestand verkeerd legertje van p.m. 27.000 man moest dat zelfde Engeland zijne toevlucht nemen tot eene diplomatieke en eene aanhoudende militaire inspanning van drie jaar, en het gelukte ten slotte nog hoofdzakelijk door de groote fouten, die door den Franschen Generaal MENOÜ waren begaan.

Voor het onderdrukken van een opstand der inboorlingen van het eiland Cuba had de Spaansche regeering het grootste en meest geoeffende gedeelte van haar leger naar dat eiland gezonden. Toen in 1898 de oorlog tusschen Spanje en de Vereenigde Staten van Noord-Amerika uitbrak, was de opstand onderdrukt, en was dat leger ter sterkte van p.m. 120.000 man nog op Cuba. De verdediging van dat eiland overeenkomstig de hier vermelde beginselen van NAPOLEON

zou dus onder de gunstigste omstandigheden hebben kunnen geschieden, en te meer nog, omdat Amerika toen te land zwakker was dan Spanje.

De Spaansche Admiraal CERVERA verliet Spanje en stak met eene vloot — in de gegeven omstandigheden volgens NAPOLEON *une bataille perdue* te gemoet gaande — den Atlantischen Oceaan over, om, naar het oordeel van den grooten Keizer, Cuba volgens *l'idée d'une tête militaire sans cervelle* te gaan verdedigen.

In de Cubaansche wateren gekomen, moest de Spaansche vloot vluchten, om niet door de sterkere Amerikaansche vloot vernietigd te worden. Zij vluchtte in de haven van Santiago de Cuba, en daarmede was haar lot beslist. Bij eene wanhopige poging om uit die haven te komen, werd zij in den tijd van ruim 2 uur door de sterkere Amerikaansche zeemacht geheel vernietigd.

Wat in 1798 met het Fransche leger in Egypte gebeurd is als gevolg van de vernietiging van de Fransche vloot bij Aboukir, maar dat toen door de buitengewone groote persoonlijkheid van NAPOLEON geheel geneutraliseerd werd, is in 1898 met het Spaansche leger op Cuba gebeurd als gevolg van de vernietiging van de Spaansche vloot bij Santiago de Cuba. De Spanjaarden beschikten toen niet over een NAPOLEON. Hun leger was moreel zóó geschokt en de gevechtskracht zóó geknakt, dat het niet meer tot handelen in staat was. Spanje was daardoor weerloos overgeleverd aan de genade van den overwinnaar.

Uit den strijd tusschen Amerikanen en Spanjaarden, in 1898 op Cuba gevoerd, laat zich van zelf de volgende waarheid afleiden:

Door eene verdediging van Cuba met het leger zou naar alle waarschijnlijkheid de Spaansche vlag thans nog op dat eiland wapperen. Door eene verdediging op zee is Spanje uit de rij der koloniale mogendheden verdwenen.

Zouden de Boeren in Zuid-Afrika zich zoo lang tegen de verpletterende overmacht der Engelschen hebben kunnen staande houden, indien zij, bij het bezit van eene zeemacht,

zich op zee hadden verdedigd? Zouden zij alsdan aan hunne tegenstanders zulke verliezen hebben kunnen toebrengen zooals zij te land gedaan hebben? Hebben onze stamverwanten toen het gemis van eene zeemacht gevoeld?

Gedurende de onderhandelingen tusschen Rusland en Japan werd de Japansche gezant te St. Petersburg op 8 Februari 1904 des namiddags te 2 uur onverwachts door zijne regeering teruggeroepen. Die terugroeping werd door Japan als oorlogsverklaring beschouwd, en in den avond van den zelfden dag verscheen de Japansche vloot voor Port-Arthur. Door den terstond daarop gevolgden torpedo-aanval werd het Russische Port-Arthur-eskader geheel vleugellam gemaakt. Ware Mantsoerije een eiland, en hadden de Russen de verdediging daarvan aan de marine overgelaten, dan zou het lot van dat eiland reeds enkele uren na het uitbreken van den oorlog beslist zijn geweest.

In 1888 heeft de Duitsche Maarschalk Graaf von MOLTKE verklaard, dat het ook voor onzen tijd „*lächerlich*” is om het op krijgskundig gebied beter te willen weten dan „*der grosze Schlachtenkaiser*”.

In 1891 heeft de Engelsche Maarschalk Lord WOLSELEY er op gewezen, dat het ook voor onzen tijd „*dangerous*” is, om met militaire beginselen voor den dag te komen, die in strijd zijn met de uitingen van „*the immensurable military greatness of the great Emperor-soldier.*”

Welnu, zouden wij onzen O.-I. Archipel moeten verdedigen met oorlogsschepen, door NAPOLEON voor de verdediging beschouwd als „*des points vulnérables, des objets d'embarras*” en die, naar het oordeel van den grooten Keizer, alsdan het denkbeeld van „*une bataille perdue*” zouden vertegenwoordigen?

Zouden wij werkelijk Oost-Indisch doof en blind kunnen en mogen blijven voor NAPOLEON'S woorden:

Quoi, vous ne savez donc pas, qu'une défense navale des possessions hollandaises serait le comble d'ignorance militaire!!

Ik meen zoo overtuigend mogelijk te hebben aangetoond,

dat de hoofdkracht van de verdediging en daarmee ook het zwaartepunt van onze weerbaarheid in onzen O.-I. Archipel geheel gezocht moet worden in het leger en volstrekt niet in de zeemacht.

De VOORZITTER: Ik geef nu het woord aan den Heer WESTERVELD.

De Heer WESTERVELD: Mijnheer de Voorzitter. Gaarne maak ik gebruik van de mij door U welwillend geschonken gelegenheid een enkele opmerking te maken.

Zoowel door den inleider als door den Heer BARETTA is n.l. gewag gemaakt van iets, wat door mij is geschreven in het *Wetenschappelijk Jaarbericht* 1912 omtrent de samenstelling van het Indische leger. Het verband, waarin deze passage door beide heeren werd gebruikt, is echter niet in overeenstemming met de bedoeling, die bij mij heeft voorgezeten, toen ik haar neerschreef. Er mag dan ook niet uit gelezen worden, dat ik van meening ben, dat het Indische leger zoo maar met 5000 man zou kunnen worden verminderd.

Ik heb de zaak aldus voorgesteld: Als men aan de vloot de *voornaamste* rol toebedeelt bij de verdediging van Indië en men vergelijkt hetgeen de kolonie uitgeeft voor de vloot met de uitgaven voor het leger, dan zijn de laatste — in relatieven zin — zeer hoog. En als men dan bedenkt, dat versterking van de gevechtswaarde der vloot belangrijke finantieele offers zal vergen, dan dient m.i. vast te staan, dat de uitgaven voor het leger, het deel der weermacht dat in de *tweede* plaats komt, zoo *klein* mogelijk zijn. Anders komt de verdediging van Indië nooit in orde en vermindert de kans op het behoud der koloniën hoe langer hoe meer.

Daarom moet m.i. allereerst vast staan, wat de taak van het Indische leger zal zijn en ik voor mij ben van meening, dat van dit leger, behalve de diensten als politieleger tegenover den I. V., tegenover een B. V. niet meer moet worden gevergd dan het verdedigen van de vlootbasis. En — zoo is

mijne redeneering geweest — als dan eens mocht blijken, dat de sterkte van het leger, als het niet *meer* behoeft te doen, met 5000 man kon worden verminderd, dan acht ik het geld, dat voor *die* 5000 man moet worden uitgegeven, beter besteed aan de vloot.

NAPOLEON was ongetwijfeld een geniaal veldheer en een groot strateeg, doch ik geloof, dat hij eerst in 1815, toen hij zich te Rochefort aan de Engelschen overgaf, goed heeft beseft, wat de Engelsche vloot voor hem heeft beteekend. Want bij die overgave liet hij zich de woorden ontvallen: „Wherever there is water to float a ship, we are sure to find you English in our way.”

Als ons Indië bestond uit een complex van eilanden, die *elk op zich zelf* eene voldoende weermacht konden bezitten voor de verdediging en die daarbij op elk gebied volkomen onafhankelijk waren van elkander en van het buitenland, dan zou men Indië kunnen verdedigen zonder vloot. Maar zoo lang dit niet het geval is, acht ik de vloot onmisbaar.

En, aangezien zelfs *Java* afhankelijk is van den aanvoer over zee, moet men bedenken, dat de verovering van *Java*, om van de andere eilanden niet te spreken, in de *meeste* gevallen slechts eene quaestie zal worden van tijd, als wij geene behoorlijke vloot bezitten. Slechts in die gevallen, waarin de verovering zeer spoedig zou *moeten* geschieden, wordt zij eene quaestie van soldaten. Al hebben wij dus 50000 man op Java, dan zullen deze, zonder vloot, eene *langzame* verovering toch niet kunnen beletten, zelfs niet bemoeilijken. Dit kan *alleen* gebeuren als wij ter zee krachtig zijn.

De wenschen van den Heer BARETTA gaan, wat het leger betreft, nog veel verder; want hij wil — als ik hem goed heb begrepen — zelfs aansturen op eene zoodanige sterkte van het leger, dat dit, gesteund door de vloot, den vijand kan terugwerpen van eilanden buiten Java. Ik geloof, dat dergelijke eischen veel te ver gaan, want als een vijand zich op zulk een eiland nestelt, dan heeft hij òf onze vloot vernietigd, òf zoodanige maatregelen genomen, dat zij hem geen kwaad kan doen. Aan het overbrengen van troepen onzer-

zijds valt dan ook niet te denken, want er is geene sprake van, dat *wij* vooreerst eene vloot kunnen bezitten, die het gros der vijandelijke vloot in bedwang kan houden en bovendien nog eene transportvloot zou kunnen beschermen.

Ook in zijne beschouwingen over de versterking van het leger met bijv. 3 bataljons is de Heer BARETTA m.i. wel wat optimistisch. Die 3 bataljons zullen ons veel meer kosten dan f 1000000; want men moet ook de kosten van de opleiding van officieren en kader, de kosten der oefeningen, die van de kazerneering en de — vooral voor het Indische leger — zeer aanzienlijke kosten der pensioenen in rekening brengen. Wat het zwaarst is, *moet* het zwaarst wege. En als men de verdediging van Indië niet van een algemeen standpunt beziet en niet voelt, dat het noodig kan zijn om zich, met het oog op de finantieele draagkracht van den Staat, wat het leger betreft, te beperken tot hetgeen strikt *noodig* is, dan is de gang van zaken m.i. vrij duidelijk. Dan zal het leger te zwak *blijven*, zelfs voor de verdediging van Java, en zal de vloot, die ons het bezit van Indië veel beter kan waarborgen, nimmer zoodanige gevechtswaarde kunnen bezitten, dat van onze oorlogsvoorbereiding eenige preventieve kracht uitgaat.

De VOORZITTER: Thans is het woord aan den Heer VAN DER WEIJDEN.

De Heer VAN DER WEIJDEN: Mijnheer de Voorzitter! Mijne Heeren! In de eerste plaats uit ik een woord van erkentelijkheid tot het Bestuur dezer Vereeniging, dat zoo welwillend was, een afzonderlijken avond beschikbaar te stellen voor eene bespreking van de door mij op 22 November j.l. gehouden voordracht; in de tweede plaats een woord van dank aan de heeren, die heden avond het woord voerden, voor de belangstelling, welke zij in het door mij behandelde onderwerp hebben getoond. Ik voeg daarbij een bijzonder woord van dank aan hen, die de beleefdheid hebben gehad mij vooraf hunne opmerkingen ter inzage te zenden.

Van de heeren, die het woord gevoerd hebben en dat gedaan hebben op eene wijze, waarvoor ik hun gaarne hulde breng, is de gep. Kolonel VAN DEN BELT een overtuigd tegenstander van mijne beginselen; Kapitein BARETTA staat — wat de grondbeginselen betreffende de verdediging van Nederlandsch-Indië aangaat — weder lijnrecht tegenover Kolonel VAN DEN BELT, doch meent, dat de middelen, welke ik zou willen aanwenden om verbetering in den tegenwoordigen toestand van het leger te brengen, ondeugdelijk zijn. Alleen de Overste PLUIM-MENTZ staat geheel aan mijne zijde en verschilt met mij alleen van gevoelen voor zoover het de organisatie eener Europeesche militie betreft. Het deelnemen aan de discussie van laatstgenoemden spreker apprecieer ik in 't bijzonder, omdat hij, door den aard van de enkele jaren geleden door hem bekleede betrekking van Chef van het kabinet van Z.E. den Commandant van het Ned.-Indische leger, het militie-vraagstuk toenmaals grondig heeft moeten bestudeeren.

De Heer KERN houde mij ten goede, dat ik hem met het oog op het late uur niet van repliek zal dienen, omdat het door hem aangevoerde slechts zijdelings met mijn eigenlijke onderwerp verband houdt.

Den Heer WESTERVELD eindelijk betuig ik mijn leedwezen voor het niet goed weergeven van zijne bedoeling, alhoewel ik hem doe opmerken, dat ik — ook blijkens de rede van den Heer BARETTA — niet de eenige ben geweest, die het door hem in het *Wetenschappelijk Jaarbericht* 1912 geschrevene anders heeft opgevat dan hij bedoeld heeft.

In mijne voordracht op 22 November j.l. heb ik een hoofdbeginsel betreffende de verdediging van Nederlandsch-Indië ter sprake gebracht. Ik heb gemeend, dit te moeten doen om te verklaren op welk standpunt ik mij stelde, ten einde de noodzakelijkheid van de invoering eener militie te kunnen aantoonen. Aangezien er velen zijn — en daartoe behoort, blijkens zijne geschriften, zijne lezing in deze Vereeniging op 22 Maart 1907 en het heden avond door hem gesprokene, ook de gep. Kolonel VAN DEN BELT — die meenen, dat door

de aanwezigheid van eene voor ons zoo sterk mogelijke vloot in de Indische wateren van eene verdediging te land behoort te worden afgezien, kon ik verwachten, dat — indien ik bij de behandeling van mijn onderwerp dadelijk met de deur in huis gevallen ware — men mij zou toevoegen: „Welk nut heeft het praten over eene militie; die is immers niet noodig, want tegen een buitenlandschen vijand kan de vloot het alleen wel af en tegen den inlandschen vijand is het landleger in den huidige toestand best in staat zijne taak naar behooren te vervullen.” Daarom achtte ik het wenschelijk, mijne voordracht aan te vangen met eenige korte beschouwingen over de verdediging van Ned.-Indië, om daarna tot de conclusie te komen, dat, naar mijne meening, het Indische leger *ten allen tijde* — dus ook bij eene sterke vloot — *eene tweeledige taak* heeft, en dat het leger in den tegenwoordigen toestand voor den strijd tegen den B.V. eene *onvoldoende sterkte* bezit.

Vooropgesteld heb ik, dat ik het grondbeginsel volkomen juist acht, dat de verdediging in de eerste en voornaamste plaats gevoerd moet worden op de wateren van den Indischen Archipel. Ja, ik kan mij zelfs niet voorstellen, dat er deskundigen zouden zijn, die er anders over denken. Maar ik heb er dadelijk bijgevoegd, dat ik niet *kan* gelooven, dat wij ooit in het bezit zullen komen van eene vloot, waaraan met vertrouwen de verdediging van Ned.-Indië zou kunnen worden opgedragen. Dat geloof is gegrond op de geschiedenis van af het herstel onzer onafhankelijkheid in 1813 tot heden. Wat is er in de eeuw, die nu achter ons ligt, niet gesproken en geschreven over de verdediging onzer koloniën; hoeveel commissies — Staatscommissies en andere — zijn er niet benoemd om advies daaromtrent uit te brengen!! Kolonel VAN DEN BELT zelf gaf daarvan in zijne lezing op 22 Maart 1907 een overzicht. Bijna unaniem was men — zoowel leger- als marineautoriteiten — van meening, dat aan *eene vloot* in de eerste plaats de verdediging moest worden opgedragen. Ook de Commissie van 1892, wier denkbeelden tot grondslag dienden voor het plan, door de Ministers van Koloniën en van Marine ontworpen voor de verdediging

van Ned.-Indië, welk plan de koninklijke goedkeuring verwierf, in het zelfde jaar gearresteerd werd en waaraan de Indische Regeering en het Legerbestuur zich ten huidigen dage te houden hebben, stelde als beginsel voorop, dat de verdediging *in de eerste plaats door de marine* moet geschieden. Maar klinkt het niet uiterst zonderling, dat reeds een jaar na arresteering van het verdedigingsplan door den Koning, de zelfde Minister van Koloniën, die mede het plan had ontworpen, bij schrijven van 9 December 1893, Kab. Lett. C¹⁶ N°. 51 aan den Gouverneur-Generaal moest mededeelen: „dat het zich meer en meer liet aanzien, dat het aantal schepen, door de Commissie verlangd, om financieele redenen niet of eerst na lange jaren verkregen zal worden.” Daarmede werd de basis, waarop het verdedigingsstelsel berustte, weggenomen en kwam de hoofdtaak bij de verdediging van Indië, teruggebracht tot de verdediging van Java, te rusten op de schouders van het leger evenals ten tijde van DAENDELS, nadat in 1806/07 het overschot onzer eertijds zoo machtige vloot op de reeden van Batavia en Soerabaja vernietigd was. Honderd jaren lang is sinds laatstbedoeld tijdstip om eene vloot geroepen, maar die vloot kwam niet, voornamelijk ten gevolge van den onwil der Volksvertegenwoordiging.

En thans is er wederom eene Staatscommissie werkzaam, die voorstellen zal hebben op te maken, hoe de verdediging van Indië zal worden gevoerd en hoe groot het bedrag zal zijn, dat we daaraan kunnen en moeten besteden. De samenstelling dier commissie staat er mij borg voor, dat zij tot de door Overste PLUIM-MENTZ genoemde slotsom zal komen. Maar als men eens nagaat, welke kosten aan het bezit van eene sterke vloot met al den aanleve van dien verbonden zijn, dan betwijfel ik het of de woorden van een geestig schrijver in *De Nieuwe Courant* van 24 November 1912 gelogenstraft zullen worden, die zeide, „dat de Nederlandsche zakenman het fysieke voorrecht geniet slechts één levenszenuw te bezitten. Deze loopt van uit de hersenen recht naar de portemonnaie, zonder daarbij het hart aan te doen. Raakt men aan deze levenszenuw, dan is het einde daar. Onnoodig te zeggen, dat men angstvallig er voor waakt, dit edele deel

niet te kwetsen, hetzelfde integendeel met zorg koestert en voornamelijk het verdikte uiteinde er van. Deze „Nervennpflege“ nu, is voor ons hoofdzaak, een flinke deur met stevigen grendel bijzaak.”

Met het oog op het karakter van den modernen Nederlander als vaderlander zal — wil zij geen „monnikenwerk“ verricht hebben — ook de bewuste Staatscommissie hare eischen niet te hoog moeten stellen.

Vandaar, dat bij mij in hooge mate twijfel bestaat, of die courantenberichten, waarover Kol. VAN DEN BELT sprak, wel juist zijn en of Nederland — zelfs met een krachtigen steun van Indië — voor de verdediging zijner koloniën ooit in het bezit zal komen van eene zoodanige vloot, *dat aan eene verdediging te land niet gedacht behoeft te worden.*

Nu weet ik zeer goed, dat het daarvoor niet noodig zal zijn, eene vloot te bezitten *even sterk* als die der groote maritieme mogendheden; dat er geen geval is te bedenken, waarbij de aanvaller *zijne gansche vloot* voor het doel — de verovering van Ned.-Indië — zal uitzenden, doch dat elders deelen van zijne vloot gestationeerd moeten worden; maar niet vergeten mag worden, dat wij den oorlog niet aanvallend zullen voeren en dus de vijand de bescherming van het eigen land en andere voor hem gewichtige, strategische punten aan zwakke krachten van zijne marine kan overlaten, en dat ook wij krachten van onze vloot voor de verdediging van het moederland behooren af te zonderen. Zwakke maritieme mogendheden zullen nimmer zich ten doel stellen, Indië te veroveren; we dienen dus rekening te houden met maritiem krachtige mogendheden, als waarvan ik er meerdere in mijne voordracht noemde.

Nu betoogt de Kol. VAN DEN BELT wel, dat Japan de *eenige* mogenschap is, waarmede wij rekening dienen te houden, doch deze aan den toestand van *het heden* ontleende beschouwingen missen m.i. alle praktische waarde. De voorbereiding van eene goede verdediging en de in verband daarmede staande organisatie der strijdkrachten *vorderen verscheidene jaren*. Maar niemand kan in de toekomst lezen! Niemand kan uitmaken, of Duitschland bijv. niet eenmaal

de gelegenheid gunstig zal bevinden, om zijne veroverende hand naar onze koloniën uit te strekken. Niemand ook weet, binnen welk eene korte spanne tijds het Chineesche rijk en Australië zich tot krachtige mogendheden zullen weten te ontwikkelen.

En bij het overwegen der verdedigingsmaatregelen uit te gaan van de onderstelling, dat de vijand belangrijke krachten zal moeten afzonderen om zijne belangen te beschermen tegen aanrandingen van derden, dus van bondgenooten aan onze zijde, acht ik verkeerd. We behooren bij het overwegen van bedoelde maatregelen voor oogen te houden, dat we in den strijd *alleen* kunnen staan; op bondgenooten rekenen acht ik onvoorzichtig. Kolonel VAN DEN BELT zegt, dat de praktijk uitwijst, dat gemeenschappelijk gevaar bondgenootschappen doet ontstaan, maar n.m.m. leert de praktijk evenzeer het omgekeerde. Wie was in het onheilspellende jaar 1672 de bondgenoot aan *onze* zijde? Wie was bij den gemeenschappelijken aanval der verbonden Balkanstaten de bondgenoot *van het thans lamgeslagen Turkije*?

Ik ben en blijf derhalve van meening, dat het aanschaffen, bemannen en onderhouden van eene tegen *ieder* te verwachten tegenstander opgewassen vloot boven onze krachten zal gaan, totdat de Staatscommissie mij van het tegendeel zal hebben overtuigd.

Blijkt het wèl mogelijk zulk eene vloot te krijgen, *eerst dan kan er sprake zijn van eene verdediging van Indië ter zee, maar dan is er toch nog altijd een landleger noodig voor de verdediging van de vlootbasis en van den regeeringszetel*, die evenwel in één enkel punt vereenigd zouden kunnen worden.

Te recht heeft Overste PLUIM-MENTZ mijne bedoeling, dat de verdediging van de maritieme basis behoort te worden opgedragen aan het landleger (bladz. 73), verduidelijkt. Maar ook te recht merkte die geachte spreker op, dat het geheele Indische leger in den tegenwoordigen toestand daartoe niet bij machte zou zijn.

Doch indien blijkt, dat mijne meening juist is, dat *wij aan eene verdediging ter zee nimmer kunnen denken*, dan hoop

ik, dat men *niet* zal gaan hinken op twee gedachten en *dat we niet zullen krijgen eene zwakke vloot en een zwak leger*, maar dan hoop ik, dat alles in het werk gesteld zal worden om *het leger zoo sterk mogelijk te maken*, ten einde daaraan de hoofdtaak bij de verdediging van althans het voornaamste gedeelte onzer bezittingen te kunnen opdragen. De sterkte van de vloot zou dan zoodanig moeten zijn, dat wij niet afhankelijk zijn van de willekeur van overigens te land zwakke mogendheden (Turkije, Portugal), die zich bij eene vredebreuk slechts zullen bepalen tot maritieme demonstraties, en dat aan haar het handhaven onzer neutraliteit bij conflicten tusschen andere mogendheden en verder het voorkomen van een strategischen overval met vertrouwen kan worden opgedragen. *Bij beperkte geldmiddelen toch zal het eerder mogelijk zijn, om in oorlogstijd een sterk leger op de been te brengen dan voortdurend eene sterke vloot te onderhouden.*

Hoe bovendien eene verdediging te land, nadat de vloot vernietigd is, nog kan leiden tot het behoud van ons bezit, leert ons de geschiedenis onzer koloniën in de jaren 1800–1801, gedurende welk tijdstip Mr. P. G. VAN OVERSTRATEN, een man van een vast en zelfstandig karakter, als Opperlandvoogd het bewind voerde. In dien tijd n.l. verschenen de Engelschen met eene vloot in den Indischen Archipel, om ons daarmede onze bezittingen afhandig te maken, hetgeen hun, voor zoover het meerendeel der Buitenbezittingen betreft, maar al te zeer gelukte. Voor Java stieten zij echter het hoofd, want toen zij in Augustus 1800 ter reede van Batavia verschenen, konden zij er niet in slagen, die plaats — ondanks herhaalde pogingen tot landen — te vermeesteren, dank zij de door VAN OVERSTRATEN getroffen maatregelen voor eene verdediging te land; zij stelden zich tevreden met het vernielen van de gebouwen en werven op het eiland Onrust.¹⁾ Den voor-

¹⁾ Zie voor dit tijdvak uit de Indische geschiedenis: G. LAUTS, „Geschiedenis van de vestiging, uitbreiding, bloei en verval van de macht der Nederlanders in Indië”, IVe en Ve deel.

MEINSMA, „Geschiedenis der Ned. Oost-Indische bezittingen.”

Tijdschrift voor Taal-, Land- en Volkenkunde IX, 3e serie, deel III, 1860. VALENTIJN, 4e deel, enz.

standers van eene verdediging van Indië uitsluitend door eene vloot maak ik er op attent, dat de Vereenigde Nederlanden op 't einde der 18e eeuw nog beschikten over 95 oorlogsschepen en dat wij in het tijdperk, waarvan zoo even sprake was, de derdezeemogendheid der geheele wereld waren. 1)

Hoe het ook zij, welke vloot de toekomst ons ook moge brengen, ik blijf van meening, dat in den huidige toestand van het Indische leger niet kan worden berust. Niet alleen is de sterkte van dat leger onvoldoende, welk aandeel men aan de vloot bij de verdediging ook wil toekennen, maar erger nog, het leger gaat door het stijgend tekort aan Europeesche vrijwilligers achteruit! Daaraan paal en perk te stellen, moet daarom *het eerste doel* zijn, waarop moet worden aangestuurd. Dit aan te toonen was het hoofddoel, waarnaar ik in mijne voordracht heb gestreefd. *Het ontbrekende aantal Europeanen moet in oorlogstijd in de eerste plaats worden aangevuld.* Vrijwillig krijgt men ze niet, welke pogingen daartoe ook worden aangewend, maar ze *moeten* er zijn! Welnu, dan zit er niets anders op *dan de Nederlanders in Indië tot den militairdienst te verplichten.*

„Dat is lapwerk”, zegt de Heer BARETTA. Soit! *Beter een lap dan een gat!*

Geenszins hoop ik echter bij mijne lezing op 22 November den indruk gevestigd te hebben, alsof ik met het instellen eener Europeesche militie in Indië voor de verdediging onzer koloniën aan het einde mijner wenschen ben gekomen, alsof na het tot stand komen van die militie het vaderland gerust kon zijn. Uit de rede van Kolonel VAN DEN BELT zou ik kunnen opmaken, dat hij dien indruk wèl gekregen heeft,

1) Volgens de Encyclopedie van KRÜNITZ bedroeg de sterkte der oorlogsvloten op het einde der 18e eeuw van:

Groot Brittanje	278	oorlogsschepen;
Frankrijk	221	"
Vereenigde Nederlanden	95	"
Denemarken en Noorwegen	60	gewapende vaartuigen;
Sardinië	32	oorlogsschepen;
Venetië	30	"
Beide Siciliën	25	"
Zweden	25	linieschepen;
Portugal	24	oorlogsschepen.

doch ik meende duidelijk gezegd te hebben, dat bedoelde maatregel slechts een eerste stap in de goede richting zoude zijn. De vraag van den Kolonel, hoe ik mij de verdediging van Indië met ons kleine Indische leger, aangevuld met een handjevol Europeesche miliciens, dan wel voorstel, zal ik daarom niet beantwoorden. Die vraag is hier niet aan de orde.

En wat de schatting van de gevechtskracht van onze vermoedelijke tegenstanders betreft, daarbij vervalt Kol. VAN DEN BELT in de fout, alles even flink en mooi te vinden, wat van het buitenland komt en onze eigen krachten te onderschatten. Zoo bijv. heb ik altijd gehoord, dat van alle Inlandsche stammen in het Britsch-Indische leger alleen de Sikhs en de Goorka's met onze Amboineezen in gevechtswaarde op één lijn te stellen zijn en dat de overige stammen daarbeneden staan, terwijl in de *Internationale Revue* van November 1900 zelfs gezegd wordt, dat de Engelschen zóó weinig gevechtswaarde aan de meeste Inlandsche troepen toekennen, dat slechts Sikhs, Goorka's, Pathans en Beloochis tegen een Europeeschen vijand gebezigd zullen worden. Zoo ver gaan wij in geringschatting van de meesten onzer Inlandsche troepen toch nog niet.

Doch om weer op de instelling eener Europeesche militia terug te komen, herhaal ik, dat met die instelling eene eerste schrede zal gezet worden in de richting van eene meer moderne wijze van legervorming, n.l. die, welke het mogelijk zal maken in oorlogstijd een krachtig leger op de been te brengen. Nu gelieven én de Kol. VAN DEN BELT én de Heer BARETTA militietroepen wel als „minderwaardige troepen” te bestempelen, maar daarin gaan beide opponenten m.i. te ver. Zij verklaren toch daarmede het geheele Nederlandsche leger „minderwaardig”, en krijgt ook Nederland — volgens Kol. VAN DEN BELT — „geen waar voor zijn geld”. Zijn *alle* militielegers dan „minderwaardig”? Mij dunkt, dat hebben die legers geenszins bewezen. Of geldt dat „minderwaardige” alleen, wanneer het eene militia uit Nederlanders in Indië betreft? Zoo ja, waarom?

Eene vergelijking van miliciens, opgeleid volgens mijne be-

ginselen, met totaal ongeofende Russische of Turksche troepen gaat niet op. Bovendien verkeert n.m.m. een militieleger, gesteund door een talrijker leger van uitsluitend vrijwilligers, in vrij wat gunstiger conditie dan een militieleger zonder dien steun, zoodat ik dan ook onmogelijk kan beamen, dat het door mij aangeprezen middel, om in het gebrek aan Europeesche vrijwilligers te voorzien, „erger dan de kwaal” zou zijn. Integendeel! ik schat de gevechtswaarde van den Europeeschen milicien, bezielde met geestdrift voor de zaak, waarvoor hij strijdt, minstens gelijk aan die van den Inlandschen vrijwilliger.

Dat mijne denkbeelden niet ieders onverdeelde goedkeuring zouden wegdragen, had ik verwacht; doch het geheele be-
toog van den Kolonel VAN DEN BELT heeft geen enkel oog-
blik bij mij het gevoel gewekt van, in welk opzicht ook,
gedwaald te hebben, laat staan van te worden „uitgekleed.”

De tweede spreker van heden avond, de Heer BARETTA, is zijne rede aangevangen met vrij uitvoerige beschouwingen over de verdediging van Indië. Alhoewel ik nu niet alles zou willen onderschrijven, wat mijn geachte collega daarbij gezegd heeft, in hoofdzaak kan ik mij wel vereenigen met die beschouwingen, welke trouwens slechts aanvullen, niet bestrijden hetgeen ik gezegd heb. Alleen zij opgemerkt, dat ik niet te uitvoerig op dat punt kon zijn, ten einde vol-
doenden tijd voor de behandeling van mijn eigenlijke onder-
werp te kunnen overhouden. Verder vergist de Heer BARETTA zich, waar hij zegt, dat ik zou meenen, dat voor de ver-
dediging van onze maritieme basis Soerabaja met minder
Veld-Artillerie en Cavalerie zou kunnen worden volstaan. Ik heb gezegd (zie bladz. 71), dat *misschien* die beide wapens wel wat verminderd zouden kunnen worden, waarmede ik bedoeld heb, dat — bij beperkte geldmiddelen in uitersten nood — alleen op die wapens bezuinigd zou kunnen worden, indien de taak van het leger slechts beperkt wordt tot eene zuiver passieve verdediging van het landfront van genoemde plaats, mits dat front ruimschoots van vestinggeschut voor-
zien worde.

Dat ik overigens niet inga op den aanval van den Heer BARETTA tegen het artikel van den Gep. Overste HERING in *De Indische Gids* van December 1912 spreekt van zelf.

Waar de Heer BARETTA mijn eigenlijk onderwerp behandelt, heeft hij getracht aan te toonen, dat het middel niet aan mijne verwachtingen kan beantwoorden. In die poging is hij, ten minste naar mijn oordeel, niet geslaagd. Hij begint n.l. met te zeggen, dat, indien het leger door een incompleet aan Europeanen nu reeds achteruitgegaan is, het ook noodzakelijk is, niet tot oorlogstijd met aanvulling van dat incompleet te wachten, doch terstond tot maatregelen over te gaan om in het tekort te voorzien. In mijne voordracht op 22 November betoogde ik reeds, dat ik eene vermindering van het Europeesche vrijwilliger-element voor den strijd tegen den I. V. niet zoo ernstig acht, omdat voor dien strijd de meest krijgshaftige Inlandsche rassen de Europeanen voor een goed deel kunnen vervangen, *doch dat de toestand met het oog op een oorlog met een B. V. bedenkelijk te noemen is.* Daarom acht ik versterking van het leger *in oorlogstijd* noodzakelijk. En tegenover den B. V. zijn naar mijne meening Europeanen beslist noodig, en wel *zoo veel mogelijk*. Kapitein BARETTA wil nu die Europeanen vervangen door Amboineezen, doch ik vermeen, dat daarmede het leger in gevechtswaarde achteruit zal gaan, aangenomen dat het denkbeeld uitvoerbaar ware, waarop ik straks terugkom. In de eerste plaats toch blijft het de groote vraag, of die hemelhoog geprezen Amboineezen zich tegenover een B. V. even goed zullen gedragen als tegenover den I. V. en in de tweede plaats stel ik het moreel en de gevechtswaarde van een Inlandsch (ged. Amboineesch) vrijwilligerleger, gesteund door een militieleger, dat geheel uit Europeanen bestaat, vrij wat hooger dan een leger, dat *uitsluitend* uit inboorlingen bestaat (behalve kader en officieren).

Nu verwijt mij de Heer BARETTA, dat ik de miliciens angstvallig buiten het leger houd, en ook Overste PLUIM-MENTZ merkt dit op. Doch die opmerkingen zijn mij niet recht duidelijk. Indien aan de formatie van het staande leger een aantal van bijv. 2000 Europeesche vrijwilligers ontbreekt, dan is het toch niet absoluut noodig om in de

plaats van den ontbrekenden fuselier A. van de zooveelste compagnie van het zooveelste bataljon den milicien X. te stellen, enz. Ik beschouw het veldleger, samengesteld uit een staand- en een militie-leger, als één geheel, als één werktuig in de hand van den A. B. Het ontbrekende aantal vrijwilligers wordt door een geheel korps van 2000 miliciens aangevuld, waardoor de gevechtswaarde van het veldleger *als geheel* ongeveer gelijk blijft.

Verder vergist de Heer BARETTA zich, wanneer hij meent, dat voor aanvulling van 30 à 40 % aan verliezen bij het Europeesche element 2500 à 3500 Nederlanders noodig zouden zijn. De geachte spreker heeft zijne berekening tot het totale aantal Europeanen bij het geheele leger uitgestrekt, dus ook over de Europeanen op de Buitenbezittingen, over die bij de legerinrichtingen, welke in oorlogstijd niet worden opgeheven, en over de noncombattanten, waarbij juist het aantal Europeanen zoo groot is. Het totale aantal Europeanen bij de veldtroepen bedraagt niet meer dan 3000 à 4000 man, zoodat eene reserve, berekend op 30 à 40 % verliezen slechts 900 à 1600 man sterk behoeft te zijn.

Volgens mijne berekening zou de reserve p.m. 2200 man sterk kunnen zijn, zoodat ik vermeen daarmede ruimschoots in de aanvulling van de verliezen van het aantal Europeanen bij het geheele veldleger, dus ook bij de militie-veldtroepen, te kunnen voorzien.

Verder trekt de Heer BARETTA eene geheel verkeerde conclusie uit de opgave betreffende de indeeling der Europeesche bevolking naar de beroepen en bedrijven in 1905. De 8852 volwassenen zonder beroep komen niet *alle* voor rekening van de paupers. Men heeft vermoedelijk niet van alle personen het beroep of bedrijf opgegeven gevonden, terwijl zich toch ook in Indië bevinden renteniers, landheeren, enz. Het aantal paupers bedroeg blijkens het rapport der pauper-enquêtecommissie 11 % van de totale Europeesche bevolking. Dit cijfer steunt op een deugdelijk onderzoek en niet op veronderstellingen van den Heer BARETTA, gegrond op onvolledige gegevens.

Deze zegt verder, dat van de 30.000 Inlandsche ambtenaren

er slechts 3000 zijn, die in oorlogstijd in hunne betrekking gemist kunnen worden. Ik zou willen vragen: waarop steunt die bewering? Bovendien is van *Inlandsche* ambtenaren geene sprake geweest.

Sprekende over het opnemen van de paupers in de militie, zegt de Heer BARETTA: „het leger is toch geen opvoedings- of verbeteringsgesticht!” Neen, waarachtig niet; maar er gaat van het leger zeer zeker opvoedende kracht uit. Als de Heer BARETTA het tegendeel beweert, zou hij der waarheid te kort doen. En ik ben er van overtuigd, dat die ongelukkige, ontevreden wezens, wien niemand de reddende hand toesteekt, wanneer zij *moeten* gaan dienen, door in het leger aan tucht, orde en regelmaat te wennen, als heel andere en betere menschen in de burgermaatschappij zullen terugkeeren. In dit opzicht schaar ik mij geheel aan de zijde van den godsdienstleeraar VAN DER STEUR en anderen, in mijne voordracht aangehaald.

Ik zou verder in herhalingen treden, wanneer ik den Heer BARETTA voet voor voet zou gaan bestrijden. Genoeg zij het daarom te zeggen, dat ik in zijn geheele betoog niet heb kunnen ontdekken, *waarom* eigenlijk *niet* bereikt zou kunnen worden hetgeen *ik* van de instelling eener Europeesche militie verwacht. Met leedwezen vernam ik evenwel van mijn geachten collega, dat hij zoo weinig vertrouwen stelt in het Nederlandsche element der Indische burgerij, *indien de nood aan den man komt*. Ik heb een ander denkbeeld van onzen volksaard en ik hoop uit den grond van mijn hart, dat ik in dit opzicht niet alleen sta.

Wat eindelijk het slot der beschouwingen van den Heer BARETTA betreft, ik voor mij betwijfel het in hooge mate, of de alles zaligmakende Staatscommissie eene belangrijke permanente uitbreiding van het staande leger zal voorstellen. Niet alleen zou dat geen oeconomisch gebruik van 's lands geldmiddelen zijn, maar bovendien is het de vraag, of men het tot nu toe gevolgde stelsel, om in het leger 1 Europeaan op 2 Inlanders te doen dienen, zal loslaten en langzamerhand het Indische leger uitsluitend uit Inlanders zal doen bestaan. En handhaaft men de bestaande verhouding, dan is geene

uitbreiding van het leger mogelijk zonder in die uitbreiding ook het *Europeesche* element te doen deelen. Door middel van *werving* is dat evenwel *onmogelijk*, welke middelen daartoe ook mogen worden aangewend. Daarmede sukkelen wij trouwens niet alleen; de middelen, die Engeland en Frankrijk aanwenden tot verkrijging van vrijwilligers voor het leger, grenzen aan het ongelooflijke. Daarom *moeten* wij naar andere middelen omzien, om de noodige Europeanen te krijgen. En de aangewezen middelen daartoe zijn -- ik blijf er bij -- het invoeren van den verplichten krijgsdienst in Indië en het gedwongen zenden van Nederlandsche miliciens daarheen.

Doch ook in het verkrijgen van de door hem noodig geachte Amboineesche vrijwilligers zal de Heer BARETTA teleurgesteld worden. Wel is waar kan op 't oogenblik in de aanvulling van het benodigde aantal worden voorzien, doch ik wijs er op, dat in de jaren vóór 1882 de wervingsresultaten zóó ongunstig waren, dat in genoemd jaar de toenmalige formatie van het Amboineesche element tot op de helft moest worden teruggebracht. *Ook aan die Amboineesche bron is eene grens*, al vloeit zij *thans* in voldoende mate. Verder zij opgemerkt, dat in 1904 door de residenten van Amboina en Menado eene beweging begonnen is tegen de aanwerving van Amboineezen en Menadoneezen voor het leger. Hun betoog kwam in hoofdzaak hierop neer: Vele goede elementen worden aan de productie onttrokken; zij keeren als proletariërs terug en moeten op kosten van de bevolking leven.

Dat ik eindelijk een voorstander ben van het gebruik der landskinderen tot verdediging onzer koloniën, dat heb ik U reeds meermalen doen hooren. Over den *vorm*, waaronder dit zou moeten geschieden, heb ik mij niet uitgelaten. Het onderwerp zou evenwel eene afzonderlijke bespreking overwaard zijn.

Door Overste PLUIM-MENTZ worden enkele opmerkingen gewijd aan het uitzenden van Nederlandsche miliciens naar Indië. Ook eene bespreking van dit onderwerp zou op zich-

zelve een geheelen avond kunnen vullen. Ik volsta daarom slechts met de mededeeling, dat ik eene toepassing van het denkbeeld ten zeerste zou toejuichen; maar mocht het eenmaal zoo ver komen, dan zou ik dit „bij uitstek nationale middel” tevens willen doen strekken tot wering van alle vreemdelingen in het vrijwilliger-element.

Bij mijne beschouwingen over de invoering eener militie in Indië heb ik — zij 't ook slechts ter loops — de wensche-lijkheid betoogd, om ook onder de Inlandsche bevolking den verplichten krijgsveld in te voeren. Of die bevolking reeds thans rijp is voor toepassing van bedoelden maatregel, valt moeilijk te zeggen. Een man als de Maarschalk DAENDELS schroomde niet in een tijd, gedurende welken onze koloniën door de Engelschen bedreigd werden, terwijl verraad zich daarbinnen deed gelden, de inboorlingen van Java en Madoera tot dienstneming bij het leger te verplichten. Maar *hij* wist de juiste snaren te doen trillen en ondervond geen tegenstand. Ook geloof ik wel, dat, mocht thans tot dien maatregel worden besloten, bij eene krachtige persoonlijkheid op den Buitenzorgschen troon de bevolking van Java zich — zij 't dan ook morrend — er aan zal onderwerpen, maar uit een politiek en oeconomisch oogpunt acht ik thans het oogenblik daartoe nog niet aangebroken. Drie eeuwen lang hebben wij ons „als tafelschuimers aan de levenstafel van Groot-Nederland gedragen, hebben wij niet anders dan een parasitair bestaan gevoerd op de organismen der koloniën”. 1) Slechts sinds enkele jaren volgen wij de ethische richting in de koloniale politiek. Nog lang niet is in alle lagen der Inlandsche maatschappij doorgedrongen, dat ons doel niet meer is de bevolking uit te buiten, doch haar op te leiden en op te voeden, ten einde haar geleidelijk een hooger standpunt te doen innemen, zoowel op geestelijk als op stoffelijk gebied; dat er naar gestreefd wordt, de materiele voorwaarden, waaronder de bevolking leeft, te verheffen. Bij het doorvoeren van het thans aanvaarde stelsel worden nog dagelijks de

1) Mr. G. D. WILLINCK, „De Indiën en de Nieuwe Grondwet”, Zutphen, P. VAN BELKUM AZ., bladz. 9.

gevolgen ondervonden van de voormalige beginselen van koloniale staatkunde. De oeconomische toestand van een groot gedeelte der bevolking laat inderdaad te wenschen over. Om daarin verbetering te brengen is geld, veel geld noodig. Het blijft daarom voor mij eene groote vraag, of *thans* reeds het tijdstip is aangebroken om tot een maatregel over te gaan, die niet alleen een zwaren druk op de bevolking leggen, maar bovendien groote finantieele offers eischen zal. Uit een zuiver *militair* oogpunt zou het gewenscht zijn, zoo spoedig mogelijk tot invoering van den dienstplicht onder de Inlandsche bevolking over te gaan, daarin geef ik Overste PLUIM-MENTZ gelijk, maar uit een *politiek en oeconomisch* oogpunt acht ik het oogenblik nog niet gekomen om tot dien maatregel te besluiten.

Bovendien geeft de Overste te recht de groote moeilijkheid aan, om tot een billijk stelsel te komen. Dit eischt eene langdurige, degelijke voorbereiding. En hoelang zal het duren, alear een Inlandsch militieleger van voldoende en goed geschoold officierspersoneel voorzien is? Een en ander heeft mij tot de conclusie gebracht, dat de totstandkoming eener militiewet voor de Inlandsche bevolking nog wel meerdere jaren op zich zal laten wachten.

Maar dat we er toe zullen *moeten* komen, om de landskinderen te doen medewerken aan de verdediging van het grondgebied van den Staat, dat we eenmaal zullen genezen van den ijdel en waan, dat een volk van nauwelijks 6 millioen zielen bij machte is niet alleen den vaderlandschen bodem, maar tevens een uitgebreid koloniaal gebied, zij het slechts een deel er van (Java), te verdedigen hoofdzakelijk uit eigen kracht, daarvan ben ik overtuigd. Maar zoo lang dat niet het geval is, zal het legerbestuur wel genoodzaakt zijn „een vuist te maken, waar geen hand is.” Daarentegen zijn wij met de Inlandsche bevolking aan onze zijde een van de krachtigste mogendheden in Oost-Azië, ja, zoo goed als onoverwinnelijk!

Tegen het denkbeeld van Overste PLUIM-MENTZ om ook ter Sumatra's Westkust den persoonlijke dienstplicht onder de Nederlandsche bevolking in te voeren heb ik geene overwegende bezwaren. Ter toelichting diene, dat de totale mannelijke Europeesche bevolking van bedoeld gewest ultimo 1905

bedroeg 1678 man. De sterkte der schutterij te Padang was 1 Januari 1911 59 man.

De geruime tijd, welke verlopen is tusschen het indienen van de voorstellen betreffende eene Europeesche militie door het Indisch legerbestuur in 1909 en thans, doet den Heer PLUIM-MENTZ vreezen, dat de Indische Regeering voor de door civiele ambtenaren te berde gebrachte bezwaren zal zwichten. Ook ik koester die vrees, gelet op het feit, dat de Minister van Koloniën bij de behandeling van de Indische begrooting voor 1912 verklaard heeft, „dat invoering van den dienstplicht voor de Europeanen ernstig overweging verdient”, doch bij de behandeling van de begrooting voor 1913 geen woord over eene militie gerept werd. Van ter zijde, doch uit wel ingelichte bron, heb ik vernomen, dat de burgerlijke landsdienaren zich met hand en tand tegen de invoering van militie hebben verzet, waarbij o.m. gewezen werd op het groote aantal vrijstellingen van den schutterplicht, welke van hoogerhand werden verleend. Het is evenwel te hopen, dat de Regeering zal bedenken, dat bij het verleenen van vrijstellingen van schutterplicht tot heden *geene* beginselen werden gevolgd en dat men bij het verleenen er van, vooral aan ambtenaren, *eene zeer groote mate van vrijgevigheid* heeft betracht. En juist dit moet als eene voornamere reden worden beschouwd van den tegenzin, welke in 't algemeen tegen den schutterlijken dienst bestaat. Dat indertijd vele civiele autoriteiten, die voor zich en hun onderhebbend personeel vrijstelling van schutterdienst bepleitten, de Regeering eenvoudig om den tuin geleid hebben, dat leert ons de nota van het lid PENN van de Commissie, benoemd bij G. B. van 6 April 1900, No. 19, belast met de reorganisatie der schutterij in Nederlandsch-Indië. Ergerlijke staaltjes worden daarin vermeld.

Dat de civiele ambtenaren zich tegen den verplichten krijgsveldienst verzetten is begrijpelijk, doch niet goed te keuren, omdat persoonlijke belangen bij 's lands belang behooren achter te staan. Feitelijk is niemand *onmisbaar*. Niemand weet, hoe lang wij in het rustig bezit van onze koloniën gelaten zullen worden. En hebben we eenmaal het schoone erfdeel onzer vaderen aan anderen moeten afstaan, doordat

wij door tegenwerking van onze ambtenaren niet tijdig maatregelen troffen voor het behoud er van, dan moeten die ambtenaren niet gelooven, dat eene vreemde mogendheid hen onmisbaar achten en in hunne functiën handhaven zal.

En is de Regeering te zwak om weerstand te bieden aan den drang der civiele autoriteiten, aan den wensch van personen, die, onder het masker van in 'slands belang te handelen, onwillig zijn om aan het land, de kolonie, die hun bestaan verzekert, ook maar het geringste offer te brengen, welnu, Mijne Heeren, dan is het beter, *geen* dienstplicht onder de Europeesche bevolking in te voeren. Van het luttele aantal dienstplichtigen, dat — bij het lager stellen der eischen dan die, welke ik voorgesteld heb, — ter beschikking zal komen, is geen praktisch nut te verwachten. Het daarvoor benooidigde geld kan als weggeworpen worden beschouwd. Dan maar weer voortgesukkeld op den ouden weg, maar dan zal ook waar blijven, wat *tot schande van de Nederlandsche natie* een Duitsch Generaal in de *Jahrbücher für die deutsche Armee und Marine* van Februari 1901 heeft durven — ja, maar *kunnen* — schrijven:

„De ligging, de grootte en de vruchtbaarheid der Nederlandsche bezittingen hebben veel bekoring voor de begerlijkheid van andere mogendheden. Maar evenals zij slechts een overblijfsel zijn van het wereldomvattende koloniaal bezit, dat weleer een krachtige nationale wil, een sterk leger en eene overmachtige vloot voor Nederland verwierven, zoo is dit ook het geval met de krachten, die heden de rest moeten behouden, in vergelijking met die, welke het geheel tot stand brachten. Hare onschendbaarheid berust op de zwakke gronden van tolerantie en naijver der groote mogendheden; *een veroveraar, die de Nederlandsche koloniën hebben wil, zal daarvan ook meester worden*”. ¹⁾

Juist! Mijne Heeren! Die Generaal legt te recht den vinger op de wonde plek: *een krachtige nationale wil*. Dat is wat ons thans ontbreekt. Als die er was, dan zouden ook de

¹⁾ Cursiveering is van mij. Eene vertaling van bedoeld artikel komt voor in de *Vertalingen en Overdrukken*, 5e serie n°. IV van de Vereeniging ter beoefening van de Krijgawetenschap.

middelen om ons te kunnen verdedigen wel komen. Laat ons hopen, dat met het aanbreken van de tweede eeuw van ons onafhankelijk volksbestaan die nationale wil zal herleven!

Laten wij hopen, neen, méér doen dan dat, laten wij werken, wroeten, strijden, dat het de buitenlander, de vreemdeling niet zijn zal, die ons en onze bruine onderdanen den algemeenen dienstplicht oplegt, want die zou oneindig zwaarder wegen en tevens grievend en vernederend zijn!

Wat nu het gebruik der Europeesche militie betreft, heb ik reeds tegen de opmerking van Overste PLUIM-MENTZ, dat op de door mij voorgestelde wijze eene versterking van het Europeesch element *in* het leger niet bereikt wordt, bij het beantwoorden van de rede van den Heer BARETTA aangevoerd, dat ik het staande- en het militie-leger als één geheel beschouw, waarin het ontbrekende aantal Europeesche vrijwilligers door een geheel korps miliciens wordt aangevuld.

Waar nu bij invoering van algemeenen dienstplicht het totale aantal militieplichtigen bij mobilisatie, volgens mijne berekening, grooter is dan het ontbrekende aantal Europeesche vrijwilligers — althans in de onderstelling, dat de werving niet nog aanzienlijker dan thans terugloopt — daar kan het meerdere benut worden voor eene, zoo zeer noodige, *versterking* van het leger. En om nu de organisatie zoo eenvoudig mogelijk te doen zijn, achtte ik het wenschelijk, de beide deelen der militie — dus dat gedeelte, hetwelk het tekort aan vrijwilligers moet aanvullen, en dat, hetwelk tot versterking van het leger kan dienen — in afzonderlijke militiekorpsen te vereenigen. Dat daarbij de zelfde organisatie moet plaats vinden als bij de korpsen van het staande leger kan ik niet inzien. Bovendien *moet* daarvan wel worden afgezien en heb ik daarover dan ook niet gesproken, zoo lang van eene Inlandsche militie nog geene sprake is.

Overste PLUIM-MENTZ verwijt mij, dat ik bij de sterktebepaling der compagnie het mobilisatieverlies niet in rekening heb gebracht. Inderdaad heb ik daarvan niet gesproken, doch ik had er wel rekening mede gehouden, hetgeen blijkt

uit de volgende becijfering: 6 lichtingen van 140 à 150 man zouden zonder verloop en verliezen p.m. 870 man opbrengen. Eene vermindering tot 600 man geeft dus een verlies van 31 %. Ik achtte dit te kunnen stellen voor verloop der lichtingen [dat in de eerste 12 jaren toch belangrijk minder dan 28 % (zie bladz. 91) zal bedragen] en mobilisatieverlies te zamen. Ik erken evenwel, dat ik niet op een ruim mobilisatieverlies gerekend heb.

Doch al zouden de militie-bataljons na mobilisatie eene eenigszins geringere sterkte hebben dan de veldbataljons van het staande leger, dan kan ik daarin toch geen bezwaar voor hun gebruik zien. Verschillende troepen van een bepaald wapen behoeven toch niet alle de zelfde samenstelling te hebben. Nimmer heb ik gehoord, dat zich in Atjeh moeilijkheden hebben voorgedaan in het gebruik van marechaussee- naast infanterie-afdeelingen. In het Britsch-Indische leger hebben de Britsche infanterie-bataljons eene aanmerkelijk grootere sterkte dan de Inlandsche bataljons, zonder dat dit tot bezwaren in hun gelijktijdig gebruik aanleiding geeft; in het Fransche koloniale leger zijn de verschillen in sterkte en samenstelling tusschen eenheden van eenzelfde wapen nog veel grooter.

Te recht veronderstelt Overste PLUIM-MENTZ, dat ik heb afgezien van eene organisatie der militie-veldbataljons als die der veldbataljons van het staande leger, omdat ik voorloopig nog niet op eene invoering van dienstplicht onder de Inlandsche bevolking meen te mogen rekenen.

Zowel Overste PLUIM-MENTZ als Kapitein BARETTA achten het niet juist gezien, dat ik ook bij de andere wapens geene miliciens heb ingedeeld. Het was mij volstrekt niet onbekend, dat bij die andere wapens, evenzeer als bij de Infanterie, een tekort aan Europeanen bestaat, doch ik geloof, dat men op nog meerdere moeilijkheden zou stuiten, wanneer men reeds bij de geboorte eener militie het handjevol dienstplichtigen nog over verschillende troepensoorten zou gaan verdeelen, waarvan het gevolg zou zijn een aanmerkelijk verschil in duur van den eersten oefentijd. Dit moge in grootere legers geene bezwaren opleveren, voor jaarlijksche lichtingen

van p.m. 425 man acht ik het wel degelijk eene groote moeilijkheid. Indien aanvulling der andere wapens beslist noodzakelijk is, dan zou zij n.m.m. aan het vrijwilliger-element van het wapen der Infanterie onttrokken kunnen worden, welk element dan bij het veldleger door de militia wordt aangevuld.

Wanneer aldus gehandeld wordt, en dus het geheele incomplete aan Europeesche vrijwilligers ten laste van de Infanterie wordt gebracht, dan kan ik ook het bezwaar van den Heer BARETTA niet zoo ernstig noemen, n.l. dat er door mijn stelsel eene nog ongunstiger verhouding tusschen de Infanterie en de hulpwapens in het leven geroepen wordt, dan thans reeds het geval is. Want trekt men het op 1 Januari 1912 ontbrekende aantal Europeesche vrijwilligers (± 2700) af van de 6 militiebataljons à 600 man, dan blijkt, dat het geheele leger wordt uitgebreid met ± 900 man Infanterie of wel $\pm 1\frac{1}{2}$ bataljon. De verhouding tusschen het aantal geweren en het aantal vuurmonden is bij ons *Veldleger* (eene vergelijking tusschen het aantal geweren en vuurmonden bij het geheele leger, dus garnizoens-, bezettings- en veldtroepen samen, gaat niet op) 8 stukken op 2400 geweren, derhalve 3,3 vuurmond op 1000 geweren. Behalve in Duitschland is die verhouding in de meeste Europeesche legers ongeveer de zelfde. Ik kan dus niet inzien, waarom die verhouding bij ons zoo ongunstig is. Bij eene vermeerdering van het veldleger met 900 geweren zouden dus een drietal stukken aan dat leger moeten worden toegevoegd, om de zelfde verhouding als thans te doen blijven bestaan.

Rekent men, dat de sterkte der Cavalerie $\frac{1}{10}$ à $\frac{1}{6}$ van de sterkte aan Infanterie moet bedragen, dan hebben wij van eerstgenoemd wapen beslist te weinig, doch door eene vermeerdering van het veldleger met p.m. 900 man Infanterie wordt de verhouding tusschen beide wapens niet zoo belangrijk ongunstiger dan zij nu reeds is.

Overste PLUIM-MENTZ is verder van meening, dat ik den duur van den eersten oefentijd wat te lang genomen heb, doch voegt er aan toe, dat zonder ondervinding ter zake

moeilijk is uit te maken hoe lang die eerste oefentijd moet duren. Naar mijne meening is het beter om niet te beginnen met een minimum en later tot uitbreiding over te gaan. De ondervinding leert, dat op de eischen van het Indische legerbestuur eerst door de Indische Regeering en daarna nog door het Opperbestuur wordt beknibbeld. Begint men als eerste voorsteller reeds met een minimum te eischen, dan zal het later niet zoo gemakkelijk gaan, om den eersten oefentijd verlengd te krijgen, wel het omgekeerde. Trouwens ik blijf van meening, dat 8 maanden voor duur van den eersten oefentijd geenszins te lang zal blijken, want Overste PLUIM-MENTZ vergeet, dat 4 maanden voor opleiding van Europeesche vrijwilligers bij de depôtbataljons *een gemiddelde* is, omdat velen reeds in Nederland of elders als soldaat hebben gediend, en dat de opleiding van die vrijwilligers bij vertrek van de depôtbataljons niet als afgelopen kan worden beschouwd, aangezien zij bij de veldbataljons wordt voortgezet.

Het denkbeeld van dien geachten spreker om de compagnieën van het staande leger te doen bestaan uit 3 sectiën vrijwilligers en daaraan in oorlogstijd een 4e sectie miliciens toe te voegen, acht ik — zooals reeds in mijne voordracht op 22 Nov. werd opgemerkt — verwerpelijk. In de eerste plaats zouden daarvoor veel meer miliciens noodig zijn dan volgens mijne berekening verkregen kunnen worden, maar in de tweede plaats zou dan het voordeel van het scheppen eener reserve tot aanvulling der verliezen te velde geheel verloren gaan. En juist het scheppen eener Europeesche reserve in Indië is, na het aanvullen van het tekort aan Europeesche vrijwilligers, voor mij de reden, die het in het leven roepen eener militia zoo noodzakelijk maakt.

Uitgaande van de veronderstelling, dat mijne berekening betreffende de totale sterkte eener Europeesche militia juist is, blijven er na aftrek van 6 bataljons à 600 man nog p.m. 2200 man over voor aanvulling van de geleden verliezen, welk aantal ik voldoende acht. Ik heb er op gewezen, dat bij de uit Nederland aankomende dienstplichtigen er meerdere zullen zijn, die daar bij een ander wapen dan bij dat der

Infanterie werden opgeleid, zoodat die kunnen dienen tot aanvulling van de verliezen bij de andere wapens. De ondervinding zal moeten leeren of die aanvulling onvoldoende zal zijn.

Indien echter de militia gebaseerd wordt op *andere* grondslagen dan *ik* heb aangenomen en ik in mijne verwachtingen betreffende de totale sterkte, welke de militia zou kunnen opleveren, nog te optimistisch ben geweest, dan beaam ik ten volle hetgeen de Overste PLUIM-MENTZ ter zake heeft opgemerkt en zou ook ik van eene vorming van afzonderlijke korpsen uit de militia afzien en zou ik haar in de aller-eerste plaats benutten tot aanvulling van het Europeesche element bij mobilisatie en verder tot aanvulling van de verliezen bij dat element gedurende den oorlog.

Zijn evenwel mijne berekeningen juist en mijne verwachtingen niet te hoog gespannen, dan blijf ik bij mijne meening, dat het gewenscht is, de zaak in den aanvang niet ingewikkelder te maken dan strikt noodig is. Dit kan, zonder dat de andere wapens bij mobilisatie met onvolledige sterkte moeten optreden, door die troepensoorten op de voorgeschreven formatie te brengen met vrijwilligers en dus — zooals reeds gezegd — het tekort aan beroepssoldaten geheel op de Infanterie te doen drukken. Wil nu het hoofdwapen niet in gevechtskracht verliezen, dan moet ook aan de militia eene opleiding gegeven worden, die haar gelijke gevechtswaarde waarborgt als de Infanterie van het staande leger, en dit is dan ook een van de hoofdredenen, waarom ik den duur van den eersten oefentijd eer langer dan korter dan 8 maanden zou wenschen.

Met de slotconclusiën, waartoe de Overste PLUIM-MENTZ in zijne belangrijke en weldoordachte rede gekomen is, kan ik mij ten volle vereenigen. Met eene militia onder de Europeesche bevolking *alleen* zijn we er nog lang niet. Maar nog eens! het zal een eerste stap zijn in de richting, welke moet voeren tot het vervullen van den eersten oefentijd in Indië door een zoo groot mogelijk aantal Nederlandsche dienstplichtigen en tot het instellen eener militia onder de Inlandsche bevolking.

Mijne Heeren! Ik zal eindigen. Tegen eene gevestigde overtuiging als die van den Kolonel VAN DEN BELT is moeilijk te strijden; onze meeningen loopen bovendien te zeer uiteen. Doch in één opzicht komen allen, die heden avond — hetzij vóór dan wel tegen mijne beginselen — het woord gevoerd hebben, toch overeen en wel in dit opzicht, dat allen het in hooge mate wenschelijk achten, dat ons daar ginds in Indië eindelijk gegeven zullen worden de middelen, welke wij thans grootendeels missen, om te *kunnen* strijden om ons koloniaal bezit, wanneer dat gewapenderhand mocht worden aangevallen. Moeten we dan ten slotte dat bezit afstaan, na hardnekkigen strijd door inspanning van alle krachten zoowel te land als ter zee, dan zal de geschiedschrijver voor het nageslacht althans kunnen vermelden: Nederland was niet bij machte zijn koloniaal bezit te behouden, maar het heeft in elk opzicht getoond te willen zijn *liever een doode leeuw dan een levende hond*.

Ik heb gezegd.

De VOORZITTER: Mijne Heeren! Na hetgeen wij heden avond gehoord hebben, geloof ik, dat wij de heeren sprekers en den Heer VAN DER WEIJDEN zeer erkentelijk mogen zijn voor den strijd, dien zij hier mondeling hebben gevoerd. Uit die woordenwisseling, aangevuld met citaten uit vorige tijden en van groote genieën, hebben wij tevens geleerd, hoe noodig het is, dat Nederland zijne krachten inspanne om door eene goede vloot en een goed leger het behoud van onze zoo schoone koloniën te verzekeren. Wat niet gereleveerd is, naar ik meen, is, dat vooral de aandacht moet gevestigd worden op het feit, dat het moederland niet altijd in staat zal zijn, zijne koloniën te ondersteunen, ook al zou het daartoe willen overgaan. Eene groote zeemogendheid, waarmede wij in oorlog zullen zijn, zal ons dat zeker beletten, zoodat gedacht moet worden aan de mogelijkheid, om de verliezen aan personeel en materieel te kunnen aanvullen uit Indië zelf. Ik bedoel daarmede o.a. in het bijzonder de strijdmiddelen, als: vuurwapenen, geschut en munitie. Zoo lang Indië in dit opzicht van het moederland afhankelijk is, kan niet op eene

krachtige verdediging worden gerekend en zal dus op zeker oogenblik Java te loor moeten gaan. Ongetwijfeld zult U wel kunnen instemmen met de betoogen van de sprekers van heden avond, dat de omstandigheden zeer veranderd zijn, vergeleken met vroeger; vooral nu de verkeerswegen zoo zijn toegenomen, zijn wij langzamerhand daarvan afhankelijk geworden en is het dus noodig die in tijd van oorlog krachtig te beschermen, om partij te kunnen blijven trekken van de hulpmiddelen, welke ons daarover worden aangevoerd. Daarvoor moet in de eerste plaats de vloot dienen. Die vloot heeft daartoe een of meer steunpunten noodig. De verdediging van die basissen behoort nu in hoofdzaak tot de taak van de landmacht, zoodat er niet alleen samenwerking tusschen het leger en de vloot moet bestaan, maar ook de sterkte van beide deelen dier strijdmacht van elkander afhankelijk is. Hoe sterker toch de vloot, des te meer en omvangrijker steunpunten zal zij noodig hebben, des te meer krachten van het leger worden daaraan gebonden.

Waar nu de grootste waarde moet worden toegekend aan de levende strijkrachten, en deze alzoo zoo krachtig mogelijk dienen te zijn, daar komt het mij voor, goed gezien te zijn van den inleider, de aandacht der vergadering te vestigen op een middel om de toch al geringe sterkte van het leger te vermeederen en de verliezen daarvan te kunnen aanvullen, namelijk den dienstplicht. Zeer zeker bestaan er bezwaren tegen de invoering van dien plicht, maar toch geloof ik, dat, evenals elders, de middelen gevonden zullen kunnen worden om daarin te voorzien, en wel door al meer en meer de overtuiging ingang te doen vinden, dat, om de koloniën te kunnen behouden, men daartoe in staat moet zijn en dit ook *willen*, door zich voor te bereiden om weerstand te kunnen bieden. Het wil mij voorkomen, dat, indien getracht wordt ook de Inlandsche bevolking voor dat denkbeeld te winnen, het mogelijk zal zijn eene samenwerking te doen ontstaan tusschen het Inlandsche en het Europeesche element en daardoor een territoriaal leger te verkrijgen, in het bijzonder bestemd voor de plaatselijke verdediging, het beschermen van de verbindingen, enz. Op deze wijze be-

hoeven voor dit doel geene krachten te worden onttrokken aan het actieve gedeelte van het leger, de veldtroepen, en zullen deze alzoo in hun geheel gebezigd kunnen worden daár, waar zij noodig zijn.

Ik wil hopen, dat hetgeen hier gesproken is althans dit nut zal hebben, dat men er over zal gaan nadenken en de bezwaren zal weten te overwinnen.

Vergunt mij ook nog uwe aandacht er op te vestigen, dat men zijne eischen niet te hoog moet stellen, waar het den dienstplicht betreft, en vooral in Indië wel in het oog dient te houden, dat niet alleen de ambtenaren zich daartegen zullen verzetten, maar ook de groote bezitters van landerijen en fabrieken, omdat deze bezwaar zullen maken tegen het in hun dienst nemen of hebben van personen, die dienstplichtig zijn. Het gevolg van eene te strenge doorvoering van den dienstplicht zoude, naar ik vrees, wel eens ten gevolge kunnen hebben dat Hollandsche jongens zullen verdrongen worden door vreemdelingen.

Ten einde dit te voorkomen, uit ik, op grond van hetgeen ik heb gehoord en gezien en van mijne ervaring, den wensch, dat ter zake de gulden middenweg zal worden ingeslagen en dat er rekening zal worden gehouden met de in Nederland opgedane ondervinding, dat over het algemeen de burgers, die hun dienstplicht moeten vervullen, meer geneigd zijn den daarvoor bestemden dienstdtijd achter elkaar te volbrengen, zelfs al is die vrij lang, dan telkens weder te moeten opkomen voor herhalingsoefeningen. Aangezien deze herhalingsoefeningen echter noodig zijn, moet de daaraan te besteden tijd derhalve zoo kort mogelijk zijn, maar dan ook goed gebruikt worden. Ik geloof, dat allen er mede zullen kunnen instemmen, dat de werkgevers geen ernstig bezwaar zullen hebben om hun dienstplichtig personeel gedurende een korten tijd, bijv. 14 dagen, te moeten missen; dit zal derhalve voor de Indische maatschappij evenzeer het geval zijn. Ik hoop dan ook, dat een en ander in aanmerking zal worden genomen bij eene nadere overweging van dit zoo belangrijke vraagstuk. Geheel ga ik mede met de meening van den geachten inleider, dat wij alles zullen moeten

doen, om in Indië zoo krachtig mogelijk te zijn, ten einde, als wij aangevallen worden door een overmachtigen vijand, de koloniën te kunnen behouden en, als het moet zijn, met eere te sneven.

Hiermede, Mijne Heeren, sluit ik deze vergadering onder dankzegging voor uwe aanwezigheid en in het bijzonder aan hen, die aan het debat hebben deel genomen.

Nadere beschouwingen van den reserve Luitenant-Kolonel van den Generalen Staf J. C. van den Belt.

Naar aanleiding van de woorden van den Heer KERN, steunende op brieven en uitspraken van NAPOLEON en tal van Fransche generaals — uit het hoofd geciteerd — verzoekt de ondergeteekende nog het volgende in het midden te mogen brengen, waartoe op de vergadering geen tijd meer was.

Hoezeer ook voor elk militair de woorden van een genie als NAPOLEON bijna een evangelie kunnen zijn, moet toch immer getracht worden die woorden te beschouwen in het verband, waarin ze geuit werden en in verband met de omstandigheden, waarmede hij ter zee rekening had te houden. Daarmtrent zij vermeld, dat de Fransche vloot, die NAPOLEON naar Egypte (Aboukir) had gebracht en die hem zoo mogelijk ook terug moest brengen, door de Engelschen vernield werd, dat Frankrijks laatste vloot het zelfde lot onderging bij Trafalgar en dat het NAPOLEON onmogelijk was de korte reis over het Kanaal met zijn leger te maken, omdat Frankrijk ter zee niets meer vermocht.

Voorts zij verwezen naar het volgende, voorkomende in het *Marineblad* van 15 Juni 1912.

Wat het schrijven van NAPOLEON betreft in Januari 1810 „geldt deze uitspraak, v.n. de verdediging van Java, en *niet* die van het geheele eilandenrijk, waarvan verschillende der overige eilanden tegenwoordig zulk een groote economische beteekenis hebben.

Dan behoefde destijds niet — zooals thans — voor circa 10 millioen gulden rijst jaarlijks in Java ingevoerd te worden, teneinde in de behoeften der bevolking te voorzien, zoodat dit eiland door een eenigszins langdurige afsluiting den vijand reeds als een rijpe vrucht in den schoot zou vallen, maar waarom — dit ware toch logisch geweest — niet even verder geredeneerd en aangetoond met hoe weinig krachtsinspanning van Engelsche zijde Java dan ook (geluk-

kig, hoewel geheel buiten onze schuld, niet voorgoed) voor ons verloren ging?

Een beroep op NAPOLEON, wat zuiver inzicht in maritieme aangelegenheden betreft, kan inderdaad nooit gelukkig genoemd worden.

Hoe geniaal veldheer de groote Keizer ook geweest is, en welk een gerechtvaardigde autoriteit, aan zijn meening *over den landoorlog* gehecht moge worden, de waarde van een goede zeemacht, de invloed van *Sea Power*, het wezen van den zeeoorlog en de groote gevolgen van het meesterschap ter zee, zijn althans tijdens zijn regeering, nooit in hun juiste verhoudingen tot hem doorgedrongen.

Moest ooit iemand daarvoor zwaarder boeten?

Schreef de Keizer niet in 1805:

Je ne sais pas en vérité quelle espèce de précaution l'Angleterre peut prendre pour se mettre à l'abri de la terrible chance qu'elle court. Une nation est bien folle, lorsqu'elle n'a point de fortifications, point d'armée de terre, de se mettre dans le cas de voir arriver dans son sein une armée de cent mille hommes d'élite et aguerris.

Voilà le chef d'œuvre de la flotille; elle coûte de l'argent, mais il ne faut être *maître de la mer que six heures*, pour que l'Angleterre cesse d'exister.

Hoe NAPOLEON *later* op dit punt eenigszins bekeerd, in zijn „Mémorial de Sainte-Hélène” meent, dat hij voor dit doel *twee maanden*, in stede van zes uur, het meesterschap over het Kanaal moest bezitten, toont de bekende Fransche schrijver, de capitaine de vaissau GABRIEL DARRIEUS in „La guerre sur mer” aan, terwijl hij in ditzelfde werk tevens wijst op eenige principieele fouten van NAPOLEON's maritieme strategie.

Dezelfde natie die „points de fortifications, points d'armée de terre” had, noodzaakte eerst NAPOLEON zijn schoone Indische droomen op te geven, en half als een vluchteling zijn leger in Egypte te verlaten. Zij noodzaakte daarna dit leger te capituleeren, ontnam Frankrijk (en Nederland) bijna al haar koloniën, bracht NAPOLEON bij Trafalgar een doodelijke wonde en bij Waterloo den genadeslag toe en voerde hem eindelijk gevangen naar St. Helena.

Het is dan ook de eenstemmige meening, zelfs der Fran-

sche schrijvers, op maritiem- historisch of strategisch gebied, dat NAPOLEON den zeeoorlog nooit begrepen heeft.

Op één punt echter schijnt de Keizer de waarde, of beter gezegd de noodzakelijkheid van een krachtige vloot wel duidelijk te zijn geweest, n.l. dáár waar het gold het bezit der koloniën.

Want bij gelegenheid van den afstand van Louisiana aan de Ver. Staten, toen in 1803 de oorlog met Engeland op het punt stond wederom uit te breken, schreef hij de volgende woorden: „*Pas de colonies possibles sans marine*”, een waarheid die de geheele geschiedenis, ook de moderne, met niet te miskennen duidelijkheid ons geleerd heeft.

De invloed door *Sea Power* uitgeoefend ligt niet steeds aan de oppervlakte der gebeurtenissen. Ware dit wel het geval, MAHAN's standaardwerk zou niet zulk een stoot gegeven hebben aan de moderne maritieme ontwikkeling der mogendheden.

Die invloed begint gelukkig hoe langer hoe meer door te dringen. Maar zulks geschiedt — en vooral bij ons — uiterst *langzaam*.”
